

De Duitsers bezetten Oostende

1916

Het is met een diepe zucht dat ik het jaartal "1916" aan het papier toevertrouw. Toen ik vorig jaar "1915" schreef, leefde de hoop dat de geschiedenisboeken zouden spreken van de "grote oorlog 1914-1915". In 1914 werd algemeen gedacht dat deze titanenstrijd niet langer dan één jaar zou duren. In 1915 hoopte zo goed als iedereen dat het conflict in de loop van het jaar zou worden beslecht. Vandaag verwacht niemand nog het einde vóór 1917. Wat er ook van zij, in deze moeilijke tijden lieten de Oostendenaars hun taaie weerstand zien, zowel moreel als fysiek. Aan geen van de twee kanten, werden de verwachtingen ingelost en de gewenste successen bekomen. / De bevolking die niet wegvlochtte, heeft in alle omstandigheden haar zelfvertrouwen bewaard. Ondanks de moeilijke situatie, zonder vorst, regering en leger, ondanks de Duitse terreur en dwingelandij, hebben we nog geen minuut de schouders laten hangen of ons vertrouwen in de toekomst verloren. De Duitsers leggen een zware last op onze schouders. We kunnen ons geen beeld vormen over de geallieerde opmars. We horen alleen spreken over Duitse successen en over nederlagen van de geallieerden. Die frustratie verergert telkens de bezetter een nieuwe dwangmaatregel uitvaardigt. Maar ons vertrouwen in de toekomst blijft overeind en onze verwachtingen zijn nog steeds hoog gespannen. Een paar dagen geleden zagen we de eerste Russische krijgsgevangenen aankomen die, in weerwil van de krijgswetten, naar Oostende en Blankenberge werden overgebracht om de bezetter te ondersteunen in zijn strijd tegen de geallieerden. In Blankenberge worden ze ingezet voor de constructie van verdedigingswerken. Bij ons worden ze gebruikt als trekdiere. Het is schrijnend om een half dozijn van die krijgsgevangenen een wagen met een watertank erop te zien voorttrekken onder toezicht van vier soldaten met geladen geweer. Is het geen levende schande te moeten meemaken dat mensen, die bereid waren hun leven te geven voor hun vaderland, nu moeten wroeten om de opmars van hun vroegere geallieerde vrienden tegen te houden? Als gevolg van de laatste vliegtuigaanval werd de politiecommissaris aangehouden en opgesloten. In zijn verslag over de luchtaanval dat naar de Kommandantur werd doorgestuurd, had hij immers maar zes in plaats van tien gewonden opgegeven. Toch even vermelden dat op het ogenblik dat hij zijn rapport naar de Kommandantur zond, hij maar kennis had van zes slachtoffers: één dode en vijf gewonden. De heer O. Vankey ...¹ deed in een brief aan de Kommandantur zijn beklag dat de soldaten die in zijn huis waren ingekwartierd, bij hun vertrek de dekens hadden meegenomen. De man kreeg een boete van 200 DM om "aan de waardigheid van het Duits leger schade te hebben berokkend". / Waren het maar enkel de dekens die ze hadden meegenomen!	zaterdag 1 januari – dinsdag 4 januari VPTs 233 VPTs 234
De politiecommissaris werd na acht dagen opsluiting in een kazerne vrijgelaten nadat onderzoek had uitgewezen dat hij onschuldig was. Wat een hoffelijke manier om iemand te berechten! De laatste dagen werden verschillende inwoners door de Kommandantur lastig gevallen i.v.m. anti-Duitse liedjes, verhalen, enz., getypt en verspreid. Ik kan U verzekeren dat het voor mij ook eventjes warm werd. Er werden verschillende aanhoudingen verricht. Enkelen werden opgesloten en beboet. Als ze dit dagboek zouden vinden, zou het er voor mij niet al te best uitzien.	woensdag 5 januari– zaterdag 8 januari

¹ Eigennaam onvolledig zowel in Ms als in Ts.

Volgend bericht werd bekendgemaakt: Verordening² 1.- Wie een voorraad katoen in zijn bezit heeft (fabrieken, spinnerijen, twijnderijen, weverijen, wasserijen, vrachtbedrijven, ververijen, vrachtvervoerders, eigenaars van bedrijven of van opslagplaatsen, agenten, bedienden, particulieren, enz.), moet tegen 10 januari een opgave indienen bij de Etappe-Kommandanturen of bij de Plaats-Kommandanturen. De opgave moet bevatten: de bestaande voorraden, gesorteerd volgens eigenaar en opslagplaats. De vijf te onderscheiden categorieën zijn: 1. Ruw katoen; 2. Katoenafval; 3. Katoendraden; 4. Vadems katoen; 5. Afval katoendraad. Men moet aanduiden of die hoeveelheden gekleurd zijn, gewassen of natuurlijk. Voor de katoendraden moet het nummer worden aangeduid. Wie de aangifte in de wind slaat of valse aangiften doet, kan één jaar opsluiting krijgen of een boete van 20 000 DM of de beide straffen gecumuleerd. Niet aangegeven goederen of bedrieglijke aangiften worden aangeslagen. Wie ondanks de vorige verordeningen nagelaten heeft zijn voorraden aan te geven, wordt niet gestraft indien hij nu correct de aangifte doet. 2.- Voortaan is het verboden katoendraad te veredelen (verven, wassen, merceriseren). Alle toelatingen die tot nu toe werden verleend, worden ingetrokken. Overtredingen worden bestraft met boetes tot 5000 DM. / Producten die ondanks dit verbod toch zouden worden veredeld, worden aangeslagen. 3.- Wie zonder toelating van de Etappen-Inspectie katoen, wol, linnen, jute, of touw in- of uitvoert buiten de militaire omschrijving, hetzij onder de vorm van draad of van weefsel, kan een boete van 10 000 DM krijgen. De goederen worden aangeslagen. 4.- De Duitse militaire gerechtshoven zijn bevoegd. De opperbevelhebber, Hertog Albrecht von Württemberg A.H.Qu. 5-12-1915 Wat het marinekorps betreft, moet de toelating, waarvan sprake in par. 3 , aangevraagd worden bij de Korps-Intendantur in Brugge. De commanderende admiraal. Koper, wol, enz. zal zo in handen komen van de bezetter. Na de oorlog zal België kaal geplunderd zijn.	VPTs 235
Belangrijkste gebeurtenis van de laatste vier dagen was een bericht achter glas. Het was bedoeld om de bevolking op te zetten tegen de Britten. Het is zo dat elk, maar dan ook elk communiqué, tot in het kleinste detail tegen de Britten is gericht. Zo is er nu sprake van een "mysterieus rood boek" dat in Antwerpen werd samengesteld door een gewonde Belgische soldaat en gericht aan alle Britse ministers. Het verscheen ook in de Amerikaanse krant "Evening Standard". Het is een langdradig verhaal dat	zondag 9 januari – woensdag 12 januari

² In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

past in de campagne tegen Groot-Britannië. Dit "mysterieus rood boek" doet me denken aan een roman van Conan Doyle. Iets meer dan een jaar geleden probeerden de Duitsers het al eens met het verhaal "Barnardiston"³. Nu proberen ze opnieuw de Britten hatelijk voor te stellen in de ogen van het Belgisch publiek. Is dat geen teken van hun zwakte, hun angst en woede? Alle middelen zijn goed om de aandacht af te leiden van hun komende nederlaag. Het volgend bericht werd aangeplakt: / Bericht⁴ Tussen 13 en 20 januari, van 9 tot 12 uur en van 3 tot 5 uur, moeten in het magazijn aan de Babylonestraat 19⁵ worden binnenbracht: alle voorraad rubber, autobanden en binnenbanden, nieuwe of versleten fietsbanden, alle soorten rubber, rubberafval en ruwe rubber. Voor overtreders is er een straf en een inbeslagneming voorzien. Banden die voordien al werden aangegeven maar nog niet ingeleverd, moeten nu ook effectief worden ingeleverd. Fietsen die reeds werden aangegeven, worden vrijgesteld. Oostende, 12 januari 1916. De plaatscommandant, BITTINGER Kapitänleutnant	VPTs 236
Het evenement van de laatste vier dagen was het bezoek van de koning van Beieren op zondagmorgen 16 januari. Bij die gelegenheid inspecteerde hij de troepen op het Wapenplein. Om half tien GMT arriveerde er een bataljon marine-infanterie en een bataljon onbewapende manschappen behorend tot verschillende eenheden. In afwachting van de aankomst van de koning die was aangekondigd voor tien uur, werd er wat gedrild terwijl vier of vijf vliegtuigen onophoudelijk de omgeving verkenden. Het was rond elf uur toen de koning arriveerde verwelkomd door de militaire kapel. Hij is klein van gestalte en droeg het blauw-rood uniform van de infanterie met pinhelm op zijn hoofd. Zijn hand omklemde een korte wandelstok. Door zijn korte benen gaf hij de indruk weg en weer te slingeren over de grond. Met zijn witte baard en bril deed hij denken aan een Oosterse tovenaer. Hij sprak elk korps aan met "Goeiemorgen, soldaten", die op hun beurt antwoordden met "Goeiemorgen". Hij schudde de hand van enkele officieren en onderhield zich kort met een paar burgers. / Toen de koning alle troepen had geschouwd, ging hij over tot de uitreiking van een aantal ijzeren-kruisen aan officieren en soldaten. Iemand van het burgerpersoneel bracht een hele voorraad ijzeren-kruisen naar het midden van het Wapenplein. Dat zal een dure grap geweest zijn voor de Duitsers want bijna alle soldaten werden gedecoreerd. Na afloop begaf de Oosterse tovenaer zich naar de officiersmess waar de troepen nog eens werden geschouwd. Het lijkt erop dat dit bezoek kadert in een nieuw offensief aan het front met de bedoeling de militairen een riem onder het hart de steken voor ze ten aanval trekken. Als dit werkelijk zo is, gaan we er nog van horen. Eén dezer dagen werd de 800ste militair begraven op ons kerkhof.	donderdag 13 januari– zondag 16 januari VPTs 237
Niets vermeldenswaardig	maandag 17 januari–

³ Zie VP, zondag 29 november 1914. Verhaal dat er al van vóór de oorlog geheime militaire afspraken bestonden tussen Groot-Britannië, Frankrijk en België.

⁴ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

⁵ Verdwenen straat die uitgaf op de H. Serruyslaan, ongeveer op de plaats waar nu het Koninklijk lyceum staat.

Het gerucht doet de ronde dat de Duitsers een grote militaire operatie aan het IJzerfront aan het voorbereiden zijn. Zowel soldaten als burgers verzinnen de gekste verhalen. Zo werd bv. verteld dat Rijsel in handen van de geallieerden gevallen was, en andere soortgelijke verhalen. De 23ste beleefden we iets dat het gerucht van een grote militaire operatie aan het IJzerfront leek te bevestigen. 's Avonds 's nachts hoorden we in de verte het doffe geluid van kanonnen. Vandaag 24 januari om 9 uur GMT openen de Duitse batterijen een hevig vuur. Ook de batterij die bij de hoeve van de heer Hamilton is opgesteld (tussen Nieuwpoortse en Torhoutsesteenweg), was van de partij. Na de middag werd er zo hevig heen en weer geschoten dat we het buskruit tot in stad konden ruiken. Van op de zeepromenade had ik een prachtig zicht op het artilleriegevecht. Langs de hele kust zag je niets anders dan batterijen in actie en gehuld in rookpluimen. / Het was prachtig weer en je kon gemakkelijk Nieuwpoort-stad onderscheiden alsook de batterijen van vooruitgeschoven posten in de haven. Ondertussen vlogen vliegtuigen van beide kampen tussen de ontploffende projectielen. Op zee zagen we vanuit westelijke richting twee Duitse onderzeeërs die zich naar de haven haasten. Het lawaai van het artilleriegeschut en het fluiten van de projectielen maakten er een onvergetelijk schouwspel van. De tragische gevolgen van dit moordend vuurwerk lieten niet lang op zich wachten. Enkele projectielen bestemd voor de Tirpitzbatterij naast de Hamiltonhoeve, ontploften langs de Nieuwpoortsesteenweg. Een persoon werd gedood en vier zwaargewond. De sirene werd niet geactiveerd zodat de bevolking niet op de hoogte was van het gevaar. Waarvoor dient zo'n installatie dan? Om 5 uur hield het schieten op. Dat klopt niet met wat er in stad werd verteld, dat het Duits offensief zou worden voorafgegaan door vier dagen lang artillerievuur. Zouden de geallieerden de Duitsers op andere gedachten gebracht hebben? Volgende berichten werden vandaag bekend gemaakt: Bevoorrading van brood Vernieuwing der Broodkaarten⁶ Het college van burgemeester en schepenen: 1. De bevolking wordt verzocht de broodkaarten te hernieuwen op volgende dagen: 24, 25 en 26 januari, van 10 tot 13 uur en van 15 tot 18 uur (Duitse tijd) in de verschillende politieburelen en voor de centrale afdeling ervan, in de militiezaal van het Stadhuis (Kerkstraat). 2. Wie zijn nieuwe kaart komt afhalen, moet ook die van december-januari bijhebben. 3. De houder moet aan de beambte die instaat voor de vernieuwing van de kaarten, de naam van de bakker meedelen bij wie hij zijn brood koopt. Gedaan in de zitting van 19 januari 1916. Voor het college: De secretaris, F. Thoné De burgemeester, A. Liebaert Bericht⁷ Bij vonnis van het krijghof te velde van de Eerste Marine Divisie van 7	donderdag 20 januari vrijdag 21 januari– maandag 24 januari VPTs 238

⁶ In het Frans bij VP; eigen vertaling.

⁷ Idem.

januari 1916, werd de handelaar Jules Philippe Vanhove uit Oostende tot 10 jaar / opsluiting veroordeeld omdat hij zijn wapens niet heeft ingeleverd. Blankenberge, 12 januari 1916. JACOBSEN Vice-adiraal, commandant Eerste marine Divisie.	VPTs 239
De laatste operatie aan het IJzerfront werd een flop. De Duitsers verloren enorm veel manschappen en geraakten geen yard verder. Vooral het vijfde zeeregiment is het grootste deel van zijn effectieven kwijt. Toen het die dag donker werd, geleek Oostende op een dode stad. De volgende dag zorgden de rodekruiswagens voor de animatie. Veel Oostendenaars bij wie soldaten waren ingekwartierd, zagen ze naar het front vertrekken maar niet terugkeren. Het gerucht doet de ronde dat dit de laatste aanval aan de IJzer is geweest en dat de Duitsers van plan zijn om hun leger achter de Schelde terug te trekken om zo de lengte van het front te beperken. Maar dat is een sprookje, denk ik. De Kommandantur liet weten dat alle mannen tussen 15 en 35 jaar, die in staat zijn wapens te dragen, zich in het stadhuis moeten melden. Alle mannen boven de 15 jaar moeten een badge met hun foto dragen. Daarop voortgaande, denken velen dat de Duitsers hen gaan verplichten mee terug te trekken achter de nieuwe frontlijn. Dit nieuws is het gesprek van de dag. Het stadsbestuur kreeg een factuur van 33 000 DM voor 12 000 dekens aangekocht door de Duitse militairen. Er staken geen enkel bon of attest bij als bewijs. De 33 000 DM moeten botweg betaald worden voor hier gelegeerde troepen. / De 26ste januari vertrok een groot contingent troepen en munitie naar het front. Er wordt gefluisterd dat ze opnieuw zullen proberen de IJzer over te steken. Over het resultaat bestaat niet de minste twijfel. Nu de bombardementen voorbij zijn, werd de sirene een paar keer uitgetest. De sirenes lijken eerder een middel om de inwoners naar buiten te lokken om te zien wat er gaande is want tot nu toe werden ze alleen gebruikt als er geen gevaar was of als het gevaar over was. De 27ste vierden de soldaten de verjaardag van de keizer. Ze waren met zo'n 1500 op het Wapenplein met een grote militaire kapel op kop. Samen zongen ze enkele religieuze liederen waarna ze toegesproken werden door twee aalmoezeniers. Als laatste richtte viceadmiraal Jacobsen enkele woorden tot zijn troepen en bracht de glorierijke episodes van deze oorlog in herinnering. Hij besloot met de verzekering dat Duitsland finaal aan het langste eind zou trekken. De hele tijd plonsde een gietende regen op de honderden gepunte schedels en de soldaten konden de plechtigheid helemaal niet smaken. Een gelijkaardige plechtigheid had daar vandaag 28 januari ook plaats. Drie leden van het burgerpersoneel kregen het fameuze ijzeren kruis opgespeld. Volgend bericht werd aangeplakt: BEKENDMAKING betrekkelijk de weerbare bevolking⁸ Tot bewaking van de weerbare bevolking wordt het volgende bevolen: 1.) Ieder mannelijk persoon boven de 15 jaar moet eene door de stad afgeleverde persoonskaart met photographie bezitten en deze bestendig op zich dragen. Tot het aanschaffen van deze kaart wordt tijd gegeven tot 15 Februari 1916. 2.) Tot op denzelfden datum moet zich ieder mannelijk inwoner, in den	dinsdag 25 januari – vrijdag 28 januari VPTs 240

⁸ In het Frans bij VP. Nederlandse tekst van SM in *Duinengalm*, 23 februari 1923.

ouderdom van 15 tot 35 jaar inbegrepen, van Belgische, engelsche, fransche, russische of italiaansche nationaliteit, bij het stadsbestuur aanmelden, om op de Kontroolijst gebracht te worden. Oostende, den 21 Januari 1916. De Stadskommandant, BITTINGER Kapiteinluitenant/	VPTs 241
Al enkele dagen schrijven de kranten over het voornemen van de geallieerden om de blokkade rond Duitsland en zijn bondgenoten te verscherpen. De bevolking spreekt van niets anders meer. Veel mensen denken dat Duitsland dan niet langer zal toestaan dat de Belgische bevolking via Holland bevoorraad wordt door het Amerikaans-Spaans comité "Relief for Belgium", wat ik echter sterk betwijfel. In dat geval zou de USA zeker en vast tussenkomen in het conflict. Bovendien zou Duitsland dan zelf mogen instaan voor de bevoorrading van de Belgische bevolking. De economische waarde van de Duitse schepen die in Amerikaanse havens voor anker liggen en het groot aantal Duitse inwijkelingen aldaar, zijn de beste garanties tegen een eventueel verbod vanwege Duitsland. Ook Holland heeft er voordeel bij om het voedselprogramma verder te steunen. Het tegendeel zou een grote vergissing zijn. Dit alles neemt niet weg dat een groot deel van onze bevolking zich niet goed voelt telkens de kranten het daarover hebben. Zonder te overdrijven kan ik zeggen dat haast alle Duitse officieren nu ook al schrijver zijn van één of ander oorlogsverhaal, verschenen in de pers of uitgegeven als boek. Er zijn heel wat Duitse bibliotheken, zelfs de admiraliteit opende een "Zeemacht bibliotheek", met een heel gamma aan hedendaagse oorlogsverhalen. Aan elk van de aftandse Duitse oorlogsschepen werd al eens één of meerdere boeken gewijd. Vaak zijn er verschillende schrijvers die rond hetzelfde onderwerp werken, elk met hun eigen versie. De twee beste story's / zijn "Emden" en "U9" en ook nog "Kapitein Weddigen". In kranten en boeken, op zichtkaarten en geschenken is het al Hindenburg, Weddigen, Spee, Emden en al wie gedecoreerd werd met ijzer-kruisen en met spreuken als "Gott mit uns". Dat alles weegt voor ons niet op tegen de "Daily Mirror", de "Illustrated London News" of de "Excelsior" waarnaar we met zo'n sterke hoop blijven uitzien.	zaterdag 29 januari– dinsdag 1 februari VPTs 242
Niets belangrijks de vermelden.	woensdag 2 februari– zaterdag 5 februari
De 7de kregen we weer bezoek van onze gevleugelde vrienden. Dat is nog altijd zo uitzonderlijk dat iedereen bij het eerste schot van de luchtafweer naar buiten holt om de pirouettes van het vliegtuig te zien. Maar tegen de tijd dat de Duitsers het vliegtuig in het vizier krijgen, is het zo goed als buiten schot. Het blijkt dat oorlog goed is voor muntverzamelaars. Nog nooit zagen we zoveel verschillende koperen muntstukken: Franse, Engelse, Spaanse, Argentijnse hele en halve penny's, oude Belgische. Met de laatste in Gent geslagen tinnen munten en de verschillende Duitse, vormen ze een collectie waarop elke verzamelaar tuk is. Ook de verschillende soorten kasbons die in omloop zijn, vormen een mooie collectie. Die van de Generale Bankmaatschappij zijn artistiek gedrukt. Ook de Brugse en de tweede reeks Oostendse mogen gezien worden. Al die vreemde munten en dat papieren geld zijn vorige zomer meegekomen met de grote groepen zeebadende. We zagen hier zelfs kasbons uitgegeven in Tourcoing en Roubaix die slechts aan één kant bedrukt waren. Maar hier noch elders in België zijn die een / wettelijk betaalmiddel, dus verdwenen ze vlug in privé verzamelingen. Alleen de verschillende soorten muntstukken bleven in omloop. Een nieuwe verordening van de Kommandantur zorgt weer voor onrust. Er moet een opgave gebeuren van alle personen die in stad verblijven tussen de 9de en de 10de	zondag 6 februari– woensdag 9 februari VPTs 243

van deze maand. Volgende gegevens worden opgevraagd: leeftijd, beroep voor en na het uitbreken van de oorlog, gezondheidstoestand en geschiktheid voor het werk. Vooral het laatste maakt de mensen ongerust. De resultaten van de telling moeten op 10 februari voor de middag beschikbaar zijn. Er doen de meest fantastische geruchten de ronde. Eén ervan is dat die telling in verband wordt gebracht met het verscherpen van de blokkade. Onnodig te vermelden dat al die verhalen het leven duurder maken, de handelaars proberen overal munt uit te slaan.	
Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen te vermelden.	donderdag 10 februari– zondag 13 februari
Uit de volkstelling bleek dat Oostende 28 000 inwoners telt, 4000 vluchtelingen inbegrepen. Uit deze cijfers blijkt dat zo'n 20 000 inwoners de stad verlaten hebben vóór de bezetting. Maar wat is de bedoeling van die telling? Daarover gaan de gesprekken momenteel. De bedoeling van het bericht van de 21ste (zie 25 t/m 28 januari 1916) wordt duidelijk in het licht van wat volgt: Kommandantur van Oostende Bericht⁹ Met het doel van de controle der lijsten van de weerbare bevolking, moeten zich alle mannelijke inwoners van Belgische nationaliteit, van 15 tot 40 jaren oud, voorzien van hunne eenzelvheidskaart, in den hof van de Infanteriekazerne op het Hazegras bevinden, namelijk: / De letters A tot en met D op 18 Februari 1916, om 10 ure voormiddag; E tot en met P, om 3 ure namiddag; Q tot en met Z op 19 Februari, om 10 ure voormiddag. De mannen moeten zich plaatsen in de volgorde der op de eenzelvheidskaart aangeduide roode getallen. Wegblijven, alsook telaatkomen, worden bestraft. Oostende, 15 Februari 1916. BITTINGER Kapiteinluitenant Wat al enkele maanden in de grote steden aan de gang is, gaan ze nu ook in Oostende doen. Geen wonder dat de bevolking ongerust is nu er weer sprake is van een groot offensief aan de IJzer en wetende welke vragen we in de volkstelling moeten beantwoorden. Wat hangt er ons nog boven het hoofd?	maandag 14 februari– donderdag 17 februari VPTs 244
De 19de begaf ik me naar de kazerne volgens de richtlijnen van de Kommandantur van de 15de van deze maand. Het was de derde en laatste dag van de telling. In totaal waren er zo'n drieduizend man opgeroepen. Iedereen moest naar het geneeskundig onderzoek om uit te maken wie al of niet geschikt was om dienst te nemen. Nadien werd onze naam genoteerd. Als ze van plan zijn om al de mannen die goedgekeurd zijn naar Duitsland over te brengen, gaan ze eerst een grote voorraad voedsel mogen inslaan. We weten dat ze niet voldoende hebben voor zichzelf, dus is deportatie volgens mij geen optie. Recent las ik "Über die Weltmeere zur deutschen Front in Flandern. Aus den Tagen des großen Krieges" van Erich von Salzmann, één van de vele duizenden militairen die schrijven over de krijgsverrichtingen in West-Vlaanderen. Het geeft een idee van de lachwekkende mentaliteit van de Duitsers, verblind door hun ultra-patriotisme. Op pagina 205 schrijft de auteur: / "Een Engels projectiel viel op een infanterist die	vrijdag 18 februari – maandag 21 februari VPTs 245

⁹ In het Frans bij VP. Nederlandse versie van SM in *Duinengalm* van 2 maart 1923.

door de velden aan het wandelen was. Hij werd samen met heel wat aarde, stukken metaal, enz. de lucht in geslingerd. In plaats dat hij uiteen werd gereten, tuimelde hij naar beneden, raapte zijn helm en zijn geweer op, veeg de aarde van zijn uniform en zette zijn weg verder". Op pagina 249: "De Torhoutenaars waren blij dat de Duitsers en niet de Britten de stad bezetten omdat die laatsten alles meenamen wat hen enigszins van nut kon zijn. De Duitsers daarentegen betalen alles cash en delen voedsel uit aan de bevolking die sterft van de honger". Wat verder, op pagina 261, verdenkt hij de boeren ervan dat ze de Duitse graven zullen vernielen eens dat de oorlog voorbij is. Ook de Amerikaanse munitie is waardeloos, de Belgische wegen beneden alle peil, enz. En klap op de vuurpijl, één van die projectielen van slechte makelij ontploft in de batterij waarover hij het bevel voerde. Het munitiemagazijn vloog in de lucht en de ongelukkige officier plofte neer met de helft van zijn schedel weg waardoor hij voor de rest van zijn leven blind is. Wat hij eerst afbrak, ondervond hij zelf tot eigen scha en schande. Abyssis abyssum invocat, hel roept hel.	
Op 21 en 22 februari is enkel het nachtelijk bezoek van vliegtuigen het vermelden waard. De wijk van de oude vuurtoren werd gebombardeerd, waarbij enkele soldaten het leven lieten en andere werden gewond. Voor de 24 en 25ste is er niets te vermelden.	dinsdag 22 februari – vrijdag 25 februari
Enkele dagen geleden zou niemand hebben kunnen vermoeden wat vandaag hét onderwerp van gesprek is. Het is een feit dat de oorlog in een beslissende fase is gekomen. Mensen die leven langs de kant van de geallieerden, kunnen zich niet voorstellen wat het betekent om alweer te moeten horen van Duitse successen. Wij die verstoken zijn van betrouwbare nieuwsberichten, horen nu van een / Duitse overwinning in Verdun. Kranten en communiqués schrijven hier altijd positief over de Duitsers en stellen de posities van de Fransen als uiterst kritiek voor. De reacties op het nieuws over Verdun waren dan ook verdeeld. Heel wat Oostendenaars waren ervan overtuigd dat een Duitse overwinning in Verdun onmogelijk was. Hierover redetwisten met nuchtere stadsgenoten voor wie zowel een Duitse nederlaag als een Duitse overwinning tot de mogelijkheid behoort, is zinloos. Anderen, gelukkig een minderheid, beschouwen slecht nieuws sowieso als een vaststaande zaak. Die worden even gemakkelijk depressief wanneer ze slechts nieuws horen als dat ze laaiend enthousiast kunnen zijn bij het vernemen van goed nieuws. Voor de eersten is elk Duits communiqué je reinste bedrog dat geen ander doel dient dan het verbloemen van Duitse nederlagen. Kritische burgers die een mogelijk Frans tegenoffensief in twijfel durven trekken, worden voor Duitsgezind versleten. En de derde groep ziet al Duitse militairen in ganzenpas over de Place de la Concorde marcheren. Er was dus heel wat commotie onder de Oostendenaars toen ze het nieuws van Verdun hoorden. Nochtans waren de Duitse kranten dit keer niet zo enthousiast. En de twee of drie vlaggen in de Kapellestraat werden al na enkele minuten gestreken, waarschijnlijk op bevel van de Kommandantur. / Ik ben er zeker van dat een grote veldslag in de buurt van Verdun werd uitgevochten maar dat de uitslag onzeker is. Wie weet zal het Duits offensief al binnen enkele dagen worden afgeblazen en plaats maken voor een Franse overwinning. Volgend bericht werd uitgehangen: Bevoorrading in brood¹⁰ Broodprijs Het college van Burgemeester en Schepenen der Stad Oostende.	zaterdag 26 – dinsdag 29 februari VPTs 246 VPTs 247

¹⁰ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Gezien het verslag van het Bevoorrading-Comiteit van de 25 van deze maand, waarin wordt voorgesteld de prijs van een brood van 1200 gram op 52 centiemen te brengen,

Gezien artikel 9 van de verordening op de bevoorrading van brood vastgesteld door den gemeenteraad in zitting van 8 December 1914;

Besluit:

Te rekenen van 1 maart 1916 zal de prijs van het brood worden gebracht op 52 centiemen per 1200 gram.

Gedaan in zitting van 25 februari 1916.

Namens het College:
De Secretaris, F. Thoné
De Burgemeester, A. Liebaert

Volgende Duitse verordening¹¹ werd aan alle krantenstalletjes en boekhandelaars meegedeeld:

Bevel der Keizerlijke Duitse Kommandantur

Oostende, den 28 Februari 1916.

Alle verkoop van Duitse dagbladen, tijdschriften en boeken, en van alle Duitse zichtkaarten, enz. is in het gebied van het 4e leger nog slechts toegelaten in de door het Oberkommando van het leger gemachtigde boekhandels; nochtans mogen de daarvan voorhanden zijnde voorraden tot 1 Maart uitverkocht worden.

De inlandsche boekhandelaars en papierwinkels, die reeds voor den oorlog bestonden, mogen nog voortdurend, voor zoover zij toegelaten zijn, niet-Duitse boeken, dagbladen en zichtkaarten, in hunne winkels verkoopen.

De verkoop op straat van duitsche dagbladen en van duitsche zichtkaarten wordt evenzoo uitsluitelijk door den Veldboekhandel van het 4e Leger volgens de noodwendigheden ingericht.

De op 1 Maart niet verkochte druksels, enz. moeten ingepakt worden, en mogen den Veldboekhandel van Oostende, ten einde verkoop aangeboden worden.

Dit bevel moet onmiddellijk aan alle boekhandels en de daarop betrek hebbende winkels bekend gemaakt worden.

(get.) Bittinger

Het huis van de tabakshandelaar op de hoek van de Kapelle- en de Ooststraat werd opgeëist om er de "Feld Bücherei" in onder te brengen en de tabakshandelaar werd uitgedreven. Die mensen zijn nu hun broodwinning kwijt. In deze harde tijden gaat het Duits militarisme eens te meer de winst opstrijken van een handelsactiviteit die tot nu toe het inkomen van een aantal inwoners verzekerde. / Zo zou België er in de toekomst dus kunnen uitzien onder blijvende Duitse overheersing. Gelukkig zijn we ervan overtuigd dat dit nooit zal gebeuren.

VPTs 248

Iedereen blijft maar over Verdun spreken. Maar niemand weet er het fijne van. De communiqués kunnen niet raadselachtiger. Het fort Beaumont lijkt in Duitse handen te zijn maar de Franse troepen omsingelen het. Met een kaart in de ene hand en een "Duits communiqué" in de andere, legt men stukjes samen tot een complexe puzzel. Aangezien de Duitsers hun overwinning niet vieren en ze niet speciaal uitbundig zijn, vermoeden we dat ze al weer met het hoofd tegen de muur zijn gelopen en zich pijn

**woensdag 1 maart –
zaterdag 4 maart**

¹¹ In het Frans bij VP. Nederlandse tekst van SM in *Duinengalm* van 16 maart 1923.

hebben gedaan. Dat is toch wat de meesten afleiden uit de militaire communiqués. Het stadsbestuur verplicht de inwoners om hun voorraad aardappelen aan te geven. Het is triestig dat sommige corrupte handelaars 18 à 20 BEF voor 100 kilo vragen terwijl ze verplicht zijn dezelfde aardappelen tegen 8 BEF de honderd kilo te leveren aan de Duitsers. Het stadsbestuur zal de totale voorraad herverdelen tussen alle inwoners à rato van een halve kilo per inwoner per dag en dit tot eind juni. Mijn vraag is of er voldoende zal zijn tot dan.	
De vierde Duitse staatslening doet het blijkbaar slecht. De kranten staan vol verkoopspraatjes om toch maar investeerders aan te trekken. Wie erop ingaat, draagt bij tot een spoedige eindoverwinning. Wie er warmpjes in zit en toch geen financiële inspanning levert, krijgt de schuld / voor de aanslepende oorlog. 100 DM is de minimum inleg maar "zij die slechts 50, of 20 of zelfs minder kunnen besteden, mogen samenleggen tot de som van 100 DM is bereikt". En om van deze vierde staatslening een succes te maken, staan de kranten vol met artikels geschreven door de slimste journalisten en met de meest fantastische verhalen over glansrijke Duitse overwinningen. De Kommandantur liet het stadsbestuur weten dat de eigenaars van villa's aan de zeepromenade "de toelating krijgen om de schade opgelopen door Britse mijnen en door de beschieting van Britse oorlogsbodems te herstellen". Is dit een grap? Eén ding is zeker: de luxueuze villa's langs de zeepromenade zijn zwaar beschadigd. Maar ze werden helemaal niet beschoten. De echte schuldigen zijn de Duitsers en ieder Oostendenaar weet dat. Het is de bezetter die de bewoners heeft verplicht hun huizen te verlaten en de sleutel van de voordeur af te geven. Sindsdien mocht geen enkele bewoner de zeepromenade betreden, laat staan zijn woning binnengaan. Als er al schade zou geleden zijn door zeemijnen, kunnen de Duitsers het niet bewijzen. Wat hen interesseert, is de schade veroorzaakt door hun eigen vandalisme te laten herstellen. Ze zouden maar al te graag de geallieerde vloot de stad en de promenade zien beschieten om de smet van de Duitse cultuur te verdoezelen. Er ligt al een tijdje prikkeldraad op het deel van het strand dat aansluit bij het stuk van de promenade dat toegankelijk is voor de inwoners. Het moet de landing van geallieerde troepen verhinderen. Al een jaar zijn zo'n 50 arbeiders ingeschakeld om het zand weg te brengen / dat de wind voortdurend ophoopt tussen de palen. Dit werk is van geen enkel nut voor de stad die wel het loon van de arbeiders moet betalen. Tot nu toe werd al zo'n 67 000 BEF aan lonen uitbetaald. Het stadsbestuur heeft al verschillende keren gevraagd om die uitgaven te mogen schrappen maar de Kommandantur houdt het been stijf en rangschikt dit werk onder de rubriek "prestaties voor huisvesting". De Duitse overheid is een onderzoek gestart i.v.m. uitspraken van sommige raadsleden tijdens een openbare vergadering van de gemeenteraad. Huiszoekingen en ondervragingen zijn nog aan de gang. Ik vrees dat, benevens de betaling van een fikse boete, de aanhouding van enkele gemeenteraadsleden niet te vermijden zal zijn. Het tegenovergestelde zou me verwonderen.	zondag 5 maart – woensdag 8 maart VPTS 249 VPTs 250
De slag rond Verdun blijft het onderwerp in alle gesprekken. Na de val van het fort van Douaumont schrijft de Duitse pers dat nu ook het fort van Vaux ingenomen werd. Maar vierentwintig uur later lezen we in bepaalde kranten dat dit fort weer in Franse handen is en andere kranten, o.a. de Frankfurter Zeitung, schrijven dat het nooit in Duitse handen is geweest. Zeker is dat de vierde Duitse staatslening voordeel deed bij die berichtgeving. Het is daarom dat het Duits militarisme het verhaal de wereld instuurde. De ontkenning van die overwinning moet voor veel Duitsers een domper geweest zijn. Om hun verliezen wat te minimaliseren en die van de Fransen te overdrijven, verschijnen nu in de Duitse pers de meest fantastische verhalen. We kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat de Duitsers een kapitale blunder hebben gemaakt door de forten van Verdun aan te vallen. /	donderdag 9 – zondag 12 maart VPTs 251

Sinds een paar dagen heeft de stad de eer om binnen haar muren zijne koninklijke Hoogheid Prins Adelbert te ontvangen. Hij verblijft in de Koningstraat 32, in een villa die op kosten van de stad werd ingericht. Is zijn komst misschien een teken dat er weer eens werd geblunderd aan het IJzerfront?	
In de namiddag van de 13de waren we getuige van een schietpartij. Toen een vliegtuig boven de stad verscheen, werd het achtervolgd door zes moto's waarop machinegeweren gemonteerd waren. Er werd in het wilde weg gevraagd. Er was heel wat commotie onder de bevolking die niet wist wat er aan het gebeuren was. De laatste vier dagen vlogen er heel wat geallieerde en Duitse vliegtuigen over en de hele dag tot laat in de avond werd er hevig geschoten, vooral tussen zes en zeven uur was het vuren hevig. In de richting van Nieuwpoort was de hemel één vuurhaard en we zagen granaten ontploffen in de omgeving van Mariakerke. Het lawaai was oorverdovend. Na enkele maanden afwezigheid, zijn de Oostenrijkse officieren en soldaten terug. Toen ze vertrokken waren, werd er 's nachts niet meer zo erg gebombardeerd. Nu ze terug zijn, verwachten sommigen weer een bommenregen na zonsondergang. De 16de 's morgens verscheen een half dozijn Turkse officieren. Die zijn blijkbaar liever in België dan in Turkije. Van iemand die veel fantasie heeft, wordt hier gezegd dat hij liegt als een Turk. De Turkse krijgsverrichtingen / rond de Dardanellen, in Irak en langs het Kaukasisch front zullen blijven nazinderen ... eens dat de oorlog¹² achter de rug zal zijn.	maandag 13 – donderdag 16 maart VPTs 252
Men heeft geen idee van de torenhoge uitgaven van de stad als gevolg van de opeisingen door de bezetter. Jaarlijks betalen de provincies samen een oorlogsbelasting van 460 000 000 BEF¹³. Daarnaast betaalt de stad ettelijke honderd duizenden franken aan lonen voor het uitvoeren van allerlei werken. De Duitsers doen die uitgaven af als "Quartierleistung" die, zoals gestipuleerd in de overeenkomst met de negen provincies, uitsluitend ten laste valt van de gemeenten. Maar "Quartierleistung" is een begrip tot in het oneindige rekbaar en alle soorten werk en voorzieningen vallen onder die noemer. Lampen, ketels, kolen, kaarsen, brandhout, zeep, linnen voor de lazaretten, het wassen van linnen, alles moet in grote hoeveelheden worden aangeleverd. Verder: het bouwen van stallen voor het vee, het inrichten van een mess of een casino voor officieren, het openen van winkels, boekhandels, bioscopen, de lonen van de arbeiders die op de zeepromenade de zandophopingen van tussen het prikkeldraad verwijderen of die de wegen onderhouden, enz. Zo een officier zijn zin zet op een knusse onbewoonde villa langs één van de toegangswegen naar de stad, dan moet het stadsbestuur het meubilair, dat al eerder door de soldaten werd geroofd, vervangen door nieuw meubilair dat wordt geleend of aangekocht en heel dikwijls daarna weer wordt onvreemd door de nieuwe bewoners. Om een idee te geven: een factuur ten belope van 30 000 BEF voor vervoer gepresteerd met paarden of auto's van de stad, werd door de Duitsers verminderd tot 250 BEF onder het voorwendsel dat al die diensten onder "Quartierleistung" vallen. / Zondagnamiddag 19 maart was er weer heel wat activiteit in de lucht, vooral boven de frontstreek. Langs de Nieuwpoortsesteenweg was de beschieting van Duitse vliegtuigen gemakkelijk te volgen. Vandaag 20 maart kregen we rond vijf uur bezoek van onze gevleugelde kameraden. De batterijen schoten twee uur lang zonder ophouden. Op de vuurtorenwijk kwamen bommen neer naast een zoeklicht.	vrijdag 17 – maandag 20 maart VPTs 253

¹² Ts: "to the Turkish"; ms: *after the war*."

¹³ De gedetailleerde lijst voor 1916 bevindt zich in schrift 20 van het Ms.

De laatste dagen staan de Duitse kranten vol van een zeeslag tussen vijf Britse en drie Duitse torpedoboten vóór de Belgische kust. De Britse bodems zouden zwaar beschadigd rechtsomkeer gemaakt hebben. De Duitse zouden slechts lichtjes beschadigd zijn. Wij zagen maar twee van de drie Duitse boten de haven van Oostende binnenlopen. Ze vertoonden allebei een groot gat in de romp. De ballast was naar één kant geschoven zodat de boten boven de zeespiegel bleven. En zoals de Duitser placht te zeggen: "De waarheid en enkel de waarheid ...". De kranten schrijven dat het Russisch offensief op een sisser is uitgedraaid terwijl de Turkse pers meldt dat er niets speciaals gebeurt aan het front. De meest geliefde man van Oostende, plaatskommandant Bittinger, heeft ons verlaten en, naar het schijnt, een commando aan het front gekregen. "God zegene de kogel die dat monster neer zal vellen", zeggen de inwoners. Er is nog geen definitieve opvolger want de berichten worden afwisselend getekend door twee verschillende officieren van wie de naam wordt voorafgegaan door "a.i." Bericht¹⁴ Maximumprijs van de boter Rekening houdend met het feit dat het aantal overtredingen i.v.m. de maximum toegelaten prijs van de boter voortdurend stijgt, / wordt er opnieuw aan herinnerd dat wie de vastgelegde maximumprijzen te buiten gaat, zal worden gestraft met boetes gaande van 5 tot 10 000 DM en met een gevangenisstraf van één week tot één jaar, of de beide tegelijk. Zijn winkel zal gedurende minstens 14 dagen worden gesloten en de voorraad meegenomen zonder betaling. De maximumprijzen zijn als volgt: boerenboter: 4.40 BEF de kilo; winkelprijs: 4.60 BEF melkerijboter: 4.70 BEF de kilo; winkelprijs: 4.90 BEF. Handelaars die weigeren de namen op te geven van de landbouwers bij wie ze de boter hebben aangekocht tegen een hoger bedrag dan de vastgestelde maximumprijs, riskeren nog zwaardere straffen. a.i. BECKER, majoor. Bericht Alle aardappelen voorradig in Oostende, worden aangeslagen. Het verbruik van aardappelen mag niet meer bedragen dan 200 gr per persoon en per dag. Aardappelen bestemd voor de bevolking en die opgeslagen liggen bij handelaars of privépersonen, enz. moeten ten laatste op 2 maart worden opgegeven bij het gemeentebestuur¹⁵. In geen enkel gezin mag de voorraad meer dan 30 kilo per persoon bedragen. De Kommandantur zal huiszoeking verrichten. Aardappelen mogen niet gebruikt worden als diervoeding. Plantaardappelen moeten niet ingeleverd worden. Nochtans moet de hoeveelheid ervan voor de 24ste worden aangegeven aan de gemeentelijke administratie met opgave van de oppervlakte van de akker waar ze zullen worden gepoot. Vanaf 1 april mogen aardappelen enkel nog aangekocht worden met een aardappelkaart die later zal worden afgeleverd op nog te bepalen	dinsdag 21 – vrijdag 24 maart VPTs 254

¹⁴ In het Frans bij VP. Eigen vertaling. Idem voor het tweede bericht.

¹⁵ Ms: [...] déclarées auprès de l'administration communale; Ts: [...] déclarées à la Minque communale.

plaatsen. Tegen 28 maart a.s. moet bovendien de hoeveelheid bloem (rogge of koren) voorradig op 25 maart worden gemeld aan de gemeentelijke administratie. Elke voorraad van meer dan twee kilo in het bezit van handelaars (winkeliers, molenaars, bakkers, enz.) of particulieren moet worden aangegeven. Voorraden afkomstig van de nationale of van Nederlandse hulporganisaties of van andere comités moeten ook worden aangegeven. Het verbergen of achterhouden van voorraden aardappelen of tarwe of bloem voor brood, het gebruik van aardappelen als diervoeding, worden gestraft met een boete van 10 000 DM of met een gevangenisstraf van één jaar of met beide te gelijk. Oostende, 21 maart 1916. a.i. FISSCHER Kapitein ter zee Wat ik vreesde in het begin van de bezetting, wordt stilaan realiteit. De hongersnood komt dichterbij en zal ons wurgen. Enkele weken geleden besloot het stadsbestuur / één miljoen kilo aardappelen aan te kopen om de bevolking tot eind juni te voeden à rato van 500 gr per persoon. Iedereen was tevreden met dit rantsoen, het was niet te veel maar toch voldoende. Maar de Kommandantur besliste er anders over: de inwoners zullen het moeten stellen met 200 gr aardappelen per persoon en per dag. Begoede inwoners kunnen dit rantsoen aanvullen met vlees - dat ook elke dag schaarser aan het worden is en binnenkort niet meer te vinden zal zijn - en nog andere levensmiddelen. Maar de gewone man zal de dag moeten doorkomen met 200 gr aardappelen en 300 gr brood. Dadelijk gingen petitie's rond naar het stadsbestuur en naar de Kommandantur. Maar veel zal dit niet helpen. De burgemeester en schepenen De Vriese kregen op de Kommandantur een ontwijkend antwoord. Vandaag is er nog geen echte hongersnood maar ver zijn we er niet meer van af. Vooral de zieke inwoners en de arbeiders zullen het slachtoffer worden. Dit is nog maar het begin en de toekomst ziet er in geen geval rooskleurig uit.	VPTs 255
Het rantsoen aardappelen is niet opgetrokken. De bevolking is bang en durft zelfs aan de burens niets meer te zeggen over zijn voorraad aardappelen. Hierna geef ik de gangbare prijzen van voedingswaren op. Voor sommige producten is er een groot verschil tussen wat de gewone man betaalt en wat de Duitsers ervoor geven. De inwoners zijn immers op de zwarte markt aangewezen, wat niet belet dat ze überhaupt tevreden zijn dat ze daar nog terecht kunnen. / Indien het stadsbestuur die handelaars zou bestraffen, zouden ze hun zaak sluiten of al hun waren op de zwarte markt verkopen. Wie genoeg geld heeft, zal hoe dan ook eender welke prijs betalen¹⁶. Dit zijn momenteel gangbare prijzen: varkensvlees à 4 BEF de kilo, rosbief à 6 BEF de kilo, soepvlees à 4 BEF de kilo. brood à 0,52 BEF voor 1200 gr koffie à 7 BEF de kilo suiker à 1,40 BEF de kilo vijgen à 1,90 BEF de kilo zeep à 1,60 BEF de kilo rijst à 0,70 BEF de kilo spek à 2,70 BEF de kilo	zaterdag 25 – dinsdag 28 maart VPTs 256

¹⁶ Die alinea zit niet heel logisch in elkaar en ontbreekt trouwens in het Ms.

boter à 6,00 BEF de kilo cacao à 6 BEF de kilo kaas à 5 BEF de kilo Nog een groter probleem dan hoge prijzen is die producten te vinden. Op 28 maart kwam het gemeentebestuur in geheime zitting bijeen. In tegenwoordigheid van plaatscommandant a.i. Fischer en van een ander officier¹⁷, werd een krediet van 60 000 BEF goedgekeurd om door de Duitsers opgeëiste goederen¹⁸ te financieren.	
Vliegtuigen en zeppelins waren de laatste vier dagen heel actief. Op 30 maart om half elf 's avonds en op 31 maart rond middernacht steeg een zeppelin in Oostende op met bestemming Engeland. Het stadsbestuur beklagde zich bij de Kommandantur over de zware loonkosten voor de verwijdering van het zand van tussen de prikkeldraad op het strand. Dus liet de bezetter de prikkeldraad vervangen. Indien de geallieerden dit zouden weten, ze zouden in het vuistje lachen! Een Duits communiqué berichtte deze morgen over een mogelijke mobilisatie van Nederland. / Dit was meteen het onderwerp van de dag en 's avonds kwam een grote menigte – vooral soldaten – naar de Kommandantur voor meer nieuws. Maar in het volgende communiqué stond er niets meer over te lezen¹⁹. Het volgend bericht²⁰ werd bekend gemaakt: Bericht Op 1 april a.s. zullen er aardappelen worden verkocht van 9 uur tot 13 uur en van 15 tot 19 uur in de hieronder vermelde locaties. Om recht te hebben op aardappelen, moeten de kopers hun aardappelrantsoenkaart bij hebben. Het rantsoen is vastgesteld op 200 gr per persoon. De aardappelen zullen à 0,12 BEF de kilo worden verkocht, wat overeenkomt met het rantsoen voor één persoon gedurende vijf dagen. Die prijs is vastgesteld door de keizerlijke Duitse Kommandantur. De behoeftigen die steun krijgen van het comité "Hulp en Voeding", zullen hun kaart krijgen in het bureel van dit comité. De lokalen voor het afhalen van de aardappelen zijn: 1. Brabantsraat 1 2. Hoek Torhoutsesteenweg en Blauwkasteelstraat 3. Hippodroomstraat 46 4. Politiebureel Burgerlijke Godshuizenstraat 5. Politiebureel Vuurtorenwijk. Oostende, 30 maart 1916. Voor het comité Hulp en Voeding H. De Vriese, voorzitter Het rantsoen blijft dus vast op 200 gr. Particulieren die meer dan 30 kilo per persoon in voorraad hebben, zullen geen aardappelen meer kunnen kopen. Als ze nog meer in voorraad hebben, moeten ze die inleveren bij "Hulp en Voeding" (Commission for Relief in Belgium). Ik verwacht serieuze voedselproblemen binnen één of twee maanden²¹.	woensdag 29 maart – zaterdag 1 april VPTs 257

¹⁷ Hauptman Meyer volgens het verslag in de *Bulletin Communal* van 28 maart 1916.

¹⁸ In de kantlijn van het Ms staat bijgeschreven in het Frans: "*couvertures, chaussures, lampes à carbure. De Vriese, Verhaeghe et Verdeyen votent contre, De Cock s'abstient*".

¹⁹ Die zin ontbreekt in het Ts.

²⁰ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

²¹ Ook die laatste zin ontbreekt in het Ts.

Het nieuws over de mobilisatie van Nederland sloeg bij de Duitsers in als een bom. De genomen maatregelen bewijzen dat ze er niet gerust in zijn. De verbindingen per spoor of langs de weg zijn zo goed als onderbroken. Het verlof van de militairen wordt ingetrokken en wie ondertussen met verlof is, moet terugkeren. De Kommandantur informeerde bij het stadsbestuur of alle vereiste voorzorgsmaatregelen voor een mogelijke beschieting van de stad wel degelijk waren genomen. Tot grote opluchting van de Duitsers bleek de situatie uiteindelijk minder bedreigend dan wat ze hadden verwacht. Volgend bericht werd bekend gemaakt: Bericht²² Alle mannelijke inwoners van Belgische nationaliteit, van 15 tot 40 jaren oud, moeten zich, voorzien van hunne eenzelvigheidskaart, aanbieden op de controle-samenkomst, in den hof van de Infanteriekazerne, namelijk: / de letters A tot en met K op 8 april 1916, om 8 ure voormiddag; de letters L tot en met Z op 8 april 1916 om 10 ure voormiddag. De mannen moeten zich plaatsen in de volgorde der op de eenzelvigheidskaart aangeduide roode getallen. Wegblijven, alsook te laat komen, worden bestraft. Oostende, 3 April 1916. FISCHER Kapitein ter zee Eerder was bepaald dat de controle om de drie maanden moest uitgevoerd worden. De eerste controle was echter pas anderhalve maand geleden gebeurd. Zou er een verband zijn met de kwestie Holland?	zondag 2 april – woensdag 5 april VPTS 258
De toestand is onveranderd. De voorgaande gebeurtenissen hebben indruk gemaakt op de bevolking. De situatie in Holland is onduidelijk en hoe meer de kranten en communiqués erover uitweiden, des te moeilijker we de hele zaak begrijpen. Als we de Duitse pers mogen geloven, schijnt de toespraak van kanselier Bettmann-Holweg in de Rijksdag grote indruk te hebben gemaakt aan weerszijden van de loopgraven. Sindsdien staan de kranten vol met artikels over de ... vrede. We hebben de indruk dat belangrijke gebeurtenissen op til zijn. Er hangt een loodzware sfeer over Europa. Het volgende werd bekendgemaakt: Bericht - maximumprijzen²³ In uitvoering van de regeling uitgevaardigd voor het geheel van de etappen- en operatiegebieden, werden volgende maximumprijzen tot verder order vastgelegd: Ham en gerookt spek: 4.00 BEF de kilo idem in de kleinhandel voor een hoeveelheid minder dan een kilo: 5.00 BEF Gebakken ham: 6.00 BEF idem in de kleinhandel voor een hoeveelheid minder dan een kilo: 7.00 BEF In de regeling van januari werden de straffen vermeld waaraan de overtreders zich blootstellen. FISCHER	donderdag 6 – zondag 9 april

²² In het Frans bij VP. Zie 14 februari 1915.

²³ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Kapitein ter zee / Bericht²⁴ Slachtbeperking voor de inwoners In verband met de regelgeving voor het Etappegebied (<i>Verzameling Reglementen van het Etappegebied van het 4de leger, nr 146 van 28 maart</i>), verordenen we het volgende: 1° Voor het slachten door beroepsslachters en het aan huis slachten van vee en varkens, is toelating van de Kommandantur vereist. 2° Tot nader order kunnen de Kommandanturen toelating geven om een aantal dieren te slachten aan personen die voor de 1ste augustus 1914 het beroep van slachter uitoefenden. 3° Het slachten van runderen onder de 300 kg en van varkens onder de 80 kilo is verboden. Het verbod tot slachten van runderen van minder dan twee jaar oud - zowel koeien als runderen om vet te mesten - en ook van stieren, blijft van kracht. 4° Zo nodig kondigen de Kommandanturen regels af voor het slachten en het verkoop van het vlees. 5° Het opleggen van runds- of varkensvlees is verboden. Spek en ham mogen gezouten of gerookt worden. 6° Inbreuken op deze reglementering en op deze afgekondigd door de Kommandanturen i.v.m. bovenstaande artikels 3 en 4, worden bestraft met een boete van 3000 DM of met zes maanden opsluiting. Beide straffen kunnen worden gecumuleerd. Bovendien kan het vee of het vlees worden aangeslagen. 7° De Duitse wetten zijn van toepassing en de Duitse militaire hoven zijn bevoegd. 8° Dit reglement gaat in vanaf publicatiedatum. (get.) von Schöder Commanderend admiraal De Kommandantur verbood straatverlichting. Deuren en ramen moeten verduisterd worden. Achtenzestig mannen die te laat kwamen op de controle van 8 april laatst, kregen een boete van 3 DM. 204 DM in de zakken van de Duitsers!	VPTs 259
Niets te melden.	maandag 10 – donderdag 13 april
Het wordt steeds moeilijker om te overleven. Vanaf nu bedraagt de wekelijkse portie vlees 150 gr per persoon, dagelijks 300 gr brood en 200 gr aardappelen. Om van honger om te komen²⁵. In de Frankfurter Zeitung las ik dat elke Duitser 800 gr vlees krijgt. / Als de geallieerden volharden in hun opzet om de Duitse bevolking uit te hongeren, dan ben ik ervan overtuigd dat vijf miljoen Belgen en miljoenen Fransen nog eerder van honger zullen sterven. België is immers de voorraadschuur van Duitsland. De toestand is heel ernstig en de vooruitzichten worden altijd maar somberder. Wat de gewone mensen en de middenklasse tekort hebben, is niet te beschrijven. En de rijken kunnen wel betalen maar de voedingsmiddelen zijn schaars. Veel mensen worden radeloos. Er zijn momenteel aanzienlijk meer sterfgevallen dan geboorten.	vrijdag 14 – maandag 17 april VPTs 260

²⁴ In hrt Frans bij VP. Eigen vertaling.

²⁵ In het Engels staat er "per week", woordenspel met "per week".

Het weer was de vier laatste dagen erg vochtig. De burgemeester vertrok voor zaken naar Brussel waar hij een tiental dagen zal verblijven. De eentonigheid van het bestaan is slecht voor veel inwoners.	dinsdag 18 – vrijdag 21 april
In de nacht van de 24ste kregen we rond halfvier bezoek van onze geallieerde vrienden. De Duitse batterijen vuurden met korte onderbrekingen drie uur lang. Bommen en projectielen kwamen neer in de tuin van het burgerlijk hospitaal, op het kerkhof, langs de Torhoutse- en Nieuwpoortsesteenweg. 's Namiddag verlieten Oostendenaars / en soldaten in allerijl de zeepromenade daar de geallieerde vloot aan de horizon verscheen. De zware artillerie naast de hoeve Hamilton opende het vuur maar dat werd door de oorlogsbodems genegeerd. Enkele uren later mochten de inwoners weer op het strand. Velen profiteerden ervan om nog een laatste glimp van de oorlogsvloot(?) op te vangen. Hetgeen de Duitsers niet konden appreciëren²⁶. 's Avonds vlogen twee zeppelins over in de richting van Engeland en s'anderendaags nog eens drie. Verschillende geallieerde vliegtuigen gooiden bommen maar de Duitse verdediging reageerde niet. Volgende berichten²⁷ werden bekend gemaakt: Bericht Suikerbietenteelt - maximum prijzen Zoals vorig jaar, moet de suikerbietenteelt worden ondersteund en moet er aandacht gaan naar de tarwe- en de aardappelogst. De oppervlakte waarop suikerbieten en chicorei worden verbouwd, mag in geen geval groter zijn dan in 1915. De maximumprijzen voor oude aardappelen zoals vroeger vastgesteld, worden als volgt gewijzigd: 100 kg oude aardappelen in het groot: 10 BEF 100 kg oude aardappelen in de kleinhandel en voor minder dan 20 kg: 14 BEF Oostende, 20 april 1916 FISCHER Kapitein ter zee Stad Oostende Uitreiking van de vleeskaarten Het college van burgemeester en schepenen; gezien de verordening van de Duitse militaire overheid betreffende de rantsoenering van vlees: Besluit: 1° De vleeskaarten zullen woensdag 26, donderdag 27 en vrijdag 28 april 1916 verdeeld worden in de verschillende politiecommissariaten: Leopold-I-plein, Hospitaal, Hazegras, Vuurtorenwijk en voor het stadscentrum in de militiezaal van het stadhuis. De uitdeling gebeurt enkel en alleen op de vastgestelde dagen. 2° De burelen zijn open van 10 tot 13 uur en van 15 tot 18 uur. 3° De personen die hun vleeskaart komen afhalen, moeten hun laatste broodkaart en hun trouwboekje bijhebben.	zaterdag 22 – dinsdag 25 april VPTS 261

²⁶ Die zin ontbreekt in het Ts. De zin ervoor is verschillend in Ts en Ms. Ms: [...] to distinguish some [onleesbaar] of war at the horizon. Ts: [...] to have a last sight of the men (?) of war which still to be distinguished.

²⁷ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Oostende, 22 april 1916. Voor het college: Thoné, secretaaris Verhaeghe, burgemeester a.i.	
Nadat de bevolking de Britse vloot aan de horizon had opgemerkt, konden de Duitsers niet anders dan een communiqué publiceren. Ze schreven dat twee van hun torpedoboten de vloot op vlucht hadden doen slaan, dat / een Britse torpedoboot werd geraakt en dat een hulpkruiser tot zinken werd gebracht. De bemanning werd in Zeebrugge aan wal gezet. Dit communiqué verraste zowel de Duitse militairen als de burgerbevolking omdat niemand iets had gemerkt van een zeegevecht. De 25ste en de 26ste vertrokken zeppelins vanuit Oostende naar Groot-Brittannië. Vroeg in de ochtend van de 27ste zagen enkele inwoners een geelachtig object in het westen aan de horizon op het water drijven. Dat kon alleen maar een zeppelin zijn. Iedereen werd stante pede van de zeepromenade gejaagd. Tot drie of vier uur bleef het daar verboden terrein. De 27ste, klonk 's morgens vroeg en nogmaals rond 22 uur sirenegeloei. Het is bijna onbeschrijfelijk wat daarna gebeurde. In zeven haasten werden vrachtwagens, veldkeukens en paarden in gereedheid gebracht, zelfs de officieren van de Kommandantur maakten zich klaar om via het spoor weg te vluchten. Sommige burgers dachten dat die grote paniek het gevolg was van de Britse vloot die weer was opgedoken. Dat hadden we voordien nog niet meegemaakt en we dachten echt dat de Duitsers op het punt stonden de plaat te poetsen. Maar het was maar schijn. Vandaag 29 april bereikte ons het nieuws dat 450 000 kg aardappelen uit Nederland waren aangekomen. Een verademing voor de bevolking! Volgende berichten²⁸ werd aangeplakt: Bericht Landbouwers die nog gerst van de vorige oogst in voorraad hebben, moeten op vraag van de Gerstcommissie en op grond van art. 6, littera F van het "Reglement op de Gerst" van 10 augustus 1915, aan de burgemeester van hun gemeente de hoeveelheden opgeven die ze nog bezitten en dit ten laatste op 30 april 1916. Laattijdige aangiftes, nalaten aangifte te doen of het wegstoppen van de voorraad zijn strafbaar zoals voorzien in de artikels 14 en 16 van "Reglement op de Gerst". De aandacht wordt nogmaals getrokken op het formeel verbod om gerst te gebruiken als dierenvoeding (art. 7 van het Reglement). Oostende, 28 april 1916. FISCHER Kapitein ter zee / Bericht De toelating van de Kommandantur is vereist voor het slachten en het verhandelen van runderen en varkens. De runderen worden geslacht op woensdag en donderdag, de varkens de dinsdag en de woensdag. Het is verboden runderen en varkens thuis te slachten. Noodslachtingen moeten gemeld worden aan de Kommandantur zodat een veearts het vlees kan keuren. Het is verboden runds- en varkensvlees op te leggen uitgezonderd spek en	woensdag 26 – zaterdag 29 april VPTs 262 VPTS 263

²⁸ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

onversneden ham die mogen worden gezouten en gerookt. Vlees wordt enkel nog op vrijdag en zaterdag verkocht bij het vertonen van de vleeskaart en bij volgende slagers: rundsvlees bij Buysse, Crabbe, Decoster en Maertens, Boddez en Dewulf, Gheile, Huys, Leuridan, Parein, Seuryneck-Sambulon Tratsaert, Vancraeynest, Raph. Van Craeynest, Aug. Vancraeynest, Alf. Vandenberghe, Vandenabeele, Vandemaele, Vansieleghe, Aug. Vansieleghe, Em. Zielens en Wed. Slabbyck. varkensvlees bij Boutens, Buysse, Crabbe, Decoster en Maertens, Devisscher, Dewulf en Boddez, Dewulf, Hautekiet, Mylle, Persin, Robbe, Rommel, Reynaert, Seuryneck, Edm. Seuryneck-Sambulon, Tratsaert, Vanhaelst, Vancraeynest, Aug. Vancraeynest, Alf. Vancraeynest, Raphael Vancraeynest, Vandenabeele, Vandenberghe, Vanmaele, Vansieleghe, Aug. Vansieleghe, Em. Versluys, Casteleyn, Worms, Coucke, Bogaerts, Vanderlinden, Ramaut en Helmoortel. Met ingang van 26 april 1916 is het verboden om nog vlees uit te voeren naar aangrenzende gemeenten. Vanaf 1 mei mogen de slagers enkel nog vlees verkopen tegen het vertonen van de vleeskaart. Op die kaarten zijn nummers aangebracht die door de slagers worden afgeknipt en bewaard voor verdere controle. De vleeskaarten worden gratis afgeleverd vanaf 26 april in de verschillende politieburelen. Elke inwoner zonder onderscheid heeft recht op een vleeskaart goed voor 150 gr vlees per hoofd én per week. Het doorgeven van vleeskaarten is toegelaten met dien verstande dat die enkel geldig zijn voor de week erop vermeld. Inbreuken op hierboven vermelde beschikkingen worden bestraft met een boete tot 3000 DM of met zes maanden opsluiting. De beide straffen kunnen worden gecumuleerd. Het vlees van dieren die geslacht werden tegen deze voorschriften in, kan worden aangeslagen. De Duitse militaire hoven zijn bevoegd. Oostende, de 22 april 1916. FISCHER Kapitein er zee Bericht Verschuiven van uren tijdens de periode van 1 mei en 30 september 1916. Voor de periode van 1 mei tot 30 september 1916, wordt het officieel uur het gemiddelde zonne-uur van 30 graden Oosterlengte van Greenwich. De tijd wordt met één uur vooruitgeschoven. 1 mei begint de 30ste april om 23 uur volgens de huidige tijd. 30 September eindigt één uur na middernacht. Vanaf 1 mei mogen de burgers zonder speciale vergunning buiten gaan tot 22 uur. Vanaf 1 mei moeten drankgelegenheden en winkels sluiten om 21 uur. Oostende, 28 april 1916. FISCHER Kapitein ter zee /	
De laatste dagen werden weer bommen gedropt. Er vielen geen doden, wel was er	zondag 30 april –

aanzienlijke schade²⁹. Anders dan vorig jaar, komen de vliegers nu 's morgens vroeg in plaats van 's avonds laat. Beide strategieën deugen niet omdat het beoogde doelwit toch nooit wordt getroffen terwijl onschuldigen het slachtoffer zijn.	woensdag 3 mei VPTS 264
De laatste vier dagen vielen er nog meer bommen. De 4de, vroeg in de morgen, werden bommen gedropt op de Koninklijke Gaanderijen, de tuin van de koninklijke villa, het Lunapark en op verschillende plaatsen in het Westerkwartier. Een vrouw en Meulemeester, een jonge straatveger, werden gewond. Meulemeester overleed achteraf aan zijn verwondingen. Ik zal U een idee geven van de manier waarop de Duitsers een loopje nemen met het volkerenrecht. De winkels zijn verplicht te openen en te sluiten om 8 uur Duitse tijd. De winkelier die zich daar niet aanhoudt, wordt bestraft. Winkeliers worden aan de deur gezet en hun panden ingenomen door Duitsers. De stad moet zorgen voor nieuw meubilair. De wandelpaden in het park zijn herschapen tot pistes voor paarden en verboden terrein voor voetgangers. Het Hotel Continental en het Hotel de la Plage zijn nu lazaret voor revaliderende militairen. De meest arbitraire maatregel is wel dat vee- en pluimveehouders hun dieren niet mogen slachten zonder toelating van de Duitse overheid. Als de dieren onverwacht sterven, moet de Kommandantur ervan op de hoogte worden gesteld. / De stad moet wekelijks 3000 eieren leveren. Toen de eerste 3000 eieren niet konden worden geleverd, kreeg te stad al meteen een boete van 300 DM. Vooraleer de 450 000 kg aardappelen waarvan ik gesproken heb, hier aankwamen, zaten we enkele dagen zonder aardappelen. En nu zitten we al een week zonder vlees terwijl de Duitsers al hebben wat hun hartje lust. Er is nog altijd geen perspectief. Het schijnt zelfs dat de geallieerden hun winteroffensief voorbereiden. Zal Amerika het verschil maken door het antwoord van de Duitsers op hun nota³⁰ af te wijzen? Dat is een vraag die we duizend keer per dag aan elkaar stellen maar niemand kent het antwoord³¹.	donderdag 4 – zondag 7 mei VPTs 265
We zitten al weer tien dagen zonder aardappelen en al twee weken zonder vlees. Ik zeg "wij" want met een vodge papier kopen "zij" alles wat ze nodig hebben. Het is moeilijk om met woorden uit te leggen hoe het voelt de meest noodzakelijke voedingswaren te moeten ontberen. Het eerste slachtoffer is onze maag en wie met een zwakke maag is opgezadeld, is te beklagen. Ons dagelijks rantsoen bestaat uit 300 gr brood, 200 aardappelen en om de week 150 gr vlees. Maar al twee weken is er geen vlees meer en wat de toekomst brengt weten we niet. De bevoorrading is het gespreksthema van de dag en dat wordt heel dikwijls in verband gebracht met de gespannen relaties tussen de Verenigde Staten en Duitsland. Staan de diplomatieke betrekkingen tussen die twee op het punt verbroken te worden? Zo ja, wat zal het lot zijn van de miljoenen Fransen en Belgen? Zal de oorlog dit jaar dan achter de rug zijn? De mensen zijn daar voortdurend mee bezig. We kunnen alleen maar hopen. We wachten al een jaar en zeven maanden en zien nog geen tekenen van beterschap of bevrijding. Volgend bericht werd aangeplakt: / Bericht³² Op aandringen van de Duitse overheid en om te vermijden dat besmettelijke ziekten ontstaan of worden verspreid, zijn we verplicht	maandag 8 – donderdag 11 mei VPTs 266

²⁹ Ms: "[...] some bombs were dropped but great damages were caused"; Ts: "[...] no losses of lives, but the damages were consequent". Met *consequent* bedoelt hij waarschijnlijk *consequential*, belangrijk?

³⁰ Ms: *note*; Ts: *acte*.

³¹ Ms: *Thousand times a day those questions are put to one another but always it leaves unanswered*. Ts: *Thousand times a day are renewed to one another, but always it leaves unanswered*.

³² In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

volgende voorzorgsmaatregelen af te kondigen: 1°) Afval en stortafval moeten op tijd worden verwijderd of verbrand; 2°) Mest moet worden opgevangen in een gemetselde put of op een hoop gegooid en met aarde afgedekt; 3°) Ieder vuilbak moet voorzien zijn van een deksel; 4°) Het is ten eerste aanbevolen om af en toe in de beerputten, in de riolen en op een vuilnisbelt saprol, kalkchlor of andere ontsmettende producten aan te brengen; 5°) Het is ten strengste verboden huishoudelijk afval te deponeren op onbebouwde gronden, in grachten of waterlopen, op rioolroosters of putten, in tuinen, binnenkoeren of in onbewoonde huizen. Huishoudelijk afval moet in een vuilbak worden gegooid; 6°) Eigenaars van honden moeten ervoor zorgen dat deze dieren hun ontlasting niet achterlaten op het voetpad of op straat; 7°) Het installeren van vliegenvangers of van vliegramen om insecten buiten te houden, is ten zeerste aanbevolen. Iedere inbreuk op de hiervoor vermelde beschikkingen, is strafbaar met een boete van 1 tot 15 BEF of met een gevangenisstraf van 1 tot 5 dagen of van beide straffen gecumuleerd. Oostende, 8 mei 1916. Namens het College: Thoné, secretaris Liebaert, burgemeester	
De bevolking heeft nog altijd geen vlees. Vooral zieken zijn te beklagen. Gelukkig is er soms na lang zoeken hier en daar nog wat brood te vinden om het rantsoen aan te vullen. Dat de Russische krijgsgevangenen er in de huidige omstandigheden niet beter aan toe zijn dan wij, mag blijken uit wat volgt. Mijn moeder kon een extra-brood op de kop tikken en keerde huiswaarts via de Elisabethlaan waar Russische krijgsgevangenen graafwerken uitvoerden. Ze zagen er sjofel en uitgehongerd uit. Na wat tegenstribbelen van de bewakers kreeg ze de toelating om wat brood te geven aan die sukkelaars. Eén van hen haalde een weegschaaltje uit zijn zak en begon het brood te wegen en te versnijden. Het werd verdeeld en meteen verorberd. Die sukkelaars worden nog slechter behandeld dan honden. / De Heer Cavallo, een Italiaan, uitbater van het Princess Hotel, vroeg de toelating om zijn hotel te heropenen. Maar de Kommandantur opende het zelf en de luchtmacht zal er haar intrek nemen. Volgend bericht werd bekend gemaakt: Bericht - Bevoorrading in brood³³ Het college van Burgemeester en Schepenen der Stad Oostende. Gezien het verslag van het Bevoorradings-Comiteit van de 12de van deze maand, waarin wordt voorgesteld de prijs van een brood van 1200 gram op 54 centiemen te brengen, Gezien artikel 9 van de verordening op de bevoorrading van brood vastgesteld door den gemeenteraad in zitting van 8 December 1914 en gewijzigd in de zitting van 15 Juni 1915; Besluit:	vrijdag 12 – maandag 15 mei VPTs 267

³³ In het Frans bij VP. Nederlandse tekst van SM in *De Plate*, jaargang 2003, p. 183.

Te rekenen van 15 Mei 1916 zal de prijs van het brood gebracht worden op 54 centiemen per 1200 gram. Gedaan in zitting van 12 Mei³⁴ 1916. Namens het College: De Secretaris, F. Thoné De Burgemeester, A. Liebaert	
Er is nog geen vlees voor de bevolking. Er zijn slechts twee slaggers die paardenvlees verkopen aan 3,50 BEF de kilo. Zoals bij de Duitsers komt hun winst eerst en pas op de tweede plaats komt de bevolking. De heren Vanbiesbrouck en Vander Heyde proberen namens de stad vee aan het kopen in de dorpen rond Oostende. Zal dat lukken? Men verwacht dat dertig vissers binnenkort de toelating zullen krijgen om met hun boot binnen de drie mijlenzone tussen Oostende en Wenduine te vissen onder begeleiding van een Duits bewakingsschip. Gaat dit lukken en zo ja, hoeveel zal de vis kosten? Wie zal die kopen? Een maand zonder vlees is verschrikkelijk lastig. De eieren gaan naar de Duitsers, het brood is niet voedzaam en andere voedingswaren zijn niet alleen zeldzaam maar ook onbetaalbaar. Er staan echt harde tijden voor de deur. De Duitsers hebben cabines om in zee te baden. Het stand is in vier zones verdeeld: / van het Kursaal tot aan de Wenenstraat voor de officieren, van de Wenenstraat tot aan de oostkant van het koninklijk paleis voor het burgerpersoneel (momenteel nog niet in gebruik); vanaf het koninklijk paleis tot aan het Palace Hotel is een deel voor de onderofficieren en een deel voor de burgerbevolking. Het Continental, het Hotel de la Plage en het Hotel de l'Océan zijn heropend voor de officieren. Oostende, vakantieland! De volgende berichten³⁵ werden bekendgemaakt: Bericht - Maximumprijs voor eieren Door de stijging der prijzen, is de prijs voor eieren voortaan vastgesteld op 15 centiem het stuk. Oostende, 15 mei 1916. Becker, Majoor Bericht Er werd vastgesteld dat een aantal boeren in grote hoeveelheden nog onrijpe tarwe, klaver en hooi hebben gemaaid om aan de dieren te geven. Om een zo groot mogelijke opbrengst te hebben van tarwe voor het brood en van hooi, verbied ik ten stelligste een dergelijk onverantwoord gebruik van tarwe en gras die nog niet volgroeid zijn. Ik trek de aandacht van de burgerbevolking dat die tegen volgende lente zal moeten instaan voor het nodige veevoeder door een veralgemeend zaaien en aankweken van "raygras". Oostende, 13 mei 1916. Becker, majoor, a.i.	dinsdag 16 – vrijdag 19 mei VPTs 268
Vanbiesbrouck en Vander Heyde zijn terug van hun zoektocht in de omliggende gemeenten. Ze brachten vier dieren mee bestemd als voeding voor de zieken van het stedelijk hospitaal. Ze waren er bovendien in geslaagd om nog vier andere dieren	zaterdag 20 – dinsdag 23 mei 1916

³⁴ Ms: 12 mai; Ts: 12 mars.

³⁵ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

(waaronder twee varkens) aan te kopen ten behoeve van de bevolking. Volgende vrijdag wordt het vlees verkocht, opgedeeld in porties wel te verstaan, aan de eerste 5000 nummers op de vleeskaarten. Bij een volgende gelegenheid komt een volgende reeks nummers aan de beurt. En dat in de twintigste eeuw! Voor de eerste keer zijn zaterdag 20 mei zo'n tien à vijftien vissers uitgevaren. Hun eerste poging was geen groot succes maar de volgende dag hadden de vissers meer geluk. / Als ze erin slagen om het vlees door de aanvoer van vis te vervangen, zou dat een succesnummer zijn. De 22ste waren zes Duitse torpedojagers en drie vistrawlers aan het oefenen op volle zee. De jagers lagen achter de tweede boei en de trawlers op minder dan 1000 yard van het strand. We begrepen niet hoe het mogelijk was dat die torpedojagers zo lang op zee konden blijven zonder opgemerkt te worden door de geallieerden. Al een week lang baden de Duitsers elke dag in zee. We hebben nog nooit zo'n ongemanierde mensen gezien. Op het strand gedroegen ze zich als beesten. Je kunt het niet anders zeggen. Einde volgende maand moeten de bewoners een tweede keer tegen tyfus worden ingeënt.	VPTs 269
De stad kreeg weer twee rekeningen gepresenteerd: één van 31 000 BEF voor zeegras dat als vulling voor de beddenbakken van de soldaten moest dienen; een tweede van zo'n 400 DM voor de passen door de Kommandantur afgeleverd aan burgers die de stad willen verlaten. Is het wel wettelijk dat wij daarvoor moeten opdraaien? Waarom ons nog niet verplichten om hun uitrusting te betalen? In elk geval is dit het bewijs dat de Duitse schatkist aan het leegraken is. Het gerucht doet zelfs de ronde dat de Duitsers aan de Belgische banken hebben voorgesteld hen 8% rente te betalen als die een bepaald deel van de oorlogstaks [<i>van 50 miljoen BEF</i>] voor termijn betalen. Officieren, manschappen [<i>en hun families</i>] worden onder druk gezet om zoveel mogelijk van hun leningen af te lossen³⁶. Ook de inkomsten van boekerijen, cabarets, kantines, enz. door het leger geopend, moeten dienen om leningen af te lossen. De rest moeten de arme Belgen maar bijpassen want België is de graanschuur voor Duitsland. De bezetter is van plan om met Pasen de schouwburg te heropenen. Dat prachtig gebouw werd een hele tijd als kazerne gebruikt en heel zwaar beschadigd. Nu wordt het opgeknapt. De kosten [<i>voor de meest dringende herstellingen</i>] zullen oplopen tot 15 000 BEF en ten laste zijn van ... de stad. / De volledige opknopbeurt is voorzien voor later en zal nog eens 25 000 BEF kosten. En zeggen dat het Duitse volk het woord "cultuur" in de mond durft nemen! Cultuur in Duitsland betekent officier en een officier droomt van krijgertje spelen. Voor hem is oorlog een vorm van "cultuur". Ga die "cultuurofficieren" maar eens op het strand bekijken! Volgende berichten³⁷ werden aangeplakt: Bericht Alle mannelijke inwoners van Belgische nationaliteit en tussen 15 en 40 jaar, moeten zich aanbieden, voorzien van hun identiteitskaart, voor de controlebijeenkomst op het plein van de infanteriekazerne: de letters A tot K: 3 juni om 8 uur in de voormiddag; de letters L tot Z: 3 juni om 10 uur in de voormiddag. Ze dienen zich op te stellen in de volgorde van de rode cijfers op hun identiteitskaart. Wie niet opdaagt of te laat komt, wordt gestraft. Oostende, 25 mei 1916.	woensdag 24 – zaterdag 27 mei VPTs 270

³⁶ Ms: *Officers and soldiers as well as their family are pressed to pay as much as possible. Ts: Officers and soldiers are pressed to pay as much as possible for the loans.*

³⁷ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

FISCHER Kapitein ter zee. Stad Oostende - Belangrijk bericht De aandacht van de belanghebbenden wordt opnieuw gevestigd op de reglementering van 27 april 1916 i.v.m. de maandelijksse telling van vee, varkens, schapen, geiten en hennen. Voor de maand mei, moeten de aangiften ten laatste gebeuren op 2 of 3 juni, voor 6 uur 's avonds, in het centraal politiebureau. Voor de volgende maanden zal geen aankondiging meer volgen. De belanghebbenden moeten onthouden dat ze hun aangifte ten laatste op de derde van elke nieuwe maand moeten doen. Het stadsbestuur.	
De Duitse pers staat regelmatig vol met bijdragen over het Duits bestuur in België. Als je die artikels mag geloven, leven we hier in een paradijs. In de Kölnische Volkszeitung van 21 mei, verklaarde de Zweedse consul in Belgisch Congo, zelf een Duitser, dat de Belgen een lui volk zijn, dat ze leven op de rug van de buitenlandse hulporganisaties, dat ze elke dag vlees op hun bord hebben, enz. Spijtig dat die zot niet in Oostende leeft, hij zou er zijn eigen landgenoten tegenkomen maar geen vlees vinden. Het is niet gemakkelijk om nog slachtvee te vinden. Toen de heren Vanbiesbrouck en Vanderheyde in een bepaald dorp aankwamen om er in opdracht van de stad enkele dieren aan te kopen, stak de plaatselijke Kommandantur een stokje in het wiel onder voorwendsel dat het vee was aangeslagen. / Niet moeilijk om te begrijpen. De Duitsers slaan ons vee aan en verplichten ons om zelf vee te gaan kopen in Nederland waar het veel duurder is en waar zij geen krediet krijgen. De bezetter verplicht de kinderen om 's morgens om 8 uur te vertrekken naar school, dat is om 6 uur GMT. Die sukkelaars moeten al om halfvijf uit bed. Wat is hiervan de bedoeling? Waar bemoeien ze zich mee? Het is al een tijdje dat ze de winkels een vast sluitingsuur hebben opgelegd. Nu zijn de winkeliers ook verplicht om 's morgens om 6 uur GMT de deuren te openen. Ze dringen in alles en overal hun wil op. Volgende berichten³⁸ werden aangeplakt: Stad Oostende - Verkoop van vlees en reuzel Vrijdag 8 juni wordt er op de vleesmarkt runds-, varkensvlees en reuzel verkocht aan de houders van volgende familiekaarten: n°s 2330 tot 3200, van 9 tot 11 uur; n°s 3201 tot 4491, van 11 tot 13 uur. Iedereen moet zijn vleeskaart bijhebben en zich aanbieden op het voorziene uur. Zo niet, zal men niet meer worden bediend. Deze week is het coupon van 29 maart tot 9 juni aan de beurt. Op dat coupon moet betrokkene het aantal rantsoenen aanduiden. Niet ingevulde coupons worden geweigerd. Gelieve kleingeld bij te hebben. Oostende, 21 mei 1916. Het stadsbestuur. Bericht Opstellen van lijsten voor de anti-tyfusinenting Ten einde de lijsten op te maken die de Duitse overheid ons vraagt, zal de	zondag 28 – woensdag 31 mei VPTs 271

³⁸ In het Frans bij VP.Eigen vertaling.

politie aan de bevolking een vragenlijst bezorgen die de gezinshoofden gewetensvol moeten invullen en indienen bij de dienst bevolking van het stadhuis, vóór zaterdagmiddag 3 juni. A.- Wie geen dergelijke vragenlijst in de bus heeft gekregen, kan er één bekomen in het politiebureau van zijn wijk; B.- Zij die de lijst niet op tijd indienen of onjuiste informatie erop vermelden, worden beboet. Het stadsbestuur.	
Het leven is momenteel erg deprimerend. Er is niet voldoende vlees, brood en aardappelen en we weten niet wat de toekomst brengt. / We horen constant spreken over Duitse overwinningen. Nooit vernemen we iets over een geallieerde doorbraak. De Duitsers ontzeggen ons niet alleen het hoogstnodige voor het lichaam, ze vergiftigen bovendien onze geest. Deze week hoorden we weer zo'n demoraliserend nieuws: "Een overwinning van de Duitse vloot op de Britse". Dit zet alweer een domper op de gemoedsgesteldheid van de burgers, temeer dat dit nieuws komt na de bekendmaking van Oostenrijks succes in Noord-Italië. De Duitse overwinning op zee vernamen we door het avondlijk klokkengelui en door militair muziek in de straten. Vooral dat luiden van de kerkklokken was de druppel te veel. Ik zal dit nooit vergeten en wens dat niet meer te moeten meemaken. Om de draagwijdte ervan ten volle te beseffen, moet men het zelf hebben meegemaakt. Het is al juni en nog steeds is er niet het minste perspectief. Volgend bericht deed er nog maar eens een schepje bovenop: Bericht - Verborgene voorraad aardappelen³⁹ Binnenkort zullen militaire commando's worden gevormd om vast te stellen of enkel de aangegeven voorraden aardappelen aanwezig zijn of dat er nog grotere voorraden worden verstopt. Verborgene voorraden zullen worden in beslag genomen en de eigenaars gestraft. Waar voorraden worden in beslag genomen, zal de militaire opsporingscommando's ook langs de kassa langs komen: 5% van de waarde voor elke ontdekking tot een bedrag van 300 DM en 10% van de waarde voor een voorraad van meer dan 300 DM. De waarde zal bovendien worden berekend op basis van de maximumprijs. Een gelijkaardig bedrag zal toegekend worden aan burgers die aan de Kommandantur verborgene voorraden aanwijzen zodat ze kunnen worden in beslag genomen. Eigenaars van verborgene voorraden die ze binnen de acht dagen - te beginnen vanaf vandaag - vrijwillig te koop aanbieden, zullen niet worden vervolgd. Oostende, 1 juni 1916. FISCHER Kapitein ter zee. /	donderdag 1 – zondag 4 juni VPTS 272
⁴⁰Het ene slechte nieuws na het andere. De dood van Lord Kitchener aan boord van de Hampshire veroorzaakte grote ontsteltenis onder de burgers. Onze zenuwen staan al een hele tijd gespannen. Op vele gezichten staat het leed te lezen. Toen ik op 14 oktober 1914 op het punt stond om Oostende te ontvluchten (zie begin	maandag 5 – donderdag 8 juni VPTS 273

³⁹ In het Fransbij VP. Eigen vertaling.

⁴⁰ In de kantlijn van het Ms staat te lezen: "Bourgmestre accepte ouverture théâtre". Dit onderwerp wordt niet verder behandeld.

van mijn dagboek), was ik samen met drie vrienden. Twee konden Engeland bereiken: de ene riskeerde zijn leven door in een boot te springen en de tweede vertrok met de laatste stoomboot. De derde werd door de Duitsers ingerekend. Zijn ouders, die nog altijd in Oostende wonen, kregen de toelating om hem te bezoeken. Zo kregen we wat nieuws van de andere kant, beter dan wat we hier horen! Zo vernam ik dat mijn vrienden in Engeland gezond en wel zijn. Hun viel de eer te beurt om hun vaderland te mogen dienen. Ikzelf en mijn vriend zijn echter slachtoffers van de agressor. Het lot heeft het blijkbaar zo gewild. Volgend bericht werd aangeplakt: Bericht⁴¹ Om te vermijden dat aanzienlijke voorraden aardappelen zouden bederven, heeft het comité besloten om een rantsoen voor 38 dagen (tot 8 juli) in plaats van een rantsoen voor 10 dagen te koop aan te bieden. Maandag 8 juni: voor de kaarten met nummers 1 tot 2000. Dinsdag 9 juni: voor de kaarten met nummers 2001 tot 4000. Woensdag 10 juni: voor de kaarten met nummers 4001 en volgende. Op de vermelde dagen worden voor 38 dagen aardappelen afgeleverd aan noodlijdenden en andere personen. De verkoopdagen vermeld in het vorig bericht, komen te vervallen. Oostende, 31 mei 1916. Het comité.	
De dood van Lord Kitchener, de IJzeren Kanselier van Engeland, heeft diepe indruk op de bevolking gemaakt. Het nieuws kwam onverwacht, kort na de zeeslag bij Skagerrak en voor de inname van de versterking Vaux bij Verdun. Moeten we nog zeggen dat de Duitse pers deze tragische gebeurtenis met een zekere heimelijke genoegdoening heeft gebracht? De Hampshire zou tot zinken gebracht zijn door een onderzeeër of een / zeemijn. De Duitse kranten voegen er nog aan toe dat de Belgen die in Groot-Brittannië verblijven, verdacht worden van medeplichtigheid en er relletjes zijn uitgebroken. Gelukkig dat we ook hoorden van Russische overwinningen. De Duitsers probeerden zoveel als mogelijk dit succesvol offensief dood te zwijgen. Ik vrees dat zonder dit opbeurend nieuws heel wat mensen ziek of gek zouden geworden zijn want het moreel van de bevolking is bar slecht. De Russische communiqués worden met de grootste aandacht gevolgd. Die gaat nu naar de Bukovina waar de soldaten van tsar Nicolas het Duits-Oostenrijks militarisme serieuze klappen toebrengen. Konden de Russen de Duitsers maar weer over de grens teruggedrijven. Een zware maar geen onmogelijk opdracht voor de moedige Russische soldaten! Volgend bericht werd aangeplakt: Bekendmaking Hierbij wordt verboden aan de cafébazen van Oostende om voor 's morgens 11.30 uur aan de manschappen van de land- en de zeemacht alcoholische dranken te verkopen als bier, wijn, enz. Oostende, 8 juni 1916. FISCHER Kapitein ter zee	vrijdag 9 – maandag 12 juni VPTS 274
Het bemoedigend nieuws dat de Russen nog altijd vooruit gaan in Galicië en in Wolhynië was heilzaam voor onze depressieve inwoners en de betreffende krantenberichten werden dan ook met grote aandacht gelezen. Als een gevolg van dit	dinsdag 13 – vrijdag 16 juni

⁴¹ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

groots militair offensief hebben vele kleine Duitse detachementen Oostende via het spoor verlaten. De laatste veertien dagen was het weer bar slecht. De bevolking mocht op de promenade wandelen vanaf het Palace Hotel tot aan de pier. Moet het herhaald worden in wat een erbarmelijke staat de mooie betegeling en de prachtige villa's (vooral tussen het Kursaal en de pier) momenteel verkeren? Tot vandaag werd er vis verkocht op de vismarkt. De vissers brachten / voor meer dan 3500 BEF vis binnen. Zaterdag 17 juni zal er vlees zijn voor de kaarten met de nummers 8111 tot 10000. Volgend bericht werd aangeplakt: Bekendmaking⁴² De inenting tegen de tyfus in Oostende, Stene en Bredene tijdens de maanden oktober en november heeft resultaat afgeworpen. Volgend aantal tyfusgevallen werd vastgesteld: vóór de vaccinatie, van december 1914 tot mei 1915: 69 gevallen; vóór de vaccinatie, van juni 1915 tot november 1915: 145 gevallen; na de vaccinatie van december 1915 tot mei 1916: 5 gevallen. Net als vorig jaar moet de vaccinatie worden herhaald om verder bescherming te geven. De tweede reeks vaccinaties zal van start gaan begin juli. De bewoners geboren tussen 1856 en 1912 zijn eraan onderworpen. Zij die ervan vrijgesteld willen worden wegens ziekte, zwangerschap, enz., moeten vóór 20 juni een medisch attest indienen bij de militaire geneesheer, Koningstraat 1. Privé-vaccinaties door de huisartsen worden uitzonderlijk toegelaten en moeten aangevraagd worden vóór 18 juni. Tijdens de eerste vaccinatieronde hebben de inwoners geenszins blijk gegeven van een positieve ingesteldheid en begrip. Ze beseften onvoldoende dat de maatregel in hun eigen voordeel was en zo hebben ze de vaccinatiecampagne alleen maar bemoeilijkt. Er werd toen rekening gehouden met het feit dat de maatregel voor de bevolking nieuw en ongekend was. Nu het voor iedereen duidelijk is dat de vaccinatie onschadelijk en bovendien efficiënt is, verwachten we dat de bevolking het nodige zal doen om deze campagne te vergemakkelijken. Te laat komen, zich zonder reden eraan onttrekken en andere nalatigheden, zullen streng worden bestraft. Iedereen moet zich laten vaccineren op zijn verblijfplaats. De plaatselijke politie zal de data van vaccinatie in elke straat bekend maken. Oostende, 10 juni 1916. FISCHER Kapitein ter zee.	VPTs 275
Sedert begin juni werd maar vijf keer vlees uitgedeeld aan de bevolking, paardenvlees niet meegerekend. Iedereen heeft dus maar één keer een portie van 150 gr gekregen. Tegenwoordig wordt paardenvlees in grote hoeveelheden aan de man gebracht. Verschillende handelaars voeren wel kleine hoeveelheden vers vlees vanuit Brugge aan maar dat kost stukken van mensen. Er werden drie berichten uitgehangen in verband met de handel in goederen en voedingswaren met Nederland, goederen niet afkomstig van het American Relief Fund.	zaterdag 17 – dinsdag 20 juni

⁴² In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

De bevoorrading van de volledige Belgische markt hangt dus zo goed als volledig af van het American Relief Fund. Andere voedingsproducten mogen de Hollands-Belgische grens niet over. / Alle andere koopwaar wordt door de Duitsers geboycot. We verwachten dat de gevolgen van deze maatregel vanaf volgende maand verschrikkelijk zullen zijn voor de Belgische bevolking. Er werd nog een bericht uitgehangen i.v.m. de zeeslag bij het Skagerrak. Het staat vol met maatregelen – te veel om hierop te sommen – en van belachelijke uitspraken. Op 19 juni zijn de antityfusvaccinaties gestart in het stadhuis. Deze week gaan ze van start in Sas-Slijkens. Ook vanaf deze week is de volledige zeepromenade toegankelijk voor de bevolking. Vandaag ging ik er kijken en kreeg zowaar de tranen in de ogen. In tegenstelling tot wat ik eerst dacht, heeft de ontploffing van zeemijnen geen schade veroorzaakt. Maar geen enkele villa is die naam nog waardig. Geen enkel gebouw dat geen bezoek kreeg van vandalen. Waar ze niet binnen geraakten via de voordeur, drongen ze binnen via kelderramen, koolgaten of over het dak. Alle villa's werden "leeggemaakt". Er blijven alleen kale muren over, opengebroken deuren en vensters, ruïnes. Wie het niet met zijn eigen ogen gezien heeft, kan het zich niet voorstellen. Vandaag 20 juni inspecteerde de prins van Schleswig-Holstein een regiment marineinfanterie (zeebataljon) op het Wapenplein. Hoewel we niet altijd de exacte toedracht kennen, blijven de berichten van het Russisch front nog altijd hoopgevend. De Duitse communiqués zijn summier. De burgers kunnen alleen moed putten uit positief nieuws over de geallieerde militaire operaties. We kijken allen uit naar een Brits-Frans offensief aan het westelijk front. / Het zou een riem onder het hart zijn voor onze burgerbevolking. We hopen dat we nog vóór de nieuwe oogst worden bevrijd.	VPTs 276 VPTs 277
De laatste vier dagen heeft het zwaar geregend. Het is een slechte junimaand. De 23ste was de zon eindelijk weer van de partij en meteen was het weer alle hens aan dek bij de luchtafweer. Op het land en over zee zagen we granaten ontploffen in de richting van Nieuwpoort. Het staat vast dat de Russen grote vooruitgang boeken in Wolhynië, Galicië en in de Boekovina. Af en toe neemt de Duitse pers een Russisch communiqué over, gecensureerd natuurlijk. Ik denk dat de geallieerden en onze familieleden aan de andere kant van het front deze persberichten niet te lezen krijgen. Bij ons is er ofwel niets ofwel lezen we hetzelfde in de verschillende kranten. Na twee jaar zijn we gewoon geraakt aan de berichtgeving van het "Wolff Telegrafisch Bureau" zodat we vlot tussen de lijnen hebben leren lezen. Om hun tegenslagen aan het oostelijk front te compenseren, verspreiden de Duitsers de meest belachelijke en ongeloofwaardige berichten i.v.m. het westelijk front. Zo zou Frankrijk geen nieuwe lichte soldaten meer op de been kunnen brengen. De berichtgeving over de zeeslag van Skagerrak vult elke dag de helft van de kranten. In Griekenland staan de geallieerden op het punt verdreven te worden. Maar we kennen "Wolff" maar al te goed en het vertrouwen van de Belgen in de Duitse nederlaag is onwrikbaar. Vandaag 20 juni hoorden we dat een vrachtschip op weg naar Engeland met aan boord een enorme hoeveelheid boter en eieren - en ook enkele Belgen op weg naar het front - door de Duitsers werd onderschept en de opvarenden geïnterneerd in Zeebrugge. Zou het een boot van de Cunard Line zijn of een trailer? Volgende berichten⁴³ werden aangeplakt: / Bekendmaking Het wordt de Belgische bevolking verboden om van militairen jute voor zandzakken of eender welk stuk militaire uitrusting aan te kopen.	woensdag 21 – zaterdag 24 juni VPTs 278

⁴³ In het Frans. Eigen vertaling.

Wie dergelijke zaken in voorraad heeft, moet die dadelijk naar de Kommandantur brengen. Wie zich daaraan niet houdt, wordt gestraft. Oostende, 21 juni 1916. FISCHER Kapitein ter zee Bekendmaking Par. 1 - Wie zonder reden weigert een werk uit te voeren of af te werken dat ondernomen wordt voor het algemeen welzijn of in opdracht van de Duitse legerleiding, werk dat past in het kader van zijn beroep, wordt aangehouden en kan één jaar opsluiting krijgen. Par. 2 - Wie anderen opstoott of door bedreiging, overreding of met andere middelen aanzet om werk te weigeren of stop te zetten zoals aangegeven in Par. 1, kan bestraft worden met vijf jaar opsluiting. Par. 3 - Deze maatregel treedt in voege met ingang van vandaag. Brugge, 22 juni 1916. De commanderende admiraal, VON SCHRÖDER Bericht Er wordt aan herinnerd dat honden niet mogen los lopen op straat. De naam van de eigenaar moet op hun halsband worden vermeld en ze moeten altijd aan de leiband worden gehouden. Zwerfhonden worden opgepakt. Oostende, 23 juni 1916. FISCHER Kapitein ter zee Dat een kapitein ter zee en Duitse militair als mijnheer Fischer zich nu al met zwerfhonden moet bezig houden, zegt toch veel. Bekendmaking Van 26 tot 28 juni wordt de waarde geschat van de fietsen in bezit van inwoners van Oostende. Volgende inwoners moeten zich met hun rijwiel aanbieden op de binnenplaats van de infanteriekazerne: zij waarvan de familienaam begint met A en B: op 26 juni om 10 uur C tot F: op 26 juni om 14.30 uur G tot L: op 27 juni om 10 uur M tot R: op 27 juni om 14.30 uur S tot U: op 28 juni om 10 uur V tot Z: op 28 juni om 14.30 uur. Oostende, 23 juni 1916 FISCHER Kapitein ter zee	
In Zeebrugge liep de "Brussel" binnen, de boot van de Harwich Line door de Duitsers in de Noordzee geënterd, met alleen maar boter en eieren aan boord. In de Oostendse haven liggen momenteel negen kleine / en drie grote torpedoboten. Alleen die drie, door de Duitsers "West-Vlaamse kustvloot" genoemd, zijn in staat om	zondag 25 juni – woensdag 28 juni VPTS 279

in een zeegevecht te worden ingezet.

De 26ste juni om 10 uur GMT kregen we een beleefdheidsbezoek van een vliegtuig dat geen bommen uitgooide. De Duitsers namen de honneurs waar.

Morgen en overmorgen, 29 en 30 juni, zal er vlees zijn voor de hele bevolking. Iedere keer als er vlees wordt aangevoerd, vermeld een bericht de nummers van de vleeskaarten die in aanmerking komen om 150 gram vlees per persoon en per week af te halen. Het is totaal irrelevant dat ik hier telkens dit bericht opneem.

Er werd besloten dat de vis die de Oostendse vissers zijn gaan vangen, ook geportioneerd zal worden. Tot op vandaag werd in de vismijn voor een bedrag van 6000 BEF aan vis verkocht.

De waardering van de fietsen zoals vermeld in het aangeplakt bericht van de 23ste, ging van start op 26 juni. De maximumprijs werd vastgesteld op 20 DM en de minimumprijs op een halve Mark. Als ze aan die prijs fietsen gaan "opkopen", is daar maar één correcte term voor, nl. oplichting. Maar de Duitsers voelen zich hierdoor helemaal niet beledigd.

Volgende berichten werden aangeplakt⁴⁴:

Bericht

**De burgemeester van de stad Oostende,
gezien de huidige omstandigheden een wijziging in het op de markt
brengen van vis in de vismijn noodzakelijk maken,
gezien betaalbare voeding de voornaamste doelstelling is van het
stadsbestuur en dat hiertoe doeltreffende maatregelen moeten worden
genomen om zuiver winbejag en woeker tegen te gaan,
gezien art. 94 van de gemeentewet,**

Besluit:

Art. 1 - Elke persoon die zich in de vismijn aanbiedt om vis te kopen, moet zijn broodkaart bij hebben en kan maar één keer per dag een lot krijgen. Het is de directeur van de vismijn die bepaalt hoe de loten worden samengesteld.

Art. 2 - Het doorgeven van broodkaarten is verboden evenals de aankoop voor rekening van vishandelaars.

Art. 3 - Elke inbreuk op de hiervoor genomen maatregel wordt bestraft met een boete tussen 1 en 25 BEF en met een gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen / of de beide samen.

Oostende, 26 juni 1916.

De burgemeester, LIEBAERT

Bericht

Het verbod van de opperbevelhebber dd 29 mei 1916 in verband met de verkoop en het vervoer van de laatste aardappeloogst, is ook van toepassing voor de verkoop, het vervoeren en de persoonlijke consumptie van vroege aardappelen.

Het rooien, de verkoop, het vervoer en de consumptie van vroege aardappelen is bijgevolg strafbaar. De periode waarin de nieuwe aardappelen mogen worden gerooid, wordt nog bekend gemaakt.

**De Kommandantur van Oostende,
24 juni 1916.**

FISCHER

VPTs 280

⁴⁴ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Kapitein ter zee Niemand mag dus zijn eigen opbrengst verbruiken. Zelfs de kleinste oppervlakte waar vroege aardappelen werden gepoot, werd geregistreerd. Wie ook maar één vierkante meter nieuwe aardappelen bezit, mag die niet gebruiken om te overleven. Hetzelfde geldt voor wie vee houdt of kippen of konijnen kweekt. Stad Oostende -Bericht Het stadsbestuur brengt het volgende ter kennis van de bevolking: 1. - Vanaf maandag 3 juli, wordt het rantsoen brood per persoon en per dag van 300 naar 400 gram opgetrokken. 2. - Vanaf die dag zijn de openingsuren van de bakkerijen vastgesteld van 3 tot 6 uur in de namiddag. 3. - In de loop van deze week worden twee extra rantsoenen toegestaan van ongeveer 86 gram per dag en per hoofd. Oostende, 27 juni 1916. Het stadsbestuur. Goed nieuws is altijd welgekomen en komt meestal niet alleen. En inderdaad, al enkele dagen zijn we opgetogen door de Russische opmars. Vandaag is ons humeur opperbest en binnenkort zal ook onze maag tevreden zijn. Kunnen ze aan de andere kant van het front wel inschatten wat dat goede nieuws voor ons betekent? Vanavond vernam ik dat de Gazet van Brussel schrijft dat de Britse troepen aan het westelijk front op tien plaatsen door de Duitse linies zijn gebroken. Is er een verband tussen de nachtelijke troepenbewegingen van eergisteren, gisteren en / vandaag en dat bericht? Het is met een glimlach dat ik vanavond mijn pen neerleg!	VPTs 281
De laatste dagen was er zwaar artilleriegeschut. Het begon al op 29 juni en was nog nooit zo hevig. Het stopte telkens 's avonds en herbegon de volgende ochtend. Zaterdag 1 juli bereikte het zijn hoogtepunt. Heel de namiddag lang zag de zeepromenade zwart van de soldaten en burgers. Verschillende personen beweerden dat ze de geallieerden 's ochtends een Duits vliegtuig hadden zien neerschieten. Aan weerskanten van het front zagen we kabelballonnen hangen waarop af en toe door de tegenpartij werd geschoten. De Vlaamse kust baadde in de zon en we konden gemakkelijk de haven van Nieuwpoort onderscheiden. Op de zeepromenade waren we getuige van een fantastisch schouwspel. Westende en Nieuwpoort lagen onder vuur. Door exploderende tuigen steeg de één na de andere reusachtige rookwolk op. We konden zien dat een geallieerde batterij aan het schieten was vanachter de haven van Nieuwpoort. Het lawaai was oorverdovend. Ik stond op een golfbreker en bij elke zware ontploffing sprong mijn hart op en trilde heel mijn lijf. Rond 17 uur stonden meer dan vijfduizend mensen op de zeepromenade. Ze waren één en al aandacht voor het indrukwekkend schouwspel dat zich op een afstand van 10 à 15 km ontvouwde. Regelmatig hoorden we het gefluit van verdwaalde obussen die neerkwamen in Mariakerke en Raversijde. De Kölnische Volkszeitung van 27 juni publiceerde een artikel over de zeewijding. De Oostendse geestelijkheid organiseert elk jaar deze plechtigheid, schreef de krant. Maar / noch in 1915 noch dit jaar ging de processie uit. Wat een blunder van het Wolff Telegram Bureau! De geallieerde persmensen lachen zich een bult! Volgend bericht⁴⁵ werd uitgehangen: Stad Oostende - Varkenskweek	donderdag 29 juni – zondag 2 juli VPTs 282

⁴⁵ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Om zoveel als mogelijk te voorzien in de bevoorrading van de bevolking, menen we de landbouwers en de inwoners van het landelijk gedeelte van de stad te moeten aanzetten tot het houden van varkens. Als voeder kan men gebruik maken van afvalproducten uit Brugse brouwerijen en stokerijen die men kan bestellen via de Kommandantur. Bewoners uit het gebied van het Marinekorps die varkens hebben maar die niet langer kunnen houden, worden verzocht zich te melden in het stadhuis. Waar mogelijk zal de Intendantur de verkoop ervan in andere streken behartigen. Oostende, 30 juni 1916. Het stadsbestuur De echte bedoeling van de Duitsers staat natuurlijk in de laatste zin. Maar de Belgen zijn even slim als de Duitsers en Belgische varkens houden niet van Duitse zwijnen.	
Heel wat mensen hebben geen aardappelen meer. Als twee Oostendenaars elkaar ontmoeten, is de eerste vraag altijd: "Heb je nog aardappelen"? Dit moet je zelf meemaken vóór je begrijpt wat het echt betekent. Wij hebben nog een kleine voorraad, goed voor enkele dagen. Iedere knol heeft een andere smaak. In gewone tijden zou je ermee de varkens voeren maar vandaag zijn wij blij dat we ze mogen opeten. Het is verboden je nieuwe aardappelen voor eigen gebruik te rooien. Vandaag kreeg het stadsbestuur het bevel om uiterlijk op 29 juli 15 000 kg vroege aardappelen te leveren. / Gelukkig dat we nog onze wekelijkse 150 gr vlees en onze dagelijkse 400 gr brood krijgen wat niet kan verhinderen dat het aantal zieken schrikwekkend gestegen is. Naast de negen kleine torpedoboten liggen er nu vijf grote destroyers, drie bewapende vistrailers en een aantal⁴⁶ onderzeeërs in de haven. Allemaal varen ze naar believen de haven in en uit. De laatste dagen was er hevig artilleriegeschut aan het IJzerfront. Door het bar slechte weer konden we niets zien vanop de zeepromenade. Het Frans-Engels offensief is tegenwoordig hét gespreksonderwerp. De perscommuniqués worden met de grootste aandacht gelezen en het optimisme is groot. Mensen die terugkomen van de hoofdstad, beweren dat de Brusselaars ervan overtuigd zijn dat de geallieerde soldaten volgende maand in zee zullen baden in Oostende. Anderen denken dat de oorlog binnen een maand achter de rug is.	maandag 3 – donderdag 6 juli VPTs 283
De laatste vier dagen kreeg de batterij Tirpitz (de Oostendenaars spreken van batterij Hamilton) een zware beschieting te verduren. In de namiddag van de 8ste schoot de batterij Hamilton weer in gang met een verschrikkelijke ontploffing. Dat dachten we althans. Maar even later hoorden we dat die verschrikkelijke ontploffingen afkomstig waren van geallieerde projectielen. Je kan het oorverdovend lawaai van zo'n explosie – we veronderstellen dat het kaliber 380 was – het best vergelijken met een zware donderslag. De schrapnels / vlogen tot in de Koninginnelaan en zeker even ver in alle andere richtingen. De 9de ging het schieten onverminderd door van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. In die twee dagen ontploften niet minder dan 150 tuigen. Het bekijken van zo'n artilleriegevecht loont de moeite. Met enkele andere nieuwsgierigen stond ik te kijken achter de gevel van een klein huis op maar 300 meter afstand van de batterij. Alle granaten van de geallieerden kwamen neer in de buurt van de batterij, de meeste op zo'n 150 à 250 meter ervoor of erachter, sommige zelfs dichterbij. De precisie van de geallieerden beschietingen is echt verrassend. Zelfs de Duitsers geven dat toe.	vrijdag 7 – maandag 10 juli VPTs 284

⁴⁶ Zowel in het Ms als in het Ts staat een vraagteken.

Sommige nieuwsgierigen moeten hun roekeloosheid duur betalen. De 8ste raakten drie mannen gewond van wie één heel ernstig. De 9de werd iemand ernstig aan de hand verwond. Ook vliegtuigen kwamen eraan te pas. De 8ste en de 9ste vlogen ze voortdurend over de stad om het resultaat van de geallieerde beschietingen te observeren. Honderden Duitse granaten werden te vergeefs afgevuurd. Moet ik nog zeggen dat de inwoners laaiend enthousiast waren toen ze dit alles zagen gebeuren? Meer dan één Oostendenaar is ervan overtuigd dat een offensief voor de kust volop aan de gang is. Volgende berichten⁴⁷ werden aangeplakt: Ruw materiaal voor het vervaardigen van borstels De voorraad van materiaal om borstels te vervaardigen (rijst- of piassavavezels, kokos maar uitgezonderd hout) in bewaring of in bezit, moet ten laatste op 16 juli 1916 schriftelijk worden aangegeven bij de Kommandantur. Die verklaring moet bevatten: het exact adres van de eigenaar of zijn afgevaardigde, de juiste gegevens i.v.m. de plaats van bewaring en per soort materiaal ook het gewicht. / Tot nader orde is de handel en het vervoer ervan verboden tenzij met toelating van de Intendantuur van het marinekorps. Voorraden die niet of met valse verklaringen worden aangegeven, worden zonder vergoeding in beslag genomen. Daarenboven komt dat men voor elke nalatigheid of valse aangifte een boete van 3000 DM kan oplopen of een overeenkomende gevangenisstraf. Oostende, 7 juli 1916. In opdracht, Meyer, Hoofdman. Bericht Zich opstellen in de buurt van terreinen die worden beschoten, is levensgevaarlijk. Samentroepen om getuige te zijn van een beschieting is verboden. Inbreuken worden bestraft met 28 dagen opsluiting of met een boete tot 3000 DM of de twee samen. Oostende, 10 juli 1916. In opdracht, Becker, majoor. Wie getuige wil zijn van artilleriegevechten moet dus niet alleen vrezen voor zijn leven maar ook voor zijn beurs.	VPTs 285
Na twee dagen van hevige artilleriegevechten – die het leven kostten aan drie Duitsers en er ook een aantal verwonden⁴⁸ - brak er weer een rustige periode aan. Het nieuws deed de ronde dat in Brugge een groot contingent cavalerie was aangekomen met bestemming Oostende. Verschillende companies zeesoldaten hebben ondertussen Oostende verlaten maar toch kreeg de stad drie weken geleden te horen dat ze moest zorgen voor logement voor 3000 man. Vandaag is de toegang tot de zeepromenade tussen de Hertramp en de Van Iseghemlaan opnieuw afgesloten. Zou er iets belangrijks op til zijn? Is er een verband tussen al die feiten en geruchten?	dinsdag 11 – vrijdag 14 juli

⁴⁷ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

⁴⁸ Zowel in het Ms als in het Ts staat een vraagteken bij het aantal gewonden.

De Kommandantur eist dat iedereen vanaf de leeftijd van tien jaar in het bezit is van een identiteitskaart met foto. / Volgens mij wil de bezetter alweer een Duitse commerciële activiteit promoten, deze keer de fotografie, om met de winst ervan de oorlogsleningen af te betalen. De Belgische fotografen kunnen nergens anders dan in Duitsland hun fotografisch materiaal aankopen. Voor een gezin van acht personen zullen de kosten gauw oplopen tot tien frank. Voor de armen zal de stad uiteraard het nodige doen. Maar toch verwacht ik dat de eerste communiefoto's een serieuze concurrentie zullen vormen voor de Duitse fotocommerce. Kapitein-luitenant Helbeck heeft de stad enkele dagen geleden verlaten. Zijn vertrek zou iets te maken hebben met een artikel dat verschenen is in een nummer van de <i>Indépendance Belge</i>. Een kennis van mij zag dat liggen in de Kommandantur. Op 14 juli werd ik opnieuw gevaccineerd. Vele mensen dachten dat de Duitsers de tijd niet meer zouden hebben om ons nog allemaal te vaccineren. Ze waren ervan overtuigd dat het Frans-Brits offensief stokken in de wielen zou steken.	VPTs 286
Het slecht weer houdt aan en het leven wordt steeds eentoniger. Vorig jaar rond deze tijd was de stad vol leven. Het weer was goed en er waren geen militaire offensieven. Nu zijn er nauwelijks soldaten in de straten en zij die komen om een bad in zee te nemen, kan je op de vingers van één hand tellen. Vele artillerie-eenheden hebben het westelijk front verlaten. We vermoeden dat ze de meer zuidelijk gelegen linies zijn gaan versterken. Zowel burgers als militairen hebben het voortdurend over de communiqués en de krantenberichten. De bevolking ziet de toekomst slecht in gezien de berichtgeving de militaire situatie altijd in ons nadeel voorstelt⁴⁹. / Vandaag 18 juli liep één van de vier grote torpedoboten van de "West-Vlaamse flottielje" opnieuw de haven binnen. Het schip had zware averij opgelopen aan het achterdek en werd gesleept door twee andere schepen. Twee van de vier oorlogsschepen moeten nu hersteld worden. Voor de eerste keer in bijna twee maanden zal de bevolking jonge aardappelen krijgen à rato van 200gr per dag en per hoofd. Volgend bericht⁵⁰ werd aangeplakt: Bericht De aandacht wordt opnieuw getrokken op de reglementering uitgevaardigd door de opperbevelhebber op 29 mei 1916. Volgens die reglementering is het verboden de opbrengst van de nieuwe oogst te verkopen. Tot nader orde geldt dit niet alleen voor voedingsgewassen en dierenvoer maar ook voor zaad van rapen, vlas, hennep en chicorei. Alle reeds gemaakte verkoopafspraken worden geannuleerd. Wat de straf betreft, die bedraagt 30 000 DM of drie jaar opsluiting of de twee samen (?). Oostende, 17 juli 1916. In opdracht Becker, majoor.	zaterdag 15 – dinsdag 18 juli VPTs 287
Volgens bericht werd aangeplakt: Bericht⁵¹ Het is verboden de klavervelden te beploegen vóór de tweede snee. Overtredingen worden streng bestraft. Oostende, 19 jui 1916.	woensdag 19 – zaterdag 22 juli

⁴⁹ Onlogische zin. Ms: "[...] notwithstanding the german dispatches are as defavorable as possible". Het Ts voegt er aan toe: "notwithstanding the german dispatches are as defavorable as possible for us". Van Praet gebruikt *notwithstanding* als een redengevend en niet als toegevend voegwoord, wat het normaal taalgebruik is.

⁵⁰ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

⁵¹ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

De Kommandantur	
Op 20 en 21 juli lag de batterij Tirpitz (Hamilton) opnieuw onder vuur. Rond de batterij hadden de Duitsers een omwalling van stro aangelegd en die ze met een vluchtige brandbare vloeistof overgoten. Toen de geallieerden het vuur openden, staken ze die omwalling in brand. Er ontstond een dikke rookwolk die over de batterij bleef drijven zodat die aan het zicht van de geallieerden werd onttrokken. De geallieerde toestellen bleven maar cirkelen in de omgeving van de batterij terwijl die bleef verder schieten. / De list kon echter niet beletten dat de geallieerden ook bleven verder schieten en bovendien juist mikten. Ter gelegenheid van 21 juli maakte de Kommandantur bekend dat die dag niet zou worden gevierd en dat het een gewone schooldag was voor de kinderen. Na de middag brachten verschillende officieren bij wijze van controle een bezoek aan de scholen. Vandaag 22 juli vernamen we dat kapitein-luitenant Helbeck weer in de stad is. De stad moest opnieuw vijftig ton "Holzwolle" (schaafsel) leveren en dertig nieuwe kookketels met een inhoud van 150 tot 250 liter.	VPTs 288
De vier voorbije dagen gebeurde er niet veel. Het enige dat de moeite waard is om te vermelden is dat grote hijskranen toekwamen uit Zeebrugge. Bij de ingang van het vissersdok, op de plaats waar de ferryboot normaal aanlegt, zijn ze bezig met een metalen constructie op te trekken waarop ze een zwaar kanon zullen plaatsen. Op 26 juli riep de Kommandantur opnieuw alle pasjes binnen van werklieden die buiten de stad wonen.	zondag 23 – woensdag 26 juli
Uit verschillende bronnen vernamen we dat de Duitsers een aanzienlijke troepenmacht samentrekken in Zevekote, Leffinge, Middelkerke en in een aantal andere gemeenten. Zou er een verband zijn met het feit dat de geallieerden hun prikkeldraad verwijderd hebben aan het front? Daar was er de laatste dagen weinig beweging door het bar slechte weer. Dit doet ons veronderstellen dat een offensief zal losbarsten zodra er een weersverbetering komt. / Het is dus nog even afwachten. De bewoners zijn nog steeds optimistisch, ook al omdat ze in de pers vernamen dat de Duitsers ontevreden zijn over de houding van Roemenië. Iedereen denkt dat dit land de kant van de geallieerden zal kiezen. We wachten dus vol ongeduld op een spectaculaire verandering op het oorlogstoneel. Het lijkt er bovendien op dat de soldaten Oostende verlaten hebben. Maar de stad Brussel kreeg dan weer een boete van één miljoen BEF omdat de bevolking zich te patriottisch had gedragen op 21 juli.	donderdag 27 – zondag 30 juli VPTs 289
Het bijvoegsel van de Lokal Anzeiger van de 22ste juli (editie Rijn en Düssel) stond een foto van een torpedoboot die bij storm een schuit met drie zeilen binnensleepte in de haven van Oostende. We hebben al een hele tijd ervaring met de Duitse oprechtheid maar dat ze tot zulke leugens in staat waren ... Ieder inwoner, man of vrouw, vanaf 10 jaar, kreeg een nieuwe identiteitskaart met daarop in grote letters O.P.4, hetgeen verwijst naar de operatiezone van het 4de leger. In de Duitse pers lazen we dat een deel van de bevolking van Rijsel de stad heeft moeten verlaten. Veel mensen in Oostende vrezen dat ze hetzelfde lot zullen ondergaan. Anderen zien echter het belang van de Belgische kust voor de Duitsers niet in. [Indien ze het zouden beseffen, zouden ze niet langer bang zijn voor een mogelijke evacuatie]⁵². Nu het vandaag 3 augustus prachtig weer is, kwamen enkele vliegtuigen de batterij Tirpitz met een bezoekje vereren. En, zoals de volksmond zegt, kreeg de batterij enkele harde noten te kraken. Vier militairen werden zwaar gewond en één burger	maandag 31 juli – donderdag 3 augustus

⁵² Die zin ontbreekt in het Ms.

licht. / Volgende berichten⁵³ werden bekend gemaakt: Bekendmaking Identiteitsbewijzen Op bevel van de Duitse autoriteiten, moeten alle inwoners van de stad, zowel mannen als vrouwen, vanaf de leeftijd van tien jaar, vóór 11 augustus a.s. in het bezit zijn van een identiteitsbewijs met foto. Vanaf die datum moeten ze dit document altijd bij zich dragen. Die identiteitsbewijzen zullen als volgt in het stadhuis (ingang Wapenplein) worden afgeleverd telkens van 10 tot 13 uur en van 15 tot 19 uur: Mannen woensdag 2 augustus: alle mobiliseerbare mannen, Belgen en vreemdelingen, waarvan de familienaam begint met de letters A tot L; donderdag 3 augustus: idem, waarvan de familienaam begint met de letters M tot Z; vrijdag 4, zaterdag 5 en zondag 6 augustus: jongens tussen 10 en 15 jaar (geboortejaren 1900 en 1906 inbegrepen) en mannen ouder dan 40 jaar. Vrouwen maandag 7 augustus: meisjes en vrouwen tussen 10 en 20 jaar, geboortejaren 1906-1896 dinsdag 8 augustus: vrouwen tussen 21 en 30 jaar, geboortejaren 1895-1886 woensdag 9 augustus: vrouwen tussen 31 en 50 jaar, geboortejaren 1885-1866 donderdag 10 augustus: vrouwen vanaf 51 jaar en ouder, geboortejaren 1865 en vroeger. Inwoners van het mannelijke geslacht ouder dan 15 jaar krijgen pas hun nieuw identiteitsbewijs na afgifte van het huidig. Jongens onder de 15 jaar moeten het trouwboekje van hun ouders bijhebben. Alle inwoners worden verzocht hun huidig identiteitsbewijs bij te hebben. Vanaf 11 augustus is het ten strengste verboden een ander identiteitsbewijs bij te hebben dan het nieuw rood formulier dat vanaf die datum in voege treedt. Wie dit formulier verliest of niet bij heeft, wordt gestraft. Oostende, 31 juli 1916. Het stadsbestuur Bericht Charles Fryatt, scheepskapitein van de handelsvloot afkomstig uit Southampton, heeft op 28 maart 1915 geprobeerd een Duitse onderzeeër te vernietigen hoewel hij geen deel uit maakt van de vijandige strijdkrachten. Als gevolg hiervan werd hij vandaag ter dood veroordeeld door het krijgsgerecht te velde en terechtgesteld. Op die manier heeft een vermetele daad een laattijdige maar niettemin verdiende straf gekregen. von Schröder	VPTs 290

⁵³ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

admiraal - admiraal-bevelhebbers van het Marine Korps Brugge, 27 juli 1916. Omdat de man zichzelf en zijn bemanning verdedigde tegen piraten, hebben de Duitsers hem ter dood veroordeeld. Ooit komt de dag dat Duitsland hiervoor een dure prijs zal betalen.	
De bevolking verwacht veel van de deelname van Roemenië aan de oorlog. Zowel het offensief van de Russen als dat van de Britten en de Fransen houdt hen voortdurend bezig. Maar al een paar weken is er op beide fronten geen vooruitgang meer. De kwestie van de deelname van Roemenië schijnt in het voordeel van de geallieerden te zullen spelen. Maar blijkbaar is er iets tussengekomen want de uiteindelijke beslissing tot deelname laat op zich wachten. Het is nu al twee jaar geleden dat dit verschrikkelijk conflict in Europa losbarstte. Op een bepaald ogenblik waren we allen overtuigd dat de oorlog voorbij zou zijn zodra Italië onze kant ging kiezen. Maar er veranderde niets. Ondertussen heeft Bulgarije de Centrale machten vervoegd en staan we nog altijd even ver. Nu dat Roemenië op het punt staat in het geallieerde kamp te stappen, zijn we opnieuw vol enthousiasme en verwachten we dat de oorlog binnen enkele maanden voorbij is. Vandaag 7 augustus vernam ik bijzonder slecht nieuws. Schepen De Vriese was terug uit Brugge en zei me dat er daar van niets minder sprake was dan van het stopzetten van de voedselzendingen door het Spaans-Amerikaans hulpfonds. De Duitse overheid heeft namelijk de hele Belgische oogst én de veestapel in beslag genomen. Het Spaans-Amerikaans hulpfonds had de omvang van zijn zendingen bepaald in functie van de opbrengst van de oogst in België. Maar nu de Hunnen zich die volledig hebben toegeëigend, hangt de voedselvoorziening van de Belgische bevolking volledig af van het hulpfonds. Wat zal er van die miljoenen Belgen geworden indien Duitsland volhardt in zijn boosheid en in dit geval het hulpfonds zijn zendingen niet opdrijft? Aan de andere kant van het front / kan men zich niet voorstellen hoezeer ons moreel lijdt onder het gebrek aan perspectief. Er is geen één konijn, kip of ander dier waarvan de Duitse overheid geen weet heeft. En de houders ervan mogen geen enkel dier slachten of verkopen zonder toelating van diezelfde Duitse overheid. En zelfs de eieren zijn hun eigendom niet want elke week moeten de inwoners van de stad 2250 eieren leveren aan de bezetter. Kapitänleutnant Helbeck, zo'n innemend man als enkel Duitsers kunnen zijn, zal ons binnenkort verlaten en zal dan in Oudenburg de nieuwe plaatscommandant zijn.	vrijdag 4 – maandag 7 augustus VPTs 291 VPTs 292
Hauptmann Escher is benoemd als opvolger van Kapitänleutnant Helbeck. We moeten die naam onthouden. Na de oorlog zal meer dan één Oostendenaar met dat heerschap verder kennis willen maken.	dinsdag 8 – vrijdag 11 augustus
De prijzen stijgen voortdurend en het voedsel wordt altijd maar schaarser.	zaterdag 12 – dinsdag 15 augustus
De laatste vier dagen kwamen er heel veel berichten. Twee ervan betroffen de opeising van koper, metalen en wol. In het verleden was er al eens sprake van maar we dachten toen dat daar nooit iets zou van komen. De klauwen van de Duitse adelaar staan echter altijd klaar om te grijpen. Omdat de twee hierboven vermelde berichten⁵⁴ te lang zijn om te vertalen en in dit dagboek op te nemen, zal ik me beperken tot de drie andere⁵⁵ die veel korter zijn maar ook minder belangrijk. / Bericht Het is al herhaaldelijk gebeurd dat de telefonische verbindingen werden onderbroken door koorden waaraan zware stenen zijn bevestigd, te gooien	woensdag 16 – zaterdag 19 augustus VPTs 293

⁵⁴ Zie Collectie DVR 9-23 juli 1916.

⁵⁵ In het Frans. Eigen vertaling.

over de telefoondraden. De schuldigen, en in geval ze niet worden gevonden de betreffende gemeente, stellen zich bloot aan zware straffen. Oostende, 15 augustus 1916. Fischer Kapitein ter zee Bericht Alle schapen die tot nu toe niet geschoren werden alsook de lammeren geboren in het begin van 1916, moeten vóór 31 augustus worden geschoren en de verkregen wol moet uiterlijk drie weken na het scheren worden aangegeven aan de Kommandantur. Oostende, 15 augustus 1916 Fischer Kapitein ter zee Bericht Alle valide mannen van Belgische nationaliteit tussen 15 en 40 jaar moeten, voorzien van hun identiteitskaart, zich voor controle aanbieden in de infanteriekazerne: de letters A tot K: 1 augustus om 8 uur in de voormiddag; de letters L tot Z: idem om 10 uur in de voormiddag. Ze dienen zich op te stellen in de volgorde van de rode cijfers op hun identiteitskaart. Wie niet opdaagt of te laat komt, wordt gestraft. Oostende, 14 augustus 1916. Fischer Kapitein ter zee	
Duitsland staat op het punt om begin september een nieuwe lening uit te schrijven. Ze doen al wat ze kunnen om van die financiële operatie een succes te maken. De aankondiging bevat zelfs een oproep aan de Duitse burgers om hun gouden juwelen tegen cash in te leveren bij de Koninklijke beurs. Als beloning voor hun vaderlandsliefde zullen ze een medaille en een attest ontvangen. Ons, Belgische burgers, die helemaal geen zin hebben om de Duitsers financieel bij te springen, reikte de Duitse overheid een middel aan om bij te dragen aan deze lening. Inderdaad, de laatste dagen werden zes à zeven inwoners beboet voor een totaal van 60 000 DM (slager Everaert, de heren Helmoortel, / Piessen, Tremmery, Devogelaere en nog anderen). Als de bezetter zo te werk gaat in elke stad of dorp die hij bezet, kan het niet anders of de lening wordt een succes. Op 20 augustus werd een geallieerd vliegtuig boven de Noordzee, op enkele mijlen van Oostende, door een torpedoboot neergehaald en naar de haven gesleept. Een vliegenier is verdrongen⁵⁶, de tweede werd naar een lazaret afgevoerd. Dezelfde dag rond 18 uur brandde een Duits watervliegtuig helemaal uit boven de zee. De piloten brachten het er levend af. In de namiddag van de 23ste werden alle opschriften van villa's, publieke gebouwen, enz. waar officieren en soldaten zijn ingekwartierd, weggenomen. Ook alle kentekens werden van Duitse legerwagens verwijderd. Alle aanduidingen van regiment, bataljon, enz. werden overschilderd. De uitreiking van passen voor Brussel enz. is opgeschort en de reismodaliteiten zijn verstrengd.	zondag 20 – woensdag 23 augustus VPTs 294

⁵⁶ Ms en Ts: [drawned] i.p.v. drowned

Het ziet er naar uit dat de Hunnen volgende maand koper en andere metalen zullen inzamelen. Ze stelen eerst van de burgers om er vervolgens hun familieleden mee te vermoorden.	
De 24ste augustus om 5.30 uur GMT⁵⁷, vloog een Zeppelin over Oostende. Het tuig was op weg naar Engeland. Wat later, kwam er nog één voorbij. Ze vlogen op ongeveer duizend meter hoogte. Duizenden Belgen hoopten dat de Britten die twee sigaren in brand gingen steken. / Sommigen vertelden dat één van die Zeppelins in de buurt van de schouwburg enkele pakken Duitse kranten⁵⁸ had gedropt. Die waren bestemd voor Duitse militairen. We zijn er allemaal van overtuigd dat Roemenië weldra de oorlog zal verklaren. De ene dag is de Duitse pers hierover optimistisch, de andere pessimistisch. Het is zo goed als zeker dat de kranten de soldaten op iets onaangenaams aan het voorbereiden zijn. Het stadsbestuur bereidt een nieuwe uitgifte van kasbons voor ten bedrage van één miljoen BEF. De voorkant is identiek aan de vorige, de achterkant ziet er anders uit⁵⁹.	donderdag 24 – zondag 27 augustus VPTs 295
De laatste dagen maakten we enkele hoopgevende momenten mee. Italië verklaarde de oorlog aan Duitsland en Roemenië aan Oostenrijk. De situatie op de Balkan ziet er nu opperbest uit voor de geallieerden en zal het verloop van de oorlog zeker beïnvloeden. De Duitse pers spuwt al wat lelijk is naar de Italianen en de Roemenen en probeert zo de bevolking aan te zetten om maximaal in te tekenen op de nieuwe staatslening. Naar haar zeggen, zal die lening de vrede als maar dichterbij brengen terwijl de vorige lening, naar de kranten toen beweerden, ook ging zorgen voor de overwinning! Het valt op dat de pers de laatste tijd over vrede spreekt ... Dat nieuws belette niet dat de stad opdracht kreeg om in totaal achthonderd kachels te leveren om de kwartieren van de soldaten te verwarmen tijdens de komende winter. Vorig jaar werden voor hetzelfde doel evenveel kachels opgeëist. Maar die kachels zijn opeens verdwenen en enkel de Duitsers, vermoed ik, weten wat er mee is gebeurd. De 31ste, rond 10 uur⁶⁰ GMT, vlogen een Zeppelin samen met een aantal vliegtuigen over Oostende. Onnodig te zeggen dat ze in de richting van de Engelse kust vlogen. / Volgend bericht werd bekend gemaakt: Bericht⁶¹ De volgende maximumprijzen zijn tot nader orde vastgelegd voor het district van Oostende: Rogge: 30 BEF⁶² per 100 kilo Tarwe: 36 BEF Haver: 38 BEF Spelt: 36 BEF Rogge en tarwe gemengd: 33 BEF Gerst: 45 BEF Op 1 november a.s. zal een prijsdaling ingaan. Oostende, 25 augustus 1915 I.o. BECKER, magistraat Sedert een paar dagen is een volksrestaurant geopend in Hotel du Sablon, in de Langestraat. De heer Depière, gepensioneerd generaal, is voorzitter van het comité.	maandag 28 – donderdag 31 augustus VPTs 296

⁵⁷ a.m. of p.m is niet gespecificeerd.

⁵⁸ Ms: *some parcels of german newspapers*; Ts: *a certain quantity of german papers*.

⁵⁹ Ms: *This bills are on side identic to those of the last emission*; Ts: *This money-notes are on one side the same as the previous*.

⁶⁰ a.m. of p.m is niet gespecificeerd.

⁶¹ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

⁶² De munteenheid is niet aangeduid. We vermoeden dat het Belgische frank is.

De maaltijden zijn uitstekend en kosten 0,90 BEF. Niet iedereen mag daar komen eten. Men moet vooraf zijn situatie komen uitleggen en het comité beslist dan of men al of niet wordt toegelaten⁶³.	
Het stadsbestuur kreeg het bevel om uiterlijk tegen 1 oktober de volledige oogst van gerst, boekweit, erwten en bonen in te leveren alsook 54 000 kilo stro. Op 2 september tegen de avond vlogen drie Zeppelins over Oostende, op weg naar Engeland. De lucht was donker en overtrokken waardoor de inwoners ze nauwelijks opmerkten. Dat deze met tussenpozen waren opgestegen, konden we opmaken uit het speciaal geluid van de motor tijdens het overvliegen⁶⁴. De 4de werden tijdens een parade op het Wapenplein zo'n honderd soldaten gedecoreerd met het ijzeren kruis. De hertog van Baden was speciaal hiervoor naar Oostende gekomen. Bij de troepenschouw had hij enkele woorden voor elke gedecoreerde soldaat. Het was duidelijk de bedoeling de soldaten aan te moedigen. Deze week was ik ziek als een gevolg van het slechte eten. En ik was zeker niet de enige. / Al een hele tijd zijn brood en aardappelen bar slecht. Vlees komt nog altijd in wekelijkse rantsoenen van 150 gram per persoon. De heren Vanbiesbrouck en Vander Heyde kregen nu de toelating om vee in de omgeving van Oostende op te kopen. Wekelijks voeren ze 18 à 19 dieren aan en dit voor de totale bevolking, wat neerkomt op 28 000 rantsoenen van 150 gram elk. Het volgend bericht i.v.m. de afgifte van koper en andere metalen werd aangeplakt. Het gaat hier over de meest willekeurige maatregel ooit tijdens een oorlog genomen. Onder de grootste bedreigingen zijn we verplicht onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen in te leveren. Zo helpen we de Duitsers in hun strijd tegen onze eigen landgenoten. Deze maatregel is zo gewetenloos dat veel mensen er ziek van zijn, vooral zij die familieleden aan het front hebben. Niemand wil inleveren maar de Duitse dreigementen zijn geen lachertje. Hierna volgt de Franse vertaling van dit schandalig bericht. Bericht⁶⁵ Als aanvulling bij de verordening van 23 juli laatst betreffende de opeising van metalen, wordt het volgende ter kennis gebracht van de inwoners: 1° De verordening betreft huishoud- en winkel artikelen in de meest brede zin. Maken daar o.a. deel van uit: kookpotten, marineerpotten, potten om confituur en roomijs te bereiden, pannen, mosselpotten, bakpannen, koelpotten, schotels, vijzels, melkpannen, kruiken, weegschalen, zeefden, lepels, vorken, koffiekannen, theepotten, koffieketels, theeketels, kookketels, ovendeuren of deuren van kookstellen of van haarden, badkuipen, warm waterteilen of reservoirs, waterketels, enz. voor zover ze niet gebruikt worden voor bad- of verwarmingsinstallaties, waterreservoirs, alle soorten ingebouwde ketels, pompen, vazen, bloempotten, bloemvazen, kruiken, siervazen, tassen, ondertassen, figuurtjes, richels, suikerpotten, dienbladen voor theeservies, vaatwerk, coupes, maten en gewichten van 100 gram en meer, adresplaten van 300 cm2 en meer, brievenbussen, massieve trapleuningen voor zover ze kunnen worden losgemaakt, massieve profielen voor linoleum of trappen, klokken, bellen, lampen, kandelabers, bureelartikels, rookstellen, beddenwarmers, strijkijzers, enz. enz. Die opsomming is niet exhaustief en dient enkel als leidraad. Kortom,	vrijdag 1 – maandag 4 september VPTs 297

⁶³ Laatste zin ontbreekt in het Ms.

⁶⁴ Ms: *They started a different times and each time their peculiar noise informing us about their arrival. Ts: They started at intervals, their passage being announced by the peculiar noise of their motors.*

⁶⁵ Eigen vertaling uit het Frans.

komen in aanmerking voor opeising: / alle voorwerpen die volledig of deels vervaardigd zijn in hiervoor vermelde metaalsoorten en die niet definitief uitgesloten zijn door de artikels 2 en 3 hierna, zelfs als ze onder een laag lak of kleur zitten. 2° Zijn uitgesloten: kerkmeubilair, religieuze voorwerpen zoals lievrouwbeelden, heiligenbeelden, kruisbeelden zelfs als die zich in privéwoningen bevinden. Zijn eveneens uitgesloten: water, verwarmings- en gasleidingen, deur- en vensterkrukken, vaste of vastgemaakte verlichtingstoestellen, meubelversieringen. Elektrische verlichtingstoestellen aangesloten op een stopcontact en die verplaatsbaar zijn, moeten eveneens worden ingeleverd. 3° Kunstvolle of historische voorwerpen kunnen worden vrijgesteld. Deze moeten worden binnengebracht en voorgesteld aan een commissie hiervoor bevoegd en die na beraadslaging een attest aflevert. 4° De voorwerpen moeten worden afgegeven of vervoerd. Smoesjes of uitvluchten i.v.m. het te zwaar wegen of andere problemen voor het afleveren, worden in geen geval aanvaard. De eigenaars dragen de volledige verantwoordelijkheid. Voor voorwerpen van meer dan 50 kg zal het gemeentebestuur - na minstens drie dagen vóór de inlevering op de hoogte te zijn gebracht - tegen een redelijke vergoeding zorgen voor het vervoer naar de plaats van afgifte. 5° De inlevering zal in Oostende plaats hebben van 19 tot 23 september. Bijkomende inlichtingen i.v.m. de tijdstippen en de plaatsen van afgifte volgen nog. 6° Na de inlevering, zullen de woningen worden doorzocht om na te gaan of de afgifte reglementair is gebeurd. Inbreuken worden bestraft met zware boetes en met opsluiting. Oostende, 27 augustus 1916. Becker, majoor Plaatscommandant a.i. Tot daar de inhoud van dit memorabele bericht. Om zeker niets te vergeten, herhalen ze verschillende keer hetzelfde. Ze zijn zeker bang dat hun "Gott mit uns" hen in de steek zal laten? Maar ikzelf zal geen enkel koperen of metalen voorwerp inleveren. Eigenaars van grote hotels en andere etablissementen bevinden zich uiteraard in een moeilijker positie⁶⁶. Maar natuurlijk is de bezetter heer en meester. Hij weet waar grote hoeveelheden koper voorhanden zijn en zal niet nalaten daar een bezoekje te brengen eens de inlevering achter de rug is⁶⁷.	VPTs 298
De bevolking, vooral de zwartkijkers, nam geen vrede met het nieuws over de deelname van Roemenië aan de oorlog. In hun ogen zou het Roemeense leger veertien dagen later / al in Wenen moeten zijn. Dit pessimisme was te verklaren door de Duitse aankondiging dat Tutrakan was ingenomen, twintigduizend Roemenen gevangengenomen en honderd kanonnen buit gemaakt. Maar de meeste inwoners menen toch dat Roemenië maar een front van secundair belang is. Ze houden dan ook vooral de ogen gericht op het front aan de Somme. In de namiddag van de 7de kwam een geallieerd toestel (sommigen beweren dat het	dinsdag 5 – vrijdag 8 september VPTs 299

⁶⁶ Die zin ontbreekt in het ms.

⁶⁷ Nogal belabberde constructie. Ms: *Unfortunately they are the masters and there where they know great quantities are to be found, they will not omit to make their visit.* Ts: *They are the masters, and the proprietors of big hotels and similar establishments are rather in a very difficult situation in this matter. There where great quantities of copper are at hand, they will not omit to pay their visit after the delivery.*

een buitgemaakt Duits toestel was bestuurd door een geallieerde piloot) aangevlogen. Het was meteen duidelijk dat de piloot mikte op een kabelballon die redelijk hoog in de lucht hing. Die schoot in de kortste tijd in brand en kwam vliegensvlug naar beneden. De inzittenden redden zich met een valscherp en daalden langzaam naar de begane grond. Het was dan ook het onderwerp van de dag dat in geuren en kleuren werd rondverteld. Iedereen had iets bijzonders opgemerkt. Hierna volgt een lijst van de actuele prijs van sommige voedingswaren die steeds moeilijker te vinden zijn: koffie: 12.20 BEF de kilo boter: 9.00 BEF de kilo eieren: 0,35 BEF het stuk potassiumzeep: 6.00 BEF de kilo sunlight zeep: 1,50 BEF het stuk aardappelen: 0.15 BEF de kilo of 6.00 BEF voor ... kilo⁶⁸ een paar laarzen: 30 à 40 BEF tabak: 8 à 10 BEF de kilo vlees: is nu even goedkoop als in vreedestijd maar iedereen krijgt wekelijks slechts 150 gram. Op het vertonen van een doktersattest, krijgen zieken nu een halve kilo. Volgende berichten⁶⁹ werden uitgehangen: / Bericht Overeenkomstig de verordening van het gouvernement-generaal, wordt bepaald: boter mag niet meer dan 18% water en 4% zout bevatten. Wie op om het even welke manier boter met een hoger percentage te koop aanbiedt, wordt gestraft met één jaar opsluiting of met een boete van 10 000 DM of de twee samen. Er kan ook overgegaan worden tot het in beslag nemen van koopwaar die niet gefabriceerd werd conform deze reglementering. Oostende, 2 september 1916. Becker majoer en plaatscommandant a.i. Verordening i.v.m. de verkoop van paarden Alle paardenhandelaars moeten een boek bijhouden waarin wordt genoteerd: a) bij aankoop van een paard: datum van de verkoopovereenkomst, naam, voornaam en adres van de vorige eigenaar; het stamnummer waaronder het paard tot dan was ingeschreven en een volledige beschrijving (kleur, leeftijd, kenmerken); b) bij de verkoop moeten datum, naam, voornamen en adres van de koper worden vermeld; c) bij verkoop aan een andere handelaar, moeten de naam van de oorspronkelijke eigenaar en het volgnummer van het paard meegedeeld worden aan de koper en bij hem ingeschreven. Die verordening moet de controle op de telling van paarden vergemakkelijken. De ervaring leert dat bij heel wat transacties die controle niet kan gebeuren zonder overeenkomende in- of uitschrijving. De Kommandantur zal voortaan het bijhouden ervan controleren.	VPTs 300

⁶⁸ Onleesbaar.

⁶⁹ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

De verplichting om de dag zelf aankoop en verkoop aan de burgemeester aan te geven, blijft onveranderd van kracht. Oostende, 6 september 1916. Becker majoor en plaatscommandant a.i	
Zaterdagmorgen⁷⁰ 8 september rond 10 uur, vlogen vliegtuigen over de stad. De artillerie schoot in gang maar zoals gewoonlijk zonder resultaat. De piloten gooiden een aantal bommen uit ten Westen van de stad. Twee mannen werden gewond van wie één heel ernstig. De materiële schade viel al bij al nog mee. De bezetter begon zijn inzameling van metaal door de koperen ketels uit de brouwerijen te ontmantelen. Meteen is die industrietak ten dode opgeschreven. De meeste inwoners zijn ziek en radeloos door die koperdiefstal. Oudere mensen / in het bezit van antieke familiestukken⁷¹ zoals kandelaars, bekers, enz., gaan dagelijks op het stadhuis langs voor informatie. Met tranen in de ogen en met een bevende stem vragen ze of ze dat met veel liefde gekoesterd familiebezit ook moeten afgeven aan de Hunnen. Meestal halen ze die zorgvuldig onder hun kleren weggestopte voorwerpen in het stadhuis boven. Die familiestukken zijn echt niet zoveel waard maar die oude mensen houden er enorm aan⁷². De koperdieven bezochten prioritair de leegstaande huizen. Moet ik er nog aan toevoegen dat zelfs de onbenulligste voorwerpen werden meegenomen? Deze week regende het weer plakbrieven⁷³: Bericht De fietsen en binnenbanden die in juni werden aangegeven, moeten worden binnengeleverd bij de "Materialen-Ausgabestelle" aan de duivenschieting bij het kerkhof. Voor de inwoners van wie de naam begint met: A-G: maandag 11 september om 9u 's morgens H-R: woensdag 13 september, zelfde uur S-Z: vrijdag 16 september, zelfde uur. Oostende, 7 september 1916. Becker majoor en plaatscommandant a.i. We herinneren eraan dat de fietsen, zelfs de mooiste, op minder dan 30 BEF werden geschat⁷⁴. Bericht De inwoners van Oostende die kippen houden, lijken zich maar slordig te schikken naar de verplichting om eieren af te geven bij het stadsbestuur. In Oostende wordt nauwelijks de helft van de nochtans beperkte voorgeschreven hoeveelheid binnengebracht. In andere steden wordt de voorgeschreven hoeveelheid zonder moeite gehaald. Vanaf 10 september zal de Kommandantur wekelijks de lijst van kippenhouders aflopen en controleren hoeveel eieren ze hebben afgegeven. Wie niet in orde is, wordt gestraft. Oostende, 6 september 1916.	zaterdag 9 – dinsdag 12 september VPTs 301

⁷⁰ Ms: *Saturday evening*.

⁷¹ Ts: *relics?*

⁷² We volgen het Ts dat een aangepaste versie lijkt van het Ms: *"The question of copper has rendered most of the people sick. Nobody knows what to do. Old people having [?] ancient candle-sticks or other similar things in copper – are walking to the town-hall in order to know whether or not they are obliged to deliver it"*.

⁷³ In het Frans bij VP. Telkens eigen vertaling.

⁷⁴ Die zin ontbreekt in het Ms.

Becker majoor en plaatscommandant a.i.

De manier waarop dit bericht is opgesteld, is weeral een staaltje van de Duitse schijnheiligheid. Ze geven de indruk dat de eieren bestemd zijn voor de stad. Maar de stad moet alleen alles regelen, dozen leveren en personeel inzetten voor het vervoer naar de "Proviantstalle"⁷⁵. /

VPTs 302

Bericht i.v.m. de vleeskaarten en het thuis slachten.

Vanaf 1 oktober wordt het thuis slachten van varkens opnieuw toegestaan. Toelating moet weliswaar gevraagd worden aan het stadsbestuur die, in afspraak met de Kommandantur, enkel toestemming zal geven indien de dieren bezit zijn van en gedurende minstens zes weken door de slachter werden gevoederd.

De aanvraag tot slachten moet het aantal familieleden vermelden evenals de berekening van de periode waarin de familieleden zichzelf in vlees zullen kunnen voorzien, à rato van 150 gram per persoon en per week. Personen die slechts tijdelijk op dat adres wonen, mogen niet worden meegerekend.

Restaurants moeten hun gemiddelde consumptie opgeven.

Het gewicht van de varkens moet zonder de afval worden berekend en de betrokken personen kunnen voor de hele periode geen aanspraak meer maken op een rantsoen vers vlees. Het stadsbestuur moet van de wekelijkse opgave de hoeveelheid van het aan huis geslacht vlees aftrekken.

Wie een valse verklaring aflegt i.v.m. de hoeveelheid geslacht vlees of i.v.m. het aantal inwonende familieleden, wie zich opzettelijk of door slordigheid niet voegt naar deze verordening, kan een boete tot 10 000 DM krijgen of een gevangenisstraf van twee jaar of beide samen.

Hetzelfde geldt voor zij die vlees leveren aan personen die geen vleeskaart voorleggen, die meer vlees leveren dan vermeld op de kaart, die vlees verhandelen zonder vergunning of die hun vleeskaart aan anderen doorgeven.

Die straffen gelden ook voor de leden van de stadsadministratie in de mate dat ze zich niet voegen naar de verplichtingen van deze verordening.

Oostende, 10 september 1916.

Becker majoor en plaatscommandant a.i.

Zij die thuis een varken kweekten voor eigen rekening, zijn eraan voor de moeite. Die mogen hun wekelijkse portie vers vlees vergeten⁷⁶.

Bericht i.v.m. het heffen van rechten om te mogen in- en uitvoeren

Art. 1 - Gezien de verordening van de Intendantur van het 4de Marinekorps van 4 en 5 mei 1916 i.v.m. in- en uitvoer zoals gepubliceerd op 26 mei 1916, moeten voor in- en uitvoer van goederen volgende rechten worden betaald:

0,25 BEF voor goederen ter waarde van 10.00 BEF

0,50 BEF voor goederen ter waarde van 10 tot 50 BEF

⁷⁵ Die paragraaf ontbreekt in het Ms.

⁷⁶ Idem.

0,75 BEF voor goederen ter waarde van 50 tot 75 BEF 1.00 BEF voor goederen ter waarde van 75 tot 100 BEF. Voor goederen ter waarde van meer dan 100 BEF, wordt elk honderdste achter de komma als een eenheid opgeteld. Voor elke storting van de verschuldigde rechten wordt een bewijs van betaling afgeleverd op voorleggen van het toelatingsbewijs. Art. 2 - De aanvragen voor een in- en uitvoervergunning, moeten gebeuren op de voorgeschreven formulieren / van de Intendantur van het Marinekorps en ingediend bij de plaatselijke Kommandantur én bij de Intendantur in Brugge. De gebeurlijke toelating gebeurt door het aanbrengen van het zegel op de vrachtbrieven. Samen met de aanvraag tot het bekomen van een in- en uitvoeringsvergunning, moet de waarde van de verzending worden aangegeven, dit voor zover andere verordeningen geen bijkomende bewijzen vereisen. Art. 3 - Deze verordening is niet van toepassing op zendingen van een Duitse administratie, noch op de persoonlijke bagage van reizigers, noch op stalen zonder waarde, noch op militaire of persoonlijke goederen bestemd voor de militaire administratie, noch op de persoonlijke goederen van Duits militair personeel. Bovendien kan de Intendantur vrijstelling geven of de verschuldigde rechten verminderen. Art. 4 - Worden bestraft met maximum twee jaar opsluiting en met een boete van maximum 10 000 DM of met beide tegelijk, de personen die: 1) goederen in- en uitvoeren zonder voorafgaande betaling van rechten; 2) die in de aanvraag zoals voorzien in art. 2 hierboven, opzettelijk of door slordigheid valse verklaringen afleggen. Alleen de Duitse militairen rechtbanken zijn bevoegd. Art. 5 - Dit bericht treedt in werking van het moment van aanplakken. Oostende, 25 juni 1916. De commanderende admiraal, von Schröder Bericht Het inleveren van metalen zal in Oostende plaats vinden in het zeestation voor de personen hierna vermeld van wie de familienaam begint met: A en B: dinsdag 19 september 1916 om 9 uur 's morgens C-D-E: idem om 3 uur na de middag F-C: woensdag 20 september 1916 om 9 uur 's morgens H-I-J: idem om 3 uur na de middag K-L: donderdag 21 september 1916 om 9 uur 's morgens M-N-O: idem om 3 uur na de middag P-Q-R: vrijdag 22 september 1916 om 9 uur 's morgens S-T-U: idem om 3 uur na de middag V-W: zaterdag 23 september 1916 om 9 uur 's morgens X-Y-Z: idem om 3 uur na de middag. Voor de vlotte afhandeling, wordt de aandacht op het volgende gevestigd:	VPTs 303

1. - Alleen personen die bepaalde voorwerpen willen houden, hebben toegang tot het "Freigabe Büro". 2. - Vermits er gescheiden lokalen zijn voor wie wenst contant vergoed te worden en voor wie een ontvangstbewijs verlangt, moet iedereen een keuze hebben gemaakt vooraleer hij het zeestation binnengaat. Wie vervanging wenst voor een onmisbaar ingeleverd voorwerp, moet dit zo vlug mogelijk melden aan het stadsbestuur. Het gebruik van de brug naar het zeestation is toegelaten op de hiervoor vermelde dagen. Oostende, 9 september 1916. Becker majoor en plaatscommandant a.i. /	
Als ik zeg dat er momenteel vele zieke en zelfs erg zieke mensen zijn, gelooft niemand me. Tot hiertoe hadden zieken met een dokkersattest voorrang bij de voedselverdeling en recht op een supplement vlees. Zo kregen ze 500 gram per week. Maar een tijd geleden heeft de Kommandantur deze voorkeursbehandeling weer afgeschaft en vanaf nu krijgt iedereen, ziek of gezond, weer dezelfde wekelijkse portie van 150 gram. Het stadsbestuur werd verplicht om zelf te zorgen voor de bijkomende portie tot 500 gram maar de totale hoeveelheid aangevoerd vlees moet gelijk blijven. Dus besliste de Medische Commissie om enkel nog een bijkomende portie vlees te verstrekken aan inwoners die besmet zijn met long- of beenderentuberculose of die lijden aan diabetes of ernstige anemie. Mensen met andere aandoeningen komen niet langer in aanmerking. En er zijn van langsom meer zieken. De laatste dagen trokken honderden inwoners naar het stadhuis met vragen over de inlevering van koper en andere metalen. Velen willen een of ander familiestuk behouden. Het aangeplakt bericht vermeldt ook dat "inwoners die als vervanging een gelijkaardig voorwerp in een ander metaal wensen te bekomen, zich moeten wenden tot het stadshuis". Dit verklaart dat de stoet die daar voor informatie komt, elke dag aangroeit. Iedereen wil de wisselvoorraad zien maar er is er geen. Bij navraag kregen de inwoners te horen dat ze die vervangende voorwerpen pas kunnen krijgen als de stad ze / tegen contante betaling via de Duitsers aankoopt. De mensen zijn buiten zichzelf van woede en vervloeken de Duitsers. Ze gaan zeker de Duitse industrie niet steunen door ook maar het geringste voorwerp bij de stad aan te vragen.	woensdag 13 – zaterdag 16 september VPTs 304 VPTs 305
De vijfde Duitse oorlogslening is gelanceerd. Moet het nog gezegd worden dat de kranten vol staan met de mooiste sprookjes i.v.m. de krijgsverrichtingen. Het nieuws is altijd in het voordeel van Duitsland ondanks het feit dat de geallieerden overal vooruitgang boeken. Iemand die al twee jaar onder de bezetting leeft, weet uitstekend hoe hij de Duitse kranten moet lezen! Ze schrijven met het grootste enthousiasme over hun eigen voortgang in de Dobroedzja maar lichten slechts een tip van de sluier op over de operaties aan de Somme. Daar zouden de Duitsers Verdun met de grond hebben gelijk gemaakt en werd de kroonprins hiervoor gedecoreerd met de "Ordre pour le mérite". Als we in de communiqués lezen dat de geallieerden ergens vooruitgaan, staat een vraagteken achter de naam van de bevrijde lokaliteit. Die naam vind je niet terug op een landkaart want opzettelijk verkeerd gespeld in het communiqué. Zo laten ze ons en ook hun soldaten in het ongewisse. Een andere truc is de plaatsnaam te vertalen, bv. Hermannstadt door Skibia maar Skibia ligt in feite veel noordelijker dan Hermansstadt. Soms vermelden ze alleen de naam van een	zondag 17 – woensdag 20 september

kleine rivier of een heuvel, allemaal niet te vinden op een gewone kaart. Dat belet niet dat we ondanks al dat vertekend nieuws overtuigd blijven van het geallieerde overwicht⁷⁷. Deze week zetten ze hun schandalige opeisingen verder. We zagen een lange sliert mensen met koperen potten op weg waren naar het zeestation waar het één en al chaos was. Af en toe, als de omstandigheden / hun goed uitkwamen, maakten ze enkele opnames voor hun magazines om zo de indruk te wekken bij hun bevolking dat onze mensen eindelijk begrepen hebben wat Duitse cultuur betekent en dat ze gelukkig zijn dat ze hun metaal mogen inleveren. Voor de Duitsers staat eerbied voor privébezit gelijk met pakken wat ze nodig hebben. Als het zo verder gaat, zal België na de oorlog geen industrie meer hebben, of wie weet, zal het herstel ervan bijzonder zwaar wegen op de schouders van de Duitsers⁷⁸. Nagenoeg alle brouwerijen zijn nu technisch werkloos en het lijkt erop dat de cafébazen hun deuren zullen moeten sluiten. De Duitsers weten heel goed waarmee ze bezig zijn. Ze effenen de weg om hun eigen producten in te voeren, Duits bier en nog andere zaken zullen binnenkort onze lokale producten vervangen. Wat betreft het afgeven van koper en andere metalen, staat het de inwoners vrij om ofwel geld te aanvaarden of een bewijs van afgifte te vragen. Meer dan drievierden van de inwoners weigeren geld aan te nemen en dat geeft de Duitsers een ongemakkelijk gevoel.	VPTs 306
Al vier dagen is een artillerieduel aan de gang tussen de geallieerden en de batterij Hamilton. Deze was de 22ste niet erg actief en lag de 23ste zelfs plat. De granaten zouden gelanceerd zijn door een nieuw type zwaar kanon van Franse makelij. Er viel een dodelijk slachtoffer: de heer Van Massenhove, 74 jaar, werd aan de hals geraakt door een granaatscherf. Er vielen ook enkele licht gewonden: de heer Vanhille, mevrouw Julie Bruynooghe en Willem Debusscher. De 23ste en de 24ste vlogen verschillende zepelins over Oostende op weg naar Engeland./ Het zeebataljon maakt aanstalten om Oostende te verlaten. Heel vorige week waren de regimenten druk in de weer. Sommige soldaten wisten te vertellen dat ze naar het front aan de Somme zouden vertrekken, anderen dat ze naar Roemenië gaan. Het is duidelijk dat de officieren de soldaten in het ongewisse laten. De Duitsers halen geen koperen materiaal meer weg uit de brouwerijen. Maar de ketels uit de brouwerijen van de heren Staessens en Ostyn werden ondertussen wel uitgebroken. Beiden tekenden verzet aan bij de Duitse Commissie voor rekwisitie van koper. Het koperen materiaal is er wel nog niet weggehaald. Vermeldenswaard is ook dat sommige regimenten de koperen pinnen van hun helmen hebben verwijderd. Volgend bericht⁷⁹ werd bekend gemaakt: Bericht Vorige verordeningen worden opgeheven. De maximumprijs voor aardappelen is als volgt vastgesteld: 1° Bij de kwekers en de tuinbouwers: 8 BEF voor 100 kg 2° Voor vervoer naar de spoorweg of de boot en voor het laden en lossen mag 0,50 BEF per 100 kg worden aangerekend;	donderdag 21 – zondag 24 september VPTs 307

⁷⁷ De tekst van het MS verschilt enigszins van het Ts: " [...] Further on the successes of the Romanians have no importance. They reproduce the Romanian communiques in their papers but the name of each locality occupied by the Romanian army is followed by a (?) and of cause the name is not to be founded on the map. That's a very good trick to leave us in the uncertainty. Another trick consists in the translation of the names of some localities. They say f.e. the Romanians entered Skibia (Hermansstadt) the first name being a locality at a great distance on the north of the latter. If they find it [is] impossible to use this method, the name of the locality having no other translation, they mention the name of a river and let you "guess" the rest".

⁷⁸ Die zin komt niet voor in het Ms. Zou ze een allusie zijn op de zware Duitse herstelbelastingen en na de oorlog bij het overtypen bijgevoegd?

⁷⁹ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

3° Voor alle kosten, vervoer en afleveren bij de consumenten, mogen de gemeenten 2 BEF per 100 kg aanrekenen. Ook laden en lossen mag worden in rekening gebracht. Het verbod om gerst als voeder te gebruiken wordt nu uitgebreid tot maïs en zemelen. Nochtans mogen zemelen op voorschrift van een dierenarts om gezondheidsredenen aan paarden worden gegeven. Oostende, 20 september 1916. Becker majoor en plaatscommandant a.i.	
Zaterdagavond 24 september. Opnieuw komen twee zeppelins voorbij op hun weg naar Engeland. De 26ste lezen we in de kranten dat onze vrienden van Albion die "twee sigaren hebben opgerookt". Vreugde alom. We vernamen ook dat onze geallieerden grote vooruitgang hebben geboekt aan het front bij de Somme. / Hopelijk breken ze binnenkort door de Duitse linies. De bezetter eiste van de stad een lijst van alle werklozen tussen 18 en 50 jaar. Duitse organisaties roepen de werklozen op om tegen een hoog loon in Duitsland te gaan werken. Alles wijst erop dat dit een manier is om valide mannen te doen vertrekken en de publieke opinie in de waan te laten dat de Duitsers dit zelf bekostigen. Volgens mij zullen maar weinigen aan de oproep gehoor geven. We zijn er zo goed als zeker van dat de Duitsers hen wel ergens aan het front of elders in het land aan het werk zullen zetten. We zien ook dat vele Duitse werklui die hier in de haven werkten, naar het front zijn gestuurd. Alle soldaten zijn precies weg uit Oostende. Volgende berichten⁸⁰ werd bekend gemaakt: Bericht Alle valide mannen van Belgische nationaliteit tussen 15 en 40 jaar, moeten zich voorzien van hun identiteitskaart voor controle aanbieden op de binnenplaats van de infanteriekazerne: de letters A tot K op 7 oktober om 8 uur in de voormiddag; de letters L tot Z: idem om 10 uur in de voormiddag. Ze dienen zich op te stellen in de volgorde van de rode cijfers op hun identiteitskaart. Afwezigheid of te laat komen wordt bestraft. Oostende, 28 september 1916. i.o. Becker, majoor Bericht Vanaf 1 oktober gaat de wintertijd in. De betreffende reglementering treedt dan in voege. Zonder speciale toelating, is het verkeer in de straten verboden van 9 uur in de avond tot 's morgens 6 uur. Restaurants, cafés en winkels sluiten om 8 uur voor zover aan de restaurants en de cafés geen uur verlenging wordt toegestaan. Oostende, 28 september 1916. Becker Majoor en Plaatscommandant a.i.	maandag 25 – donderdag 28 september VPTs 308
Aan weerszijden van het front is de artillerie sinds een paar dagen uitermate actief. Vooral vandaag 2 oktober was het vuren erg hevig. De Duitse communiqués spreken van verschillende schermutselingen tussen patrouilles aan het IJzerfront. /	vrijdag 29 september – maandag 2 oktober VPTs 309

⁸⁰ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Vanochtend vroeg brachten geallieerde vliegtuigen een bezoekje aan de Vuurtorenwijk en dropten er enkele bommen als "visitekaartje". Heel de dag door werd ons leven "opgevrolijkt"⁸¹ door zwaar artillerievuur dat in de late namiddag overging in echt gedonder. Het was al een hele tijd geleden dat we nog zoiets hadden meegemaakt. Een groot deel van de bevolking herleefde want iedereen vond dat de kalmte van de laatste dagen vervelend begon te worden. De mogelijkheid dat de geallieerden tussen Diksmuide en Ieper de Duitse linies zouden doorbreken, was bij de bevolking het onderwerp van de dag. Misschien gaat het wel om een schijnbeweging van de geallieerden. Misschien geven ze alleen maar de indruk aan het front in Vlaanderen te willen doorbreken om zo Duitse troepen weg te trekken van de Somme.	
Op drie oktober was er opnieuw een zwaar artillerieduel aan het IJzerfront. Tegen de avond volgde een oorverdovend "daveren" dat bijna een vol uur duurde. De dag daarna maakten de Duitsers bekend dat ze in Lombardzijde 28 Franse soldaten hadden gevangengenomen. Dat was het enig resultaat van een militaire operatie van die omvang. We ontvingen briefwisseling uit Brugge ondertekend door een zekere Rogge, als burgemeester aangesteld door de Duitsers. Die schurk was in de plaats gekomen van de wettelijke burgemeester Visart de Bocarmé in omstandigheden die Oostendenaars die uit Brugge terugkwamen, ons hebben verteld. Net als in Oostende hing de Duitse overheid daar talrijke berichten uit die de werklozen opriepen tegen een hoog loon in Duitsland te gaan werken. Ter gelegenheid van de controle van de weerbare mannen en ook nog bij andere gelegenheden, ontstonden er meningsverschillen / tussen het Brugs stadsbestuur en de bezetter. Zonder enige vorm van proces werd de heer Visart de Bocarmé afgezet en vervangen door Rogge. De Duitsers installeerden een "régime de la terreur" zoals ten tijde van Robespierre. Werklozen werden gearresteerd en naar Duitsland gevoerd. Ter rechtvaardiging voerden de Duitsers aan dat de financiële lasten van de stad zo zouden verminderen. Die drogreden was goed gevonden en gaf de indruk dat de bezetter de beste bedoelingen had met de Belgische arbeiders. Alsof het nog niet genoeg is dat ze ons metaal pakken, verplichten ze nu onze mannen om bij te springen in hun fabrieken en wapens en munitie te produceren om tegen landgenoten te gebruiken. Velen vrezen dat ons hier hetzelfde als in Brugge staat te wachten en dat de werklozen bij de eerstvolgende controle naar Duitsland zullen worden gedeporteerd. Ook bij ons zijn noch stadsbestuur noch hulpcomité bereid om de lijst van de werklozen door te geven aan de Kommandantur⁸². In een nieuwe verordening wordt de industrie zelfs verplicht koperafval aan te geven. Ik beweer al lang dat de Duitsers niets zullen achterlaten in België. Ze gaan in een ijlt tempo verder met de vernietiging van onze handel en nijverheid. In de nacht van 5 op 6 oktober had een geweldig artilleriegevecht plaats dat enkele uren duurde. De hemel werd verlicht door het vuur van de kanonnen. Het was al van oktober 1914 geleden dat we nog zo'n gebulder hadden meegemaakt. Ziekenwagens reden heen en weer. In het lazaret van Hotel Fontaine werden 160 gewonden binnengebracht. Het lazaret van het atheneum kreeg er 200 binnen. Talrijke andere gewonden werden rechtstreeks naar het station gebracht.	dinsdag 3 – vrijdag 6 oktober VPTs 310
Het artilleriegeschut langs de kust duurt voort. Gisterennamiddag 8 oktober werd het opnieuw heel hevig. Maar door / de mist konden we niets zien. De laatste vier dagen zat het er weer bovenarms op tussen het stadhuis en de Duitse autoriteiten. Die eisten een lijst van de werklozen die gesteund werden door de openbare onderstand. Zowel het stadhuis als de openbare onderstand aarzelden of ze de lijst wel zouden opstellen. De Kommandantur liet dan maar een oproep aan alle	zaterdag 7 – dinsdag 10 oktober VPTs 311

⁸¹ VP schrijft: "We were agreed upon by heavy artillery fire". Waarschijnlijk denkt hij aan het Frans *agrément*.

⁸² Deze zin komt enkel voor in het Ms;

bedrijven aanplakken om een lijst van de werknemers in te dienen. De stad moest zonder uitstel 160 arbeiders leveren en binnen de 48 uur een exhaustieve naamlijst. De politie kreeg de opdracht om bij elke arbeider aan huis een vragenlijst af te geven. De stad was verantwoordelijk voor de gevolgen indien ze die opdracht niet naar behoren zou uitvoeren.

Dit verhaal is daarmee nog niet ten einde, ik voorzie nog heel wat moeilijkheden. In Brugge hebben de schepenen geweigerd dienst te doen onder de Duitse burgemeester. Dus heeft de bezetter de eerste Schepenen, de heer van Caloen, als burgemeester aangesteld in de plaats van de heer Visart de Bocarmé.

Een varkenskweker die een dier wil slachten, is verplicht een hele procedure te volgen. Om te beginnen heeft hij dan geen recht meer op een vleeskaart. Hij moet het dier sinds ten minste zes weken kweken en bewijzen dat hij het al die tijd heeft gevoederd. Hij moet de gezinssamenstelling voorleggen. Ook het gewicht van het dier opgeven. Pas dan krijgt de kweker de toelating om het dier te slachten en om met het vlees zijn familie te voeden à rato van 150 gram per persoon en per week. Bij voorbeeld. Een varken van 45 kilo moet volstaan om 100 weken lang (ongeveer twee jaar) een gezin van drie personen te voeden. En het rantsoen waarop die mensen normaal recht hebben, wordt dan in mindering gebracht van het totaalpakket nodig om de bevolking van de stad van vlees te voorzien. / Als de voedselvoorziening van de bevolking niet zo'n prangend probleem was, zouden we ermee lachen.

Volgende berichten⁸³ werden uitgehangen:

**Reglement voor het bewaren van gezouten of gerookt vlees, vetstoffen,
boter en eieren.**

Om moeilijkheden te voorkomen i.v.m. de bevoorrading van de Belgische bevolking in vlees, vetstoffen, boter en eieren, wordt het volgende besloten:

1° Het is de Belgische onderdanen verboden om grotere voorraden van ingelegd vlees, vetstoffen, boter en eieren op te slaan dan nodig voor een gezin gedurende twee maanden. Wanneer ze de hoeveelheden opvragen, moeten de Kommandanturen van het Etappengebied de correcte gegevens krijgen.

Onder voorraad voor één persoon gedurende twee maanden, wordt verstaan:

anderhalve kilo ingelegd vlees

één kilo boter of vet

25 eieren.

Koopwaar afkomstig van het Spaans-Amerikaans Comité wordt niet meegerekend voor het bepalen van de toegelaten voorraad evenmin als voorraad die dient om te worden verkocht.

2° Overtredingen van dit besluit worden bestraft met een boete van maximum 2000 DM. Men moet er rekening mee houden dat voorraden die de behoeften voor twee maanden overschrijden, zullen worden geconfisqueerd. De Duitse militaire gerechtshoven en administratie zijn bevoegd.

3° In geval de veroordeling het gevolg is van een klacht van de gemeentelijke administratie of van de Belgische politie, worden de geconfisqueerde waren door het gemeentebestuur - onder controle van de Kommandantur - verkocht aan de bevolking.

VPTs 312

⁸³ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Bij de verkoop krijgen de armen de eerste kans en de prijs van de waren mag maximum 80% bedragen van de maximum vastgelegde tarieven of van de marktprijs. De opbrengst van de verkoop gaat naar de kas van de gemeente waarvan de diensten klacht hebben neergelegd. In geval de veroordeling gebeurt op basis van een andere aanklacht, worden de aangeslagen waren aangewend volgens de instructies meegedeeld door Etappeninspectie aan de Kommandanturen (Verordening 4 van de Etappeninspectie van 19 juli 1916, 4° a n° 338/7). De Kommandanturen zijn bevoegd om te verordenen dat de helft van de waren worden verkocht aan de arme bevolking tegen 80% van de maximum- of van de marktprijs. 4° Deze verordening is van kracht vanaf 25 september 1916. E.H.O., 9 september 1916. De Etappeninspecteur von Unger generaal van de cavalerie Heel dit bericht is een klacht. De teneur is er één van bezorgdheid van de Duitsers voor de Belgische bevolking. Niet de burgers maar de Duitsers willen die vleesvoorraad vinden⁸⁴. En dan nog de naam van de etappen inspecteur. "Unger" betekent immers "honger". / Ze gaan uiteindelijk nog dicteren hoeveel hemden in onze kast mogen liggen en hoeveel Mark er in onze portemonnee mag steken. Bericht Ten einde een overzicht te kunnen opmaken van de werkloze arbeiders, moeten alle bedrijven en handelszaken binnen de vier dagen⁸⁵ bij het stadsbestuur een lijst indienen van de arbeiders die bij hen in dienst zijn, met tevens opgave van het nummer van hun identiteitskaart en van het bedrag van hun loon. Oostende, 9 oktober 1916. Fischer Kapitein ter zee	VPTs 313
Het lijkt erop dat de Duitsers successen boeken en de geallieerden tegenslagen. Dat lezen we tenminste in hun kranten: Roemenië werd verslagen, het offensief van de Italianen liep met een sisser af, de slag aan de Somme is beëindigd en er zijn Duitse onderzeeërs gesignaleerd aan de Amerikaanse kust. Dus we vermoeden dat de onderzeeër "Deutschland" naar de VS gevaren is om er een basis voor Duitse onderzeeërs te installeren. En de duikboot "Bremen"? Nog zo'n spion! Ook die werd aan de Amerikaanse kust gespot en is daarna plotseling verdwenen. Misschien zorgen die onderzeeërs ginder voor de bevoorrading en het onderhoud van andere Duitse onderzeeërs? Verder kunnen we uit de Duitse berichtgeving opmaken dat het winteroffensief op komst is, voor iedereen een droevig perspectief! Het artillerieduel voor de Belgische kust duurt voort en gaat nu gepaard met gasaanvallen. We konden al de gevolgen van dit vergif zien⁸⁶ in Middelkerke en Raversijde. /	woensdag 11 – zaterdag 14 oktober
15 Oktober. Een memorabele datum: twee jaar Duitse bezetting, twee jaar Duitse	zondag 15 – woensdag

⁸⁴ Vorige zinnen ontbreken in het Ms.

⁸⁵ Ms: *jours*; Ts: *heures*.

⁸⁶ *To spur*: hier door VP gebruikt in de zin van "bespeuren".

tiranerie. We komen woorden te kort om het dagelijks leven hier te beschrijven. Hun handel en wandel kunnen niet willekeuriger! Alles staat in functie van de eindoverwinning. En hoe onbereikbaar, hoe drierster en met des te meer willekeur de bezetter te keer gaat. In het begin moesten de Duitsers hun gezag vestigen. Nu zijn ze radeloos bezig hun tekorten te lenigen. Geen enkel land wordt door de hele wereld zo vervloekt en verdoemd als Duitsland! Nog nooit had een natie tot doel de handel en de welvaart⁸⁷ van één van zijn slachtoffers te vernietigen. Duitsland verslaan is een werk van lange adem maar het is een nobel doel. Zondag 15⁸⁸ oktober kreeg een aantal arbeiders het bevel om zich binnen de twee dagen bij het Pionier-Hauptpark te melden voor werk. Onder hen één van mijn kennissen, een timmerman van 72 jaar. Tegen wie weigert, zal geweld worden gebruikt. Deze mensen moeten immers de plaats innemen van Duitse werklui die naar het front werden gestuurd. De toestand wordt van langs om erger en er is nog altijd geen teken van bevrijding.	18 oktober VPTs 314
De stadskas ontving van de Duitse overheid de factuur voor het materiaal dat tijdelijk gediend had als afscheiding tussen militairen en burgers op het strand. Ondertussen ligt het weer in de opslagplaats van de bezetter. Toch moet de stad / de factuur zonder uitstel betalen. Nog een ander voorbeeld van Duits bestuur is het geval Hertich. Dit heerschap, een marine onderofficier uit Hamburg, opende naast zijn werk in de Kommandantur een grote winkelzaak in de Vlaanderenstraat. Elke dag plaatst de Kommandantur er voor vele duizenden franken aan bestellingen en het valt heel regelmatig voor dat die mijnheer Hertrich als enige die goederen in voorraad heeft. Zo gebeurde het dat de stad twintig duizend vierkante meter stof moest leveren ter afscherming van de ramen van de soldaten- en andere kwartieren. De heer Hertrich was weer de enige handelaar die deze bekleding kon leveren. Deze was maar van gewone kwaliteit maar werd wel gefactureerd aan 5,25 BEF de meter. Voor die ene bestelling rekende hij meer dan honderd duizend frank, cash te vereffenen door de stad. Vorige vrijdag 20 oktober bezocht zijne majesteit de keizer der Hunnen een tweede keer Oostende. Voor die gelegenheid mochten de trams niet rijden en de straten waar hij passeerde, waren afgesloten voor de Oostendenaars. Dezelfde dag schoten geallieerde piloten een staakballon kapot.	donderdag 19 – zondag 22 oktober VPTs 315
De mooie bronzen voetstukken van de straatlantarens aan weerszijden van de Smet de Naeyerlaan, de koperen platen van het kursaaldak en de balustrades van de gaanderijen werden door de Hunnen weggenomen. De standbeelden op de brug⁸⁹ aan de Smet de Naeyerlaan kunnen blijven, stelt de Kommandantur in een brief aan het stadsbestuur. Indien ze toch moeten worden verwijderd, / zal het stadsbestuur gepaste instructies krijgen. Zoiets noemen de Duitsers "hoffelijkheid". Weldra zal Oostende er lief uitzien! De heer Van Caloen is momenteel burgemeester van Brugge; die opdracht aanvaardde hij na een gesprek met de heer Visart de Bocarmé. De militairen die Oostende verlieten, vertrokken via Brugge naar het front aan de Somme. Een klein contingent keerde al naar Brugge terug en wist daar te vertellen dat het zeebataljon 60% van zijn manschappen had verloren aan de Somme. Ze vonden dat de Belgische kust meer verfrissing bood dan het front aan de Somme.	maandag 23 – donderdag 26 oktober VPTs 316
De 27ste vóór de middag dreven twee staakballons in noordelijke richting over Oostende. De wind had ze losgemaakt en de Duitse artillerie nam ze onder vuur. Eén werd er neergehaald, de tweede zette zijn avontuurlijke tocht verder. De hele dag tot laat in de avond werd er een artilleriegevecht geleverd. In totaal werd zo'n 1980 kg brons uit het kursaal verwijderd. Hiervoor ontving het	vrijdag 27 – maandag 30 oktober

⁸⁷ Ms: *the trade, industry*; Ts: *trade and commerce*.

⁸⁸ Ms: *16th instand*.

⁸⁹ Ms: *bridge*; Ts: *towers*.

stadsbestuur een attest ter waarde van 2475 DM. Zo'n attest leverden de Duitsers ook af voor het koper uit de gebouwen van de staat en van de stad. Hierna volgt een lijst van de vooroorlogse en actuele prijzen voor voedingswaren en andere goederen:			
	augustus 1914	vandaag	
koffie	1,80 – 3,30 BEF	10,35 BEF	
rijst	0,30 – 0,95 BEF	0,66 BEF (enkel Relief Fund)	
bonen	0,60 BEF	1,00 – 2.80 BEF (id.)	
erwten	0,60 BEF	1,00 BEF (id.)	
macaroni	0,86 BEF	3,25 BEF (slechte kwaliteit)	
kaas	2,80 BEF	6,50 BEF (enkel Relief Fund) /	VPTs 317
vet	1,50 BEF	5,00 BEF	
confituur	1,00 BEF	2,40 BEF	
suiker	0,60 BEF	5,40 BEF kandijnsuiker	
chicorei	0,40 BEF	1,10 BEF	
suikergoed		50 à 80 % duurder	
brood	0,26 BEF	0,53 BEF voor 1200 gr	
bloem	0,30 BEF	2,90 BEF	
tabak	0,80 BEF	8,50 BEF	
sigaren	0,05 BEF	0,15 BEF	
zeep	0,44 BEF	5,50 BEF	
soda		250% duurder	
lucifers	0,15	0,37	
steenkool	26,00 BEF per ton	44,00 BEF	
boter	2,80	9,00	
eieren	0,10	0,40	
melk	0,20	0,30	
aardappelen	8,00 BEF per 100kg	12,00 à 20 BEF	
schoenen in kalfsleder herstellen		100 à 125% duurder	
schoenen		200 à 225% duurder	
toiletzeep		400 à 500% duurder	
textiel		200 à 250% duurder	
enz.			
Zwaar artilleriegeschut langs de Belgische kust. Anders niets speciaal.			dinsdag 31 oktober – vrijdag 3 november
De tijd gaat traag voorbij en dag na dag wordt het leven moeilijker. Geen boter, geen melk, suiker, vlees of eieren. Alleen brood en aardappelen en wat groenten. Hierboven vermeldde ik de prijs van sommige voedingswaren maar ik moet eraan toevoegen dat ze niet voorradig zijn in de winkels. Ze zijn zo zeldzaam als goud. Het aantal zieken stijgt met de dag, in het bijzonder de Tbc-patiënten. Iedereen voelt zich verzwakken. De voeding /die het lichaam kan doen bijkomen, wordt aan woekerprijzen verkocht. Mensen van over de honderd kilo, zijn er niet meer. We worden allemaal skeletachtig en er is geen uitzicht aan.			zaterdag 4 – dinsdag 7 november VPTs 318
Onze vliegende vrienden herbeginnen hun nachtelijke bezoeken. Op de avond van 9 november, rond 20 uur, werd een aantal bommen gedropt in de Fortstraat (Vuurtorenwijk) de schade bleef beperkt. De daaropvolgende ochtend, tussen halfzes en zes uur, het was volle maan, hoorden			woensdag 8 – zaterdag 11 november

we twee vliegtuigen naderen. De zoeklichten waren een maatje te klein voor het heldere maanlicht dat gids speelde voor de piloten⁹⁰. Nooit leverden de piloten beter werk dan deze ochtend. Bij de dokken kwam een bom neer op het bedrijf Riga waar niet minder dan negen militairen werden gedood en een twintigtal gewond. Andere troffen de kazerne waar soldaten werden gedood en gewond. Een bom ontplofte in de buurt van de reddingsdienst aan de visserskaai, niet ver van waar proeven worden gedaan met een nieuw type boot dat via hertzgolven kan worden bestuurd. Die twee vliegtuigen hebben drie burgers licht verwond.	
De nachtelijke bezoeken gingen door maar nu met verschrikkelijke gevolgen. Op 15 november om 6 uur 's ochtens waren er al zes en het helder maanlicht speelde weer in hun voordeel. De eerste bommen vielen op de kazerne waar de soldaten bezig waren met een oefening. Volgens een burger die daar werkt, verloren een dertigtal soldaten het leven, meer nog werden gewond en een onderofficier werd onder arrest geplaatst omdat hij zijn mannen niet in veiligheid had gebracht. De gesneuvelde soldaten maakten deel uit van de eerste compagnie van het eerste zeebataljon. Andere bommen kwamen neer in de stad en in de oude gasfabriek / waar twee gastanks in lichter laaie vlogen maar gelukkig niet ontploften. De piloten gooiden in totaal zo'n twintig bommen uit verspreid over het centrum en de rest van de stad. De hele operatie strekt zeker niet tot hun eer want de gevolgen waren verschrikkelijk voor de bevolking: vijf doden en drieëntachtig gewonden. Zijn overleden⁹¹: Gustaaf Steyaert, 47 jaar, Aartshertoginnestraat 31 Melanie Bonheure, 59 jaar, Sint-Paulusstraat 55 Marie Pincket, 44 jaar, H. Serruyslaan 58 Valère Vandenberghe, 15 jaar, uit Zandvoorde Madeleine Bossant, 13 jaar, Statiestraat 7 Zwaar gewonden: Theodoor Thibaut, 54 jaar, Lijndraaiersstraat 28⁹² Aloïs Grison, 15 jaar, uit Zandvoorde Victor Van Troost, 17 jaar, Blauwkasteelstraat Gustave Vanslebrouck, 20 jaar, H. Serruyslaan Arthur Devos, 38 jaar, Timmermanstraat 17 Camiel Vansevenant, 14 jaar, uit Zandvoorde François Sacré, 44 jaar, Stockholmstraat 6 Clara Sacré, 14 jaar, idem Jeanne Vandenhautte, 43 jaar, idem Charles Decombel, 45 jaar, Torhoutsesteenweg 125 Henri Dekesel, 15 jaar, uit Zandvoorde Désiré Vinck, 64 jaar, Sterstraat⁹³ 12 Emerence Chenot, 41 jaar, Statiestraat 7 Leonie Deflou, 38 jaar, Blankenbergestraat 23 Rosa Goes, 31 jaar, H. Serruyslaan 60 Licht gewonden: / Boedt Charles, 54 jaar, Timmermanstraat 13 Jean Dekramer, 17 jaar, Keizerskaai 18 François Van Massenhove, 47 jaar, Groentemarkt 5 Willy Van Massenhove, -, idem Jeanne Abondy, 18 jaar, Jozef-II-straat 14	zondag 12 – woensdag 15 november VPMs IX⁹⁶

⁹⁰ Ms en Ts: "The searchlights were of course [on?] but very poor champions against the rays of the moonlight ..."

⁹¹ Lijst verscheen in *Duinengalm* van 20 augustus 1920. Behalve enkele huisnummers en enkele vermeldingen van leeftijd, komen namen en straten overeen. Enkel *François* en *Willy Van Massenhove* komen niet voor in de lijst van *Duinengalm*. Folio 20 en 21 van schrift IX bevat de getypte lijst van de slachtoffers.

⁹² Volgens *Duinengalm* is Thibaut dadelijk overleden; Van Troost, Clara Sacré en Vandenhautte zijn later aan hun verwondingen gestorven.

⁹³ Onleesbaar. *Sterstraat 12* volgens *Duinengalm*. Straat in Mariakerke.

⁹⁶ In het Ts ontbreken de folio's 319 tot 339. Vanaf hier zij we aangewezen op schrift IX van het manuscript.

Adrienne Abondy, 11 jaar, idem Gabrielle Abondy, 20 jaar, idem Jean Defever, 39 jaar, Ooststraat 68 Auguste Samper, 62 jaar, Christinastraat 141 Arthur Vigne, 15 jaar, Schippersstraat 11 Auguste Beaufays, 48 jaar, Christinastraat 65 Celestine Verminck, 58 jaar, Christinastraat 141 Jeannette Daghelet, 53 jaar, H. Serruyslaan 60 Charles Kindt, 50 jaar, Keizerskaai 36 Samuël Demulder, 14 jaar, Renbaanstraat 39 Alice Maes, 29 jaar, Keizerskaai 17 Pierre Helmoortel, 53 jaar, uit Bredene Rosalie Declerck, 43 jaar, Christinastraat 137 Zware schade in de volgende straten: Breidelstraat, Groentemarkt, Kaaistraat, Kapucijnenstraat, Nieuwstraat, Schippersstraat, Sint-Franciscusstraat, Kleine Kaaistraat, dak van Sint-Petrus en Pauluskerk, Christinastraat, H. Serruyslaan, Stockholmstraat (gasfabriek), Keizerskaai, A. Pieterslaan, Loodsenstraat, Maria-Hendrikapark (kazerne, museum en stadsserres). Volgend bericht⁹⁴ werd aangeplakt: Bericht Alle valide mannen van Belgische nationaliteit tussen 15 en 40 jaar, van Belgische nationaliteit, moeten zich met / hun identiteitskaart voor controle aanbieden op de binnenplaats in de infanteriekazerne: de letters A tot ?: 18 november om 8 uur in de ochtend; de letters ? tot P: 20 november om 8 uur in de ochtend; de letters Q tot Z: 21 november om 8 uur in de ochtend. Ze dienen zich op te stellen in de volgorde van de rode cijfers op hun identiteitskaart. Wie niet opdaagt of te laat komt, wordt gestraft. Oostende, 13 november 1916. Kapitein ter zee Fischer Deze keer wordt de controle gespreid over drie dagen in plaats van op één dag. De meesten onder ons vermoeden dat ze de "stakers"⁹⁵ willen vinden om die naar Duitsland te sturen.	
De piloten kwamen nog een derde keer terug in de ochtend van 17 november. Er vielen meerdere bommen op het oostelijk deel van de stad, op het Hazegras en op de Vuurtorenwijk. Twee zwaar en vier licht gewonden, talloze gebroken ruiten maar geen dode burgers. Twee slachtoffers van de luchtaanval van 15 november, Theodoor Thibaut en Clara Sacré, zijn aan hun verwondingen bezweken. Frans Sacré en Jeanne Vandenhautte, de ouders van Clara, werden beiden zwaar gewond. De Duitsers verplichtten het stadsbestuur de namen van de slachtoffers aan te plakken. De Hollandse mailboot "Koningin Regentes" uit Vlissingen werd door de Duitsers geënterd en liep op 16 november binnen in de Oostendse haven. / Vandaag werd de kleine Clara Sacré ten grave gedragen. Haar vader is kaderbediende bij de stedelijke elektriciteitsfabriek en een gekende figuur in de stad. In één uur tijd kwamen zo'n drieduizend Oostendenaars in het hospitaal van Hotel de la Marine aan de Kapellestraat het lijk te groeten. De trieste uitvaartplechtigheid was heel verzorgd. Volgend bericht werd bekend gemaakt: Bericht⁹⁷	donderdag 16 – zondag 19 november

⁹⁴ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

⁹⁵ "Strikers": bedoelt VP de onwilligen, de afwezigen op de monsterring of de werklozen?

⁹⁷ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

Vanaf 8 november 1916, zijn volgende maximumprijzen van kracht: rogge: 28 BEF per 100 kg tarwe: 33 BEF per 100 kg haver: 36 BEF per 100 kg. De maximumprijs voor gerst blijft vastgesteld op 45 BEF per 100 kg. Fischer, kapitein	
De controle van de valide mannen verliep vlot. Een aantal werklozen werd afzonderlijk genomen, anderen werden schriftelijk opgeroepen om zich aan te bieden bij één of ander bedrijf. De laatste dagen arriveerden hier zo'n driehonderd mannen uit het Gentse. Ze werden door de Duitsers verplicht te werk gesteld. Onder hen heel wat van goede komaf. Ze verblijven in de kazerne en naar het schijnt, zullen ze in Wilskerke werkzaamheden aan de wegen moeten uitvoeren. / Ze worden dus blootgesteld aan beschietingen door hun eigen volk. Met de dood in het hart zagen we hen wenend voorbijtrekken. Zo interpreteren de Duitsers de oorlogswetten, zo besturen ze België. Ze hebben de Belgen de wapens uit de handen genomen, de nijverheid en het voedsel afgepakt. Nu is het niet meer moeilijk om deze hongerige magen voor hun rekening met de spade aan het werk te zetten. Op 21 november vernamen we het overlijden van de keizer van Oostenrijk-Hongarije.	maandag 20 – donderdag 23 november
Op 25 november liepen twee zwaar aan de voor- en achtersteven beschadigde torpedoboten de haven binnen. Vier gedode zeesoldaten werden aan land gebracht.	vrijdag 24 – maandag 27 november
Je kunt het Duits bestuur in België vergelijken met een stofzuiger. Koper, leder en zoveel meer zaken werden opgeëist. Zelfs de mannen stonden op hun verlanglijst. Nu lieten ze lege brouwersvaten en andere ongebruikte industriële vaten oplijsten. Verder vroegen ze een inventaris van leder voorradig in fabrieken. Er is ook sprake van het opvolgen van de mannelijke en vrouwelijke bevolking tussen de 40 en 60 jaar. Dat is nu al zo in een aantal dorpen rond Oostende. / Duizenden mijnwerkers werden ondertussen in Duitsland tewerkgesteld. Volgende berichten werden aangeplakt: Stad Oostende - Bericht⁹⁸ De leveraars welke nog in bezit zijn van rekwisitiebiljetten afgeleverd door het Gemeentebestuur sedert 1e Januari 1916, worden verzocht voor ieder afzonderlijk rekwisitiebiljet eene rekening in dubbel op te maken en ze ten laatste voor het einde dezer maand in te dienen ten Stadhuize "Bureel van Geldwezen, 2e verdiep, nr 98." Oostende, den 21 november 1916. Het Gemeentebestuur. Bekendmaking - Plantaardappelen⁹⁹ Bij bevel der keizerlijk Deutsche Kommandantur, wordt de aandacht der landbouwers daarop getrokken dat de levering van plantaardappelen, zoals zij in de vorige lente geschiedde, in het naaste voorjaar niet meer zal plaats grijpen. Daarom moeten de voorbehouden voorraden van plantaardappelen met de grootste zorgvuldigheid weggelegd en bewaard worden; zij mogen in geen geval verkocht of verbruikt worden. Oostende, den 24 November 1916.	dinsdag 29 november – vrijdag 1 december

⁹⁸ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 25 oktober-21 november 1916, p. 16

⁹⁹ Idem. Nederlandse versie uit Collectie DVR 12-28 november 1916, p. 16.

Het Gemeentebestuur.

Bevel houdende oplegging van een krijgsbelasting¹⁰⁰

Onder opheffing van het bevel van 8/10 November 1915 (Wet- en Verordeningsblad voor de bezette streken van België, Nr. 139 van 11 November 1915; Verordeningsblad voor het Etappengebied van het IV. Leger, Nr 12 van 13 November 1915) wordt overeenkomstig artikel 49 der Haagsche Overeenkomst betreffende / de regeling der wetten en gebruiken van den oorlog te lande, de Belgische bevolking hierbij tot nader bericht, als bijdrage tot de onderhoudskosten van het leger en het bestuur in het bezet gebied, een krijgsbelasting ten bedrage van 50 milloen frank per maand opgelegd.

De 9 provinciën van België zullen zich de noodige bedragen aanschaffen door middel van leeningen. De keizerlijke Kommissaris-generaal voor de banken (General-kommissar für die Banken) in België bepaalt vorm en inhoud van de door de provinciën uit te geven schuldbrieven.

De betaling van de eerste storting moet ten laatste op 10 December 1916, die der volgende telkens ten laatste op den 10 van elke maand geschieden, aan de "Feldkriegskasse des kaiserlichen Generalgouvernements" (Kas van het Veldleger) te Brussel. De keizerlijke Kommissaris-generaal voor de banken in België is bevoegd te bepalen, tot welke bedragen de maandelijksche stortingen telkens in marken of in franken aan de "Feldkriegskasse" moeten worden overgemaakt.

Brussel en A.H.Q. van het IV. en VI. Leger, den 20n November 1916.

Der Generalgouverneur in Belgien,
Freiherr VON BISSING,
Generaloberst.

Der Oberbefehlshaber der IV. Armee,
Herzog ALBRECHT VON WÜRTEMBERG,
Generalfeldmarschall.

Der Oberbefehlshaber der VI. Armee,
Freiherr VON FALKENHAUSEN,
Generaloberst.

Verordening¹⁰¹

betreffende den buitengewonen zittijd der provincieraden /

Art. 1 - De provincieraden der Belgische provinciën zijn hierbij tot een buitengewonen zittijd op Zaterdag, 2 December 1916, 's middags te 12 uur (Duitsche tijd), in de hoofdplaatsen der provinciën opgeroepen.

Art. 2 - De afkondiging dezer oproepingen geschiedt alleen in het Wet- en Verordeningsblad voor de bezette streken van België en in het Verordeningsblad voor het Etappengebied van het IVe leger.

Art. 3 - De uitnoodiging van de leden der provincieraden geschiedt door de bestendige afvaardiging. De gouverneur der provincie is niet gehouden op de zitting aanwezig te zijn.

¹⁰⁰ Idem, p. 10.

¹⁰¹ Idem, p. 12-13.

De bestendige afvaardiging benoemt in haar schoot het lid, dat den zittijd zal openen en sluiten. De opening en de sluiting geschiedt voor de provinciën Antwerpen, Brabant, Henegouwen, Limburg, Luik, Luxemburg en Namen in den naam van den keizerlijken Duitschen Generalgouverneur, voor de provincie Henegouwen terzelfdertijd in den naam van den Opperbevelhebber van het IVe leger, voor de provinciën Oost- en West-Vlaanderen in den naam van den Opperbevelhebber van het IVe leger. Art. 4 - De zittijd duurt niet langer dan een dag en wordt bij gesloten deuren gehouden. Op de dagorde staan slechts de drie volgende punten, waarover uitsluitend mag worden beraadslaagd: A) wijze van opbrengen van de aan de bevolking van den Belgischen Staat, / bij bevel van 20 November 1916, opgelegde krijgsbelasting; B) dekking der op 15 Januari 1917 vervallende provincie-schuldbrieven; C) betaling van de intresten der in December 1915 aangegane krijgsbelastingsleening. Art. 5 - De provincieraden nemen in dezen zittijd, welke ook het aantal aanwezige leden zij, geldige besluiten. Brussel en A.H.Q. van het IVe leger, den 20n November 1916. Der Generalgouverneur in Belgien, Freiherr von BISSING Genealoberst. Der Oberbefehlshaber der IVe Armee, Herzog ALBRECHT VON WÜRTEMBERG, Generalfeldmarschall. Der Oberbefehlshaber der VIe Armee, Freiherr von FALKENHAUSEN, Generaloberst. In dit bericht hadden ze het over de Haagse Conventie omdat het hen goed uitkomt. Maar als andermans belangen op het spel staan, houden ze helemaal geen rekening met dat "vodje papier". <i>Abyssis (sic) abyssum invocat</i>¹⁰².	
Op 5 december kwam de militaire gouverneur van West-Vlaanderen naar Oostende voor overleg¹⁰³ met het stadsbestuur over de financiën. De enige opmerking die dat heerschap maakte, was dat de stad de bedienden van de Belgische Staat te veel betaalde. / Zevenendertig percent van hun wedde wordt betaald door de Duitse administratie in Brussel. Maar omdat dit helemaal niet volstaat om in de huidige omstandigheden in het levensonderhoud te voorzien, kwam het stadsbestuur tussen tot een zeker bedrag. En nu komt deze achtbare heer de stad dus verbieden om nog langer financieel tussen te komen. Is dit misschien een poging van de Duitsers om de staatsbedienden te dwingen bij hen te komen werken? Het wordt hier van langsom erger. Volgend bericht¹⁰⁴ werd uitgehangen. Weer een voorbeeld van Duits bestuur. Verordening Het slachten van hoenderen vergt de toestemming der Kommandantur. Hoenderen en hoendervleesch mogen in den winkelhandel alleen tegen	zaterdag 2 december – dinsdag 5 december

¹⁰² *Abyssus abyssum invocat*, Latijn voor *De hel roept de hel op*.

¹⁰³ VP spreekt van *to have an entertainment with*. Waarschijnlijk denkt hij aan het Franse woord *entretien*.

¹⁰⁴ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 12-28 november 1916, p. 16.

vleeschkaarten afgegeven worden. Een hoen wordt voor 3 wekelijksche rantsoenen gerekend. Het slachten van hoenderen voor het huishoudelijk gebruik vergt gelijke bepalingen als de huisslachting van zwijnen; voor ieder hoen komen 3 wekelijksche rantsoenen in rekening. Overtredingen worden in dezelfde wijze bestraft als overtredingen der bepalingen over vleeschkaarten. Oostende, den 28 November 1916. FISCHER, Kapitein ter zee.	
7 December was weer een heel slechte dag. De Kommandantur gaf andermaal het bevel de kerkklokken te luiden om de val van Boekarest te vieren. / Al twee jaar horen we alleen van Duitse overwinningen, alsof er een vloek rust op de operaties van onze geallieerden. Je leest de moedeloosheid in vele ogen, ook bij diegenen van wie de strategie er tot voor kort in bestond van elk vijandelijk succes een zware nederlaag te maken. Maar die zgn. "nederlagen" worden talrijker en de geallieerde successen zijn zo beperkt en komen zo traag op gang dat iedereen vreest dat deze oorlog nooit meer zal stoppen. Volgend bericht¹⁰⁵ werd op de muren aangebracht: Bevel Het toenemen van vee- en gevogelstediefstallen geeft aanleiding tot volgend bevel: Alle bezitters van grootvee en kleinvee en hoenders zijn voor de zekere onderbrenging hunner dieren verantwoordelijk, en moeten de stallen op zulkdanige manier afsluiten, dat een diefstal onmogelijk kan geschieden zonder opgemerkt te worden. Het niet in acht nemen wordt met zware vrijheidsstraffen en geldstraffen tot 10.000 Mk. bestraft. Oostende, den 8 December 1916. FISCHER, Kapitän zur See.	woensdag 6 – zaterdag 9 december
We maakten nu kennis met een nieuw aspect van de Duitse "cultuur". De Duitse overheid bracht de stad ervan op de hoogte dat ze al de sculpturen en straatlantaarns langs de Smet de Naeyerlaan¹⁰⁶, zou in beslag nemen. Deze kunstwerken van de heer De Kesel zijn dus veroordeeld om versmolten te worden tot oorlogsmateriaal tegen de geallieerden. Tot nu bleef het / standbeeld van onze eerste koning Leopold ongemoeid, ze lieten ons weten het te bewaren voor een latere gelegenheid. Volgens de bezetter hebben deze monumenten geen artistieke waarde hebben en zo we willen, kunnen we ze na de oorlog te vervangen gezien de gietvormen nog bestaan. Ik vind geen woorden¹⁰⁷ om de gevoelens van de bevolking te vertolken toen die dat nieuws vernam. Het was verschrikkelijk. De mensen vroegen zich af waarom de Duitsers hun eigen standbeelden niet smelten als ze brons en koper tekort hebben? Waarom hebben ze onlangs nog nieuwe monumenten opgericht? Onbegrijpelijk. En nu komt de volgende klucht. Zonder meer details te geven, schreven alle kranten vandaag dat de keizer een vredesvoorstel had gedaan aan de geallieerden. Een deel van de militairen werd bijna gek, de burgers haalden even de schouders op. Een natie die in oorlog is en constant overwinningen claimt, doet onverwachts een vredesvoorstel aan zijn tegenstrevers. Dreigen met woorden met het zwaard nog in de hand!	zondag 10 – woensdag 13 december
De 15de van deze maand namen de Duitsers het droogdok in gebruik dat 90 meter op 20 meet en waarvan de constructie meer dan een jaar heeft aangesleept. Niet ver	donderdag 14 – zondag 17 december

¹⁰⁵ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 22 november – 20 december 1916, p. 14.

¹⁰⁶ Zie <http://www.oostende.be/product.aspx?id=2269>

¹⁰⁷ *My pen feals me to render i.p.v My pen fails me to render*

daarvandaan zag ik dezelfde dag één van hun duikboten liggen gedemonteerd in drie delen die elk op een grote / wagen lagen. De assemblage van die duikboten en de constructie van het droogdok gebeurden in de werkplaatsen van het zeewezen. Ik vraag me af waarom de Engelse slagschepen die vervloekte ateliers niet kapotschieten. Op de zeepromenade tegenover de Koninklijke Gaanderijen waar gewoonlijk het mooi paviljoentje stond, zijn ze sterke funderingen aan het leggen, waarschijnlijk als voetstuk voor een groot kanon. Ze zijn blijkbaar nog niet van plan om ons spoedig te verlaten.	
Het stadsbestuur werd verplicht 7000 DM aan verblijfskosten te betalen voor burgers opgesloten in de gevangenis van de Babylonestraat en voor het vervoer van gevangenen naar Brugge of naar Duitsland. Voor alles moet de staatskas opdraaien. De oorlogsschatting dient alleen om de legering van hun troepen te betalen en niet voor het vereffenen van al hun opeisingen! En nu hebben ze nog een andere inkomstbron gevonden. De kolenhandelaars geraken momenteel niet aan kolen omdat de Duitse overheid geen transportmiddelen heeft. De openbare diensten kunnen niet anders dan zich te wenden tot de "Kohlenzentrale" in Brussel die natuurlijk wel over de nodige hoeveelheden beschikt. Al wat de naam van "Zentrale" draagt, werd door het leger opgericht. / Het rantsoen van 150 gr vlees per persoon per week werd teruggebracht tot 75 gr. Volgens ons is dit het antwoord van de Duitsers op het feit dat de geallieerden niet zijn ingegaan op hun vredesvoorstellen. Zo'n 2200 kg vlees moet volstaan om wekelijks een bevolking van meer dan twintigduizend zielen te voeden. Die bende Hunnen, Duitsers genaamd, hebben niet het minste respect voor de mensen. Ze eisen de hele veestapel op en zetten de dieren op transport naar Duitsland. Alleen enkele magere dieren blijven hier achter die zelfs geen kop melk produceren. Nu zijn we volledig aan de Duitse willekeur overgeleverd. Tegenover de geallieerden hebben ze een komedie opgevoerd die overgeslagen is in een drama voor de bevolking. Volgend bericht¹⁰⁸ werd aangeplakt: Vischkaarten Er wordt ter kennis gebracht van de bevolking, dat de nieuwe vischkaarten van af Donderdag 21 dezer, zullen worden afgeleverd als volgt: A. - Voor de personen die nog geene vischkaart bezitten. Ten Stadhuize, Bureel van Openbare Werken, 2e verdiep, van af gemelden datum tot en met Woensdag 27 December, s morgens van 9 ½ tot 12 ½ ure / en van 3 tot 6 ure, uitgezonderd de Zon- en Feestdagen. B. - Voor de personen in 't bezit eener kaart. zal de vernieuwing, op hunne aanvraag geschieden ten Stadhuize, ingang Wapenplaats: Van 9 tot 12 ure - Van 3 tot 6 ure op Donderdag 28, nrs 1 tot 425 - nrs 426 tot 850 Vrijdag 29, nrs 851 tot 1275 - nrs 1276 tot 1700 Zaterdag 30, nrs 1701 tot 2150 - nrs 2151 tot laatste. Tot het bekomen der vischkaart moeten de personen van Categorie A drager zijn van hunne nieuwe vleeschkaart; deze van Categ. B van hunne vischkaart en nieuwe vleeschk. Oostende, 20-12-1916 Het Gemeentebestuur	maandag 18 – donderdag 21 december

¹⁰⁸ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 22 november – 20 december 1916, p. 14.

**vrijdag 22 – maandag
25 december**

23 December was een rampzalige dag voor negen gezinnen. Al vroeg in de ochtend werd een vloot van kleine vissersboten uit de haven gesleept onder begeleiding van twee Duitse patrouilleerboten. Tegen de middag stak een zware storm op. Zeven bootjes konden onze haven weer binnenlopen, de anderen werden gesleept of dreven af naar Blankenberge. Negen vissers kwamen om, allen gelegenheidsvissers die iets wilden bijverdienen voor hun kroostrijk gezin: / ?¹⁰⁹ Frans, Everaerts Camille, Vanwulpen Louis, Goetghebeur Frans, Kroothoep Jozef, Kabo Joseph, Desaever Isidoor, David Louis en Grunewald Ernest¹¹⁰.

Dit nieuws zorgde voor grote verbijstering onder de bevolking.

Tot op heden bracht de vangst in de vismijn meer dan zestigduizend frank op.

Met Kerstsmis zijn er geen feestelijkheden in het vooruitzicht, geen pakjes snoep of tabak uit de Heimat, niets, helemaal niets. De Kommandantur gaf enkel de opdracht om alle kerkklokken te luiden de 24ste, de 25ste en de 26ste. Is dit geen teken dat Duitsland aan de grond zit?

Volgend berichten werden uitgehangen:

Verordening¹¹¹

Op bevel van het Generaalkommando worden de volgende hoogste prijzen vastgesteld voor sardijnen gevangen in het gebied van het Marinekorps: sardijnen (versche vis) fr 0.25 per kilogr.; sardijnen (ingelegd of gerookt, sprotten) 1.25 fr per kilogr. De prijs voor versche vis geldt voor aankopen rechtstreeks gedaan bij visschers of bij groothandelaars; de prijs voor ingelegde of gerookte visch is kleinverkoopprijs. Overtredingen worden bestraft volgens de verordening op de hoogste prijzen van 5 Mei 1915.

Er wordt herinnerd dat, in Oostende de verkoop der door de bemanning der vischbooten gevangen visch alleen in de vischmijn mag plaats grijpen. Oostende, den 21 December 1916.

**FISCHER
Kapitein ter zee**

Verordening¹¹² /

Alle arbeiders, onverschillig of zij door Militaire beheeren gebruikt worden of in privaatbedrijven arbeiden, moeten op de Kommandantur, kamer 2, eene arbeidskaart afhalen en deze aan hunnen arbeidgever afgeven.

De arbeidgevers zijn verplicht, het bedrag van het loon per dag of per uur op de kaart in te schrijven, dezelve te bewaren en bij het ophouden der arbeidsvoorwaarden aan de Kommandantur terug te zenden.

Deze verordening betreft ook visschers, landarbeiders, arbeiders gebruikt in den handel, kellners, dienstboden, enz.

De uitgifte der kaarten grijpt plaats:

voor letters A - D, op Dinsdag den 26 December

voor letters E - L, op Woensdag den 27 December

voor letters M - U, op Donderdag den 28 December

voor letters V - Z, op Vrijdag den 29 December

van 9 tot 1 uur en van 3 tot 7 uur.

Voor niet verschijnen worden arbeider en arbeidgever bestraft.

¹⁰⁹ Onleesbaar. Is de negende naam die ontbreekt bij ELLE.

¹¹⁰ Zie ook het uitvoerig in ELLE, p. 301-302. ELLE vermeldt negen slachtoffers maar geeft slechts acht namen.

¹¹¹ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit ELLE, p. 300-301.

¹¹² In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 12-31 december 1916, p. 14.

Oostende, den 22 December 1916. get. FISCHER, Kapitän zur See. De Duitse pers publiceert de meeste onwaarschijnlijke verhalen over onze arbeiders: "De Belgische arbeiders zijn lui. Het is in hun eigen belang dat we hen een job geven en verplichten te werken. Het is de schuld van de Britse blokkade dat ze werkloos zijn". Wat ze echter niet zeggen is / dat de Belgische arbeiders geen zin hebben om voor de vijand te werken, dat hun werkloosheid te wijten is aan het feit dat de Duitsers de Belgische industrie willen vernietigen en dat is ondertussen al een succes. De hele wereld weet waarom ze Belgische arbeiders naar Duitsland sturen. De opeising van metalen en de verplichte tewerkstelling in Duitsland zijn even erg als de verplichting om te vechten tegen eigen landgenoten. Zal Duitsland ooit gestraft worden voor al die wreedheden?	
In de ochtend van 29 december was er een zwaar artilleriegevecht voor de kust dat deuren en ramen deed trillen. De batterij naast het Museum Stracké was een vrachtschip geladen met hout aan het beschieten. Het schip werd geënterd. Het kon door het slechte weer niet naar de haven gesleept worden en werd verder naar Zeebrugge gesleept. Alweer hebben de Duitsers de hand gelegd op een vrachtschip met een waardevolle lading. Een nieuwe verordening van de Kommandantur verplicht de inwoners hun gasvuren aan te geven. Alle winkels sluiten om 6 uur (GMT) behalve de voedingszaken en de krantenwinkels. Een andere verordening verbiedt het aansteken van gasverlichting / tussen 7u 's avonds (GMT) en 8u 's morgens. Tot 10u 's avonds mag er maximum één lamp branden en alleen als het echt nodig is. De bezetter gaf opdracht om de zeelui die op vrachtschepen hadden gevaren, op te lijsten. Volgende berichten werden aangeplakt: Verordening betrekkelijk op de noodtoestandswerken¹¹³ 1. Alle werken in het bereik van het Marinekorps, die rechtstreeks of onrechtstreeks voor doel hebben aan arbeidlozen tegen vergoeding werk te verschaffen en voor dewelke geene dringende noodwendigheid bestaat (noodtoestandswerken), moeten aan den Burgemeester of zijnen plaatsvervanger, in wiens bereik zij moeten uitgevoerd worden, voor het aanvangen aangemeld worden. De burgemeester moet de aanmelding overmaken aan de plaatselijke Kommandantur, die van zijnen kant de beslissing van het Generalkommando moet afvragen. Het uitvoeren van noodtoestandswerken zonder toelating van het Generalkommando, is verboden. Noodtoestandswerken, wier uitvoering reeds aangevangen is bij het in voege treden dezer verordening, moeten tegen den 15 Januari 1917 aangemeld worden. 2. Zij, die buiten de bepalingen van het art. 1, 1e deel, 2e lid noodtoestandswerken laten uitvoeren, worden met eene gevangenisstraf tot 3 jaar en met eene geldstraf tot 20.000 Mk of met eene dezer straffen gestraft. Eene zelfde straf treft den burgemeester (of plaatsvervanger) die de aanmelding bij den Kommandanten nalaat of het aanvangen toelaat van niet toegestane noodtoestandswerken. 3. Bevoegd zijn de Duitse militaire gerechten en de Duitse militaire	dinsdag 26 – vrijdag 29 december

¹¹³ In het Frans bij VP en grotendeels in stenografie. Nederlandse versie uit Collectie DVR 22 november – 20 december 1916, p. 16.

overheden. 4. Deze verordening treedt met zijne afkondiging in voege. Brugge, den 19 December 1916. Der Kommandeerende Admiral, get. V. SCHRÖDER Bericht Stad Oostende - Belangrijk bericht¹¹⁴	
1914-1917. Zelfs de grootste optimisten beginnen stilaan de moed te verliezen, vooral zij, in de volksmond "de profeten" genaamd, die beweren te weten wanneer de oorlog voorbij zal zijn. Wat werd er in deze oorlog al niet voorspeld? Als het dan eindelijk zo ver zal zijn, zal niemand het hebben kunnen voorspellen. Dat is de waarheid! Met nieuwjaar werden heel wat wensen uitgewisseld. Maar hoeft het nog gezegd worden dat er eigenlijk maar één wens was. Laat ons hopen dat we volgend jaar weer niet hetzelfde zullen moeten wensen.	zaterdag 30 december – dinsdag 2 januari 1917

© Vertaling John Aspeslagh. Tekst overnemen kan mits bronvermelding.

¹¹⁴ Op één woord na (*téléphoniques*) volledig in stenografie. We hebben dit kort bericht nergens teruggevonden.